

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Správní delikty projednávané orgány Celní správy České republiky

Bc. Daniel Kutik

Diplomová práce

2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Daniel Kutik**
Osobní číslo: **E16641**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Správní delikty projednávané orgány Celní správy České republiky**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se zabývá problematikou správních deliktů v kompetenci Celní správy ČR. Počty a struktura správních deliktů jsou regionálně analyzovány na úrovni krajů České republiky. Záměrem práce je posoudit odlišnosti správních deliktů mezi jednotlivými kraji a identifikovat možný zvýšený výskyt určitých správních deliktů v některých regionech.

Osnova:

- Regionální struktura České republiky.
- Celní správa České republiky.
- Vymezení správních deliktů a přestupků.
- Regionální analýza správních deliktů a přestupků projednávaných Celní správou České republiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

COGAN, R. Krajské zřízení. Praha: ASPI, 2004. 440 s. ISBN 80-735-7041-6.

ČERNÝ, J., HORZINKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů. Praha: Linde, 2011. 758 s. ISBN 978-80-7201-859-8.

IANCU, D. (ed.) Local Reforms in Transition Democracies. Iasi: Institutul European, 2013. 233 s. ISBN 978-973-611-935-4.

JEMELKA, L. Správní řád: komentář. Praha: C.H. Beck, 2013. 818 s. ISBN 978-80-7400-484-1.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2018**

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D.

děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. 4. 2018.

Bc. Daniel Kutik

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Ing. Zdeňku Matějovi, Ph.D. za jeho vedení a cenné rady, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat panu mjr. Ing. Ivanu Minárechovi za odbornou pomoc a užitečné rady. V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům, kteří při mne stáli a podporovali mě během celého studia.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá problematikou správních deliktů a přestupků v kompetenci Celní správy České republiky. Z teoretického hlediska popisuje základní pojetí regionu a koncepci bezpečnosti. Dále definuje správní delikty a přestupky, jejichž počty a struktura jsou ve vybraných oblastech regionálně analyzovány na úrovni krajů České republiky. Cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj počtu vybraných správních deliktů a přestupků v kompetenci Celní správy České republiky projednaných v letech 2013 až 2016, posoudit odlišnosti v rámci zjištěných porušení mezi jednotlivými kraji a identifikovat zvýšený výskyt určitých deliktů v některých regionech.

KLÍČOVÁ SLOVA

Region, bezpečnost, Celní správa, správní delikty

TITLE

Administrative delicts handled by the authorities of the Customs Administration of the Czech Republic

ANNOTATION

This Diploma thesis deals with the issue of administrative delicts in the competence of the Customs Administration of the Czech Republic. The theoretical part describes the basic concept of the region and the concept of security. The following defines administrative delicts whose numbers and structure are regionally analyzed in selected areas at the level of the Czech Republic. The aim of this diploma thesis is to evaluate the development of selected administrative delicts in the competence of the Customs Administration of the Czech Republic discussed in the years 2013 to 2016, to assess the differences in the detected violations between individual regions and to identify the increased incidence of some administrative delicts in some regions.

KEYWORDS

Region, safety, security, Customs, administrative delicts

OBSAH

Úvod.....	11
1 Regionální pojetí České republiky.....	13
1.1 KONCEPCE REGIONU	13
1.2 POJEM STÁT.....	15
1.3 KLASIFIKACE NUTS	18
1.4 KRAJSKÉ ZŘÍZENÍ	20
2 Bezpečnost.....	22
2.1 CHARAKTERISTIKA POJMU	22
2.2 ROZŠÍŘENÉ POJETÍ BEZPEČNOSTI.....	24
2.3 KONCEPCE LIDSKÉ BEZPEČNOSTI	27
2.4 LEGISLATIVNÍ KONTEXT BEZPEČNOSTI.....	29
2.5 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.....	30
2.5.1 Ústavní subjekty.....	31
2.5.2 Ozbrojené síly	33
2.5.3 Ozbrojené bezpečnostní sbory	33
2.5.4 Záchrané sbory	34
3 Celní správa České republiky	36
3.1 MINISTERSTVO FINANCÍ	36
3.2 HISTORIE CELNICTVÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ.....	37
3.3 SOUČASNOST CELNÍ SPRÁVY	39
3.3.1 <i>Kompetence</i>	40
3.3.2 <i>Právní předpisy</i>	45
4 Regionální analýza správních deliktů a přestupků	46
4.1 VYMEZENÍ SPRÁVNÍCH DELIKTŮ A PŘESTUPKŮ	48
4.2 CELNÍ OBLAST.....	53
4.2.1 <i>Průběh celního řízení</i>	53
4.2.2 <i>Legislativa</i>	55
4.2.3 <i>Správní delikty a přestupky</i>	58
4.2.4 <i>Shrnutí</i>	64
4.3 SPOTŘEBNÍ DANĚ.....	65
4.3.1 <i>Legislativa</i>	67
4.3.2 <i>Správní delikty a přestupky</i>	69
4.3.3 <i>Shrnutí</i>	75
4.4 DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ.....	76
4.4.1 <i>Legislativa</i>	78
4.4.2 <i>Správní delikty a přestupky</i>	79
4.4.3 <i>Shrnutí</i>	82
4.5 OBLAST SILNIČNÍ DOPRAVY	83
4.5.1 <i>Legislativa</i>	84
4.5.2 <i>Správní delikty a přestupky</i>	85
4.5.3 <i>Shrnutí</i>	91
Závěr	93
Použitá literatura	98

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Klasifikační kritéria jednotek NUTS	18
Tabulka č. 2: Klasifikace jednotek NUTS na území ČR a jejich počet.....	19
Tabulka č. 3: Počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané právní předpisy z celní oblasti projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016.....	59
Tabulka č. 4: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující vybrané celní předpisy projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016.....	61
Tabulka č. 5: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující ZoSPD projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016.....	71
Tabulka č. 6: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující ZoPK projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016	86

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek č. 1: Schéma hierarchizace bezpečnosti	28
Obrázek č. 2: Maslowova pyramida lidských potřeb	29
Obrázek č. 3: Dislokace celních úřadů a územních pracovišť.....	39
Obrázek č. 4: Počet správních deliktů a přestupků dle porušených právních předpisů z celní oblasti v ČR v letech 2013-2016.....	58
Obrázek č. 5: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané celní předpisy v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016.....	60
Obrázek č. 6: Průměrný počet správních deliktů PO v celní oblasti dle jednotlivých CÚ v přepočtu na 10 000 podnikajících subjektů v daném kraji za roky 2013-2016	63
Obrázek č. 7: Počet správních deliktů a přestupků porušující ZoSPD v ČR v letech 2013-2016	69
Obrázek č. 8: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZoSPD v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016.....	70
Obrázek č. 9: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané zákony z oblasti lihu v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016..	74
Obrázek č. 10: Počet správních deliktů a přestupků porušující ZOS a ZPCS v ČR v letech 2013-2016.....	79
Obrázek č. 11: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZOS a ZPCS v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016.....	81
Obrázek č. 12: Počet správních deliktů a přestupků porušující ZoPK v ČR v letech 2013-2016	85
Obrázek č. 13: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZoPK v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016.....	88
Obrázek č. 14: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZoPK dle jednotlivých CÚ v přepočtu na 1 kilometr dálnic a rychlostních komunikací v daném kraji za roky 2013-2016.....	89
Obrázek č. 15: Průměrný počet správních deliktů a přestupků z oblasti kontrol vážení a měření jízdních souprav v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016.....	90

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BS	bezpečnostní systém
CS	Celní správa ČR
CÚ	celní úřad
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
GŘC	Generální ředitelství cel
HKK	CÚ pro Královéhradecký kraj
HmP	CÚ pro Hlavní město Prahu
JHC	CÚ pro Jihočeský kraj
JHM	CÚ pro Jihomoravský kraj
KVK	CÚ pro Karlovarský kraj
LBK	CÚ pro Liberecký kraj
MF	Ministerstvo financí ČR
MSK	CÚ pro Moravskoslezský kraj
NATO	Severoatlantická aliance
nový celní kodex	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013
nový celní zákon	zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
OLK	CÚ pro Olomoucký kraj
OSN	Organizace spojených národů
PAK	CÚ pro Pardubický kraj
PHA	CÚ pro Hlavní město Prahu společně s CÚ Praha Ruzyně
PLK	CÚ pro Plzeňský kraj
PO	právnícká osoba
prováděcí předpis kodexu	nařízení Komise (EHS) č. 2454/93
PRU	CÚ Praha Ruzyně
SD	správní delikt
starý celní kodex	nařízení Rady (EHS) č. 2913/92
starý celní zákon	zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon
STC	CÚ pro Středočeský kraj

ULK	CÚ pro Ústecký kraj
Ústava	zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
VYS	CÚ pro Kraj Vysočina
ZLK	CÚ pro Zlínský kraj
ZoB	zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
ZoP	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
ZoPK	zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích
ZOS	zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
ZoSPD	zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních
ZPCS	zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů CS v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví

ÚVOD

Regionální a správní problematice se dostává stále více celospolečenského zájmu, neboť se dotýká každodenního života občanů, což je vyvoláno mnoha faktory. První kapitola se věnuje rozdělování území dle mnoha různých hledisek, jinými slovy definuje pojem region a vysvětluje proces jeho tvorby. Postavení regionů je spojeno s jejich administrativním vymezením a kompetencemi, které přísluší jednotlivým orgánům veřejné správy. Tyto orgány vytváří na území konkrétního státu veřejnou moc, tedy autoritativně rozhodují o právech a povinnostech subjektů. Bez znalosti fungování veřejné moci v území by však nebylo možné řešit praktické problémy rozdílnosti v socioekonomickém rozvoji regionů. Z tohoto důvodu jsou v kapitole charakterizovány znaky, principy a rysy dané moci na území České republiky. Charakteristickým procesem pro každou oblast světa je diferenciací regionů v důsledku jejich nerovnoměrného ekonomického a sociálního rozvoje. Obsahem první kapitoly je dále klasifikace území Evropské unie na základě tzv. NUTS a členění území České republiky na základě krajského zřízení.

Téměř každý region se zabývá problematikou zajištění bezpečnosti na svém území. Teoretické a částečně i terminologické charakteristice právě pojmu bezpečnost je věnována druhá kapitola, která také vymezuje klíčové pojmy spojované s bezpečností. S problematikou zajištění bezpečnosti státu a jeho občanů jsou spjaty zejména orgány veřejné správy. Tyto orgány vytváří tzv. bezpečnostní systém, jehož struktura v rámci České republiky je dále popsána v této kapitole. V závěru kapitoly jsou charakterizovány vybrané instituce a organizace zabývající se bezpečností České republiky.

Jedním z těchto orgánů je Celní správa České republiky, které je věnována třetí kapitola. Jedná se o ozbrojený bezpečnostní sbor, který je jako jediný ozbrojený sbor podřízen Ministerstvu financí České republiky. Právě toto ministerstvo je definováno v úvodu dané kapitoly. Následuje stručný popis historie celnictví v tuzemsku a charakteristika současného stavu Celní správy České republiky, zejména její organizační struktury, kompetencí, kterými se zabývá, a právního rámce.

Veřejná moc, tedy právo vykonávat veřejnou správu, je ve státě dána jeho právním řádem. V případě České republiky je dána na základě sféry práva veřejného, jehož součástí je mimo jiné správní právo. Do systému správního práva spadá kromě dalších i správní trestání, jehož problematika je velice široká. Správní trestání zahrnuje právní úpravu základů a následků odpovědnosti subjektů za správní delikty, jenž představují činy/jednání porušující závazné

právní předpisy. Ve Sbírce zákonů České republiky byl dne 3. srpna 2016 vyhlášen zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který obsahuje obecná pravidla procesního i hmotněprávního charakteru. Tento zákon se vedle přestupků fyzických osob nově vztahuje i na správní delikty podnikajících fyzických osob a právnických osob. Revoluční novinkou tohoto zákona je, že pod pojem „přestupek“ je podřazeno i takové jednání, které dosavadní právní předpisy označovaly jako správní delikt. Spolu s výše zmíněným zákonem č. 250/2016 Sb. byl ve Sbírce zákonů vyhlášen i zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Ten na různých úsecích veřejné správy upravuje vybrané přestupky. Konkrétní skutkové podstaty přestupků tak lze najít v tomto zákoně, anebo ve zvláštních zákonech stanovujících příslušné právní povinnosti.

Oba tyto výše popsané zákony nabyly účinnosti dne 1. července 2017. V této diplomové práci jsou však analyzovány správní delikty a přestupky spáchané v letech 2013 až 2016, tedy v době, kdy zákony č. 250/2016 Sb. a 251/2016 Sb. nebyly v účinnosti. Odpovědnost za přestupek se však z hlediska časové působnosti posuzuje podle zákona, který byl účinný v době spáchání přestupku. Z tohoto důvodu jsou správní delikty i přestupky v této diplomové práci definovány podle právní úpravy účinné ve zkoumaném období. Od 1. července roku 1990 do 30. června roku 2017 byl v účinnosti zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, jenž byl následně nahrazen právě výše zmíněnou dvojicí zákonů.

Cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj počtu vybraných správních deliktů a přestupků v kompetenci Celní správy České republiky projednaných v letech 2013 až 2016, posoudit odlišnosti v rámci zjištěných porušení mezi jednotlivými kraji a identifikovat zvýšený výskyt určitých deliktů v některých regionech.

Správní delikty a přestupky jsou analyzovány na krajské úrovni, a to na základě vybraných právních předpisů, jenž byly porušeny. Analýza je rozdělena do čtyř oblastí, které odpovídají jednotlivým vybraným kompetencím Celní správy České republiky. Tyto oblasti byly zvoleny na základě jejich významnosti z pohledu Celní správy České republiky a na základě celkového počtu zjištěných porušení v dané problematice. Těmito oblastem, kterými jsou problematika celního řízení, spotřebních daní, duševního vlastnictví a silniční dopravy, je věnována čtvrtá kapitola. Sledovaným obdobím jsou roky 2013 až 2016, které byly vybrány s ohledem na dostupnost a porovnatelnost dat.

1 REGIONÁLNÍ POJETÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Každou oblast (území) na světě lze rozdělit dle mnoha různých hledisek. Tato kapitola v úvodu definuje způsob tohoto vymezení/rozdělování území (tvorbu regionu). Za region lze považovat i samostatný stát, proto je v kapitole definován. Jelikož stát na svém území vykonává veřejnou moc, tedy autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, následuje charakterizování způsobu výkonu této moci na území České republiky (dále jen „ČR“). V kapitole je dále klasifikováno území Evropské unie (dále jen „EU“) a členění území ČR na základě krajského zřízení.

1.1 Koncepce regionu

V geografii (jedním z cílů geografického výzkumu) je základem koncepce regionu rozdělení zemského povrchu na určité části. Pojem region/rajón je používán již delší dobu. O všeobecně přijatelnou definici tohoto pojmu se ovšem odborníci bezúspěšně snaží už dlouhou dobu. Slovník cizích slov (Kolektiv autorů, 1996: 287) popisuje region jako „*krajinný celek různého řádu; správní celek, okrsek, rajón*“. Podle Wokouna (Kolektiv autorů, 2008: 63) lze **region** definovat jako „*komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry*“. Jiná definice říká, že region je „*územní celek, který je pomocí jednoho či více znaků (kritérií) vyčlenitelný z širšího území. Obvykle je pomocí těchto znaků vymezen pro konkrétní účel, nebo mu v uspořádání území přísluší konkrétní funkce*“. (GaREP, 2018) Regionem se podle § 2 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, rozumí „*územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován podle tohoto zákona*“.

Proces, pomocí kterého jsou **vymezovány regiony**, se nazývá **regionalizace**. Tento pojem definuje Slovník cizích slov (Kolektiv autorů, 1996: 287) jako „*členění na celky různého řádu; přihlížení k podmínkám, požadavkům a zájmům celků*“. Jinými slovy se jedná o zpracovávání informací týkajících se rozmístění předmětů a jevů nacházejících se na zemském povrchu. Následně dochází k „rozčleňování“ území, při kterém je možno postupovat „shora“ (dělit území do menších územních celků), anebo naopak „zdola“ (seskupovat základní prostorové jednotky do vyšších celků¹). K tomuto dochází na základě objektivního (pevnosti vazeb mezi složkami regionů) a subjektivního hlediska (dle úkolů výzkumu).

Důležitou vlastností regionů je jejich struktura, podle které lze dělit regiony na dva základní typy geografických regionů. Prvním typem jsou tzv. **homogenní regiony**. Ty se vyznačují

---

¹ Např. spolupráce obcí formou vytváření mikroregionů.

stejnorodostí či **podobností svých vlastností**. Vymezování těchto regionů se zaměřuje na nalezení shody, nikoli na zjištění vzájemných vztahů. Rozlišovací příznaky se projevují relativně homogenně po celé ploše daného regionu (homogenita však není absolutní, vždy se projevují určité odchylky). K regionalizaci se využívají různá stejnorodá kritéria. Těmi mohou být geografické znaky (např. princip dělení krajinné sféry na základě shody jevů – mapa oblastí s pahorkatinným reliéfem, převažující typ vegetace, klima atd.), nebo ekonomické a sociální znaky (např. rozložení jednotlivých sektorů hospodářství – mapa oblastí s převahou pěstování brambor, těžební či rekreační oblasti; průměrná výše příjmů, úroveň nezaměstnanosti apod.). Tento typ regionalizace je uplatňován především při rozlišování vyspělých a zaostávajících regionů či zemědělských a průmyslových regionů. Druhým typem regionů jsou tzv. **nehomogenní regiony** neboli heterogenní. Tyto regiony vycházejí z **hierarchického uspořádání a územních vztahů v daném prostoru**. Skládají se z jednoho, nebo i několika, tzv. nodálního centra (uzlu, jádra, střediska) a zázemí (periferie), které je vázáno drahami a toky. Pro regionalizaci jsou podstatné především vzájemné vztahy mezi složkami krajinné sféry (vymezení vzájemně na sebe působících prostorových prvků, proudů hmot či energií). Pro spojení prostorových prvků v jeden region jsou důležitými kritérii intenzita (síla) vzájemného působení těchto prvků a síla vazeb mezi nimi, tedy především mezi nodálním centrem a zázemím. Hlavním rysem těchto regionů je doprava a přemísťování/pohyb obyvatelstva a zboží. Příkladem mohou být tzv. spádové regiony (např. lidé jezdí z vymezené oblasti nakupovat do určitého obchodního domu; město, ve kterém se obchodní dům nachází, představuje nodální centrum a je vázáno se svým okolím obchodními vazbami).

Regiony je možné dále rozlišit podle typu účelu na regiony administrativní a účelové. **Administrativní regiony** se vymezují **pro potřeby výkonu státní správy a územní samosprávy**. Tyto regiony musí pokrýt celé území státu beze zbytku. Z hlediska zabezpečení kontinuálního vývoje je nutná určitá časová stabilita regionů. Existují dva základní vztahy mezi jejich jednotlivými úrovněmi. Prvním je skladebnost, tedy že několik celků nižší úrovně tvoří region vyšší úrovně. Druhým vztahem je vztah podřízenosti či nadřízenosti, který vyjadřuje závaznost norem přijatých na vyšší úrovni pro regiony úrovně nižší. **Účelové regiony** jsou vymezovány **pro řešení určitých problémů** (např. řešení ekonomické zaostalosti či problémů životního prostředí). Často mívají časově omezenou platnost. Nejčastěji se jedná o zvláštní hospodářské zóny (např. bezcelní zóny, chráněné krajinné oblasti, národní parky nebo vědecko-technické parky). Nakonec je možné vyčlenit i tzv. programové regiony, které jsou formulované

pouze pro určitý rozvojový záměr nebo strategii. (Kolektiv autorů, 2008; Matoušková, 2000; GaREP, 2018)

Autoři Maier a Tödtling (2012) dále prostorové útvary dělí na tři velmi odlišná území, a to na subnacionální, supranacionální a transnacionální území. **Subnacionální území** uvažuje **části území jednoho státu** (např. spolkové země ve Spolkové republice Německo, nebo kantóny ve Švýcarsku). Tyto jednotlivé části území však mají společnou měnu, právní systém, nemají mezi sebou celní regulaci atd. Mezi regiony jednoho státu tak může probíhat výměna zboží, osob a kapitálu relativně bez překážek. Jedná se zde o velmi otevřený ekonomický systém. **Supranacionální území** představuje **seskupení států** (např. státy Střední Ameriky, státy Beneluxu, Pobaltské státy apod.). Nakonec **transnacionální území** zahrnuje **části území dvou anebo více států**, přesahuje tedy státní hranice (např. Tyrolsko – část Rakouska a Itálie). Supranacionální a transnacionální území mají většinou, na rozdíl od subnacionálního území, rozdílnou měnu, právní systém, celní regulaci atd. Pohyb zboží, osob a kapitálu tady naráží na určité překážky/omezení.

1.2 Pojem stát

Vznikl z latinského slova „*status*“, neboli stav/postavení. Tento pojem je poměrně často využíván ve společenských vědách (politologie, sociologie). Dříve byl projev, dnes označovaný právě jako stát, používán výraz *polis* (antické státy), *impérium* (římská říše), nebo *koruna* (království). **Stát** lze definovat jako **institucionalizovanou formu organizace společnosti**, jehož základními definičními **znaky** jsou **vlastní území, obyvatelstvo a státní moc**. Dalšími znaky státu mohou být např. oprávnění vybírat daně, vydávat peníze, seberegulace či suverenita (nezávislost). Soudobé státy však některé zmíněné znaky relativizují (především v EU, např. nevydávají vlastní peníze, ale přijímají společnou měnu euro). (Kolektiv autorů, 2008)

Právní stát

S tímto pojmem souvisí způsob uspořádání vztahů mezi státem a občany, garantování zachování práv a svobod občanů, uspořádání a fungování státních orgánů, regulace života společnosti atd. Hlavním definičním **znakem** je, že **právo stojí nad státem a stát samotný je právem vázán**. Po druhé světové válce je za právní stát považován takový stát, ve kterém jsou respektována přirozená práva (základní lidská práva). Dalším znakem je **zákonnost**. Každý subjekt musí dodržovat právo a současně jsou právem upraveny i vztahy, které regulaci vyžadují. Pro každou právní normu musí existovat prostředky, pomocí kterých bude zajištěno

plnění v nich stanovených povinností (donucení) a jejich uplatnění zabezpečují orgány veřejné moci. Současně právo garantuje provádění donucovacích prostředků pouze určitým způsobem, k tomu příslušným orgánem a za obecně platných podmínek. Právo tedy na jedné straně stanovuje „limity“ svobody jednotlivce, jenž může činit cokoli, co právní předpisy nezakazují, a na straně druhé vymezuje činnosti, jež mohou orgány veřejné moci vykonávat.

Za této situace lze hovořit o existenci právní jistoty (každý ví, jakým způsobem a formou bude postižen, pokud poruší právní normu, a současně mu není bráněno činit to, co právní normou není zakázáno). Obecné znaky právního státu lze shrnout do několika následujících bodů: (Kolektiv autorů, 2008: 319)

- stát je vázán právem,
- hierarchické uspořádání právních norem (vrchol představuje ústava),
- dělba moci (moc zákonodárná, výkonná a soudní; jsou na sobě nezávislé),
- omezená vláda (vymezení rozsahu státních zásahů do práv občanů),
- veřejná správa a soudy jsou ideologicky a politicky neutrální (svobodná konkurence při boji o moc),
- soudní záruky ústavnosti a zákonnosti.

Hlavní kategorií vědních disciplín zabývajících se státem je jeho forma, tedy jak stát funguje, jak je organizován, kdo vykonává moc, jaké postavení zaujímá občan apod. Existují určité znaky, principy a rysy, které se v konkrétní formě vyskytují ve všech historických typech státu. (Kolektiv autorů, 2008)

a) Forma vlády

Znamená způsob organizace státní moci (strukturální a funkcionální stránka realizace). Je určena účastí občanů na státní moci a složením, povahou a vztahy mezi orgány státní moci. ČR je z hlediska formy vlády republika, pro kterou je typická časová omezenost všech mocenských orgánů, včetně hlavy státu, a také nikdo nemá neomezenou moc a privilegované postavení. Pro ustanovování jednotlivých orgánů je využíváno voleb, vztahy mezi orgány vycházejí z dělby moci a jsou vzájemně nezávislé. ČR je republikou parlamentní, ve které je prvotním nositelem veřejné moci stát. Ta je rozdělena na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Tyto moci stát uskutečňuje přímo svými orgány, anebo je přenáší na samosprávné či jiné subjekty. Rozhodující postavení má parlament, od něhož se v určité míře odvíjí existence a fungování státních orgánů. Parlament je dvoukomorový (horní komora – Senát,

dolní komora – Poslanecká sněmovna). Náleží mu výlučná zákonodárná moc a jiné pravomoci² a je volen přímo občany daného státu. Hlavu státu představuje prezident, který je od roku 2013 volen přímou volbou občany. Prezident jmenuje vládu, v jejímž čele stojí předseda vlády a jejíž činnost podléhá parlamentní kontrole. (Kolektiv autorů, 2008; Koudelka, 2001; EIPA, 2016)

b) Státní režim

Je určen metodami fungování státní moci, tedy státní regulace života společnosti a vymezení postavení jednotlivce ve společnosti. V případě ČR se jedná o demokratický státní režim. Pro vědní disciplíny je však nejsložitější otázkou vymezení samotného pojmu demokracie. Při pojímání se uvažuje hledisko institucionální (utváření mocenských institucí), způsob přijímání mocenských rozhodnutí, rozsah subjektů podílejících se na rozhodování apod. Různé pohledy se však shodují, že tam, kde se lid podílí na výkonu moci a tvorbě státní vůle, lze hovořit o demokracii. Základními znaky demokratického státního režimu jsou výkon moci formami, metodami a prostředky zajišťujícími suverenitu lidu, všem členům společnosti rovné příležitosti podílet se na výkonu státní moci a tuto moc vykonávat ve prospěch lidu, dále omezení zasahování státu do života jednotlivců na nezbytnou míru, jejíž rámec je určován zákony, pluralita politických stran³ a svoboda výkonu práv občanů (vlastnictví). (Kolektiv autorů, 2008)

c) Státní zřízení

Plyne ze vztahů mezi ústředními a místními orgány státu neboli vertikálními vztahy mezi státem a jeho územními celky. ČR je unitárním státem, ve kterém existuje pouze jedna ústava, soustava státních orgánů, právní řád i státní občanství. ČR je dále státem decentralizovaným, což znamená, že tvorba prvotních právních norem je v rukou centrální zákonodárné moci. Státní správa je vykonávána ústředními orgány státní správy, anebo je přenesena na orgány územních samosprávných celků, jejichž existence je jedním z předpokladů tohoto zřízení, a díky nimž dochází k vertikální dělbě moci. Tyto celky vytváří regionální strukturu státu a mají své zastupitelské sbory, svou vládu (exekutivu), vlastní majetek, se kterým hospodaří, a svou působnost vykonávají nezávisle. Stát se tedy nezabývá určitou působností státní správy, ale přenechává její výkon veřejnoprávním korporacím, avšak pod svým dohledem, řízením a financováním. (Kolektiv autorů, 2008; Koudelka, 2001)

---

² Např. kontrolní, reprezentační či zastupitelská.

³ Existence více rovnoprávných politických stran a uskupení podílejících se na výkonu státní moci.

1.3 Klasifikace NUTS

Zkratka NUTS vznikla z francouzského „la nomenclature des unités territoriales statistiques“, tedy tzv. nomenklatura územních statistických jednotek. Tato klasifikace se používá v EU pro nejrůznější vzájemná porovnávání. Zásadní význam má pro statistické potřeby a pro účely zařazení regionů různé úrovně pod jednotlivé cíle strukturální politiky EU. V rámci regionální a ekonomické statistiky se jednotky NUTS používají zejména pro výpočet regionálního hrubého domácího produktu, pro sledování míry nezaměstnanosti, populačního vývoje apod. Jednotky NUTS jsou dále základním územním rámcem pro regionální politiku EU (politiku soudržnosti) při posuzování a hodnocení podpory ze strukturálních fondů. Vedle existence územně správních úrovní je při vymezení NUTS nutno vycházet ještě z jejich komplementarity⁴ a velikosti jednotek ve vztahu k praxi EU. Klasifikace NUTS je v EU používána od 11. července 2003 na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS). Pro každou zemi existuje tříúrovňová hierarchie regionálních klasifikací, tedy klasifikace NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3. Klasifikace jsou založeny na minimální a maximální hranici počtu obyvatel, které znázorňuje tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Klasifikační kritéria jednotek NUTS

Úroveň	Minimum obyvatel	Maximum obyvatel
NUTS 1	3 miliony	7 milionů
NUTS 2	800 000	3 miliony
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: EUR-Lex, 2016

Pokud v kterékoliv zemi EU pro danou úroveň klasifikace z tabulky č. 1 neexistují žádné správní jednotky vhodného rozsahu, založí se příslušná úroveň klasifikace sdružením vhodného počtu stávajících menších sousedních správních jednotek. Sdružené jednotky vzniklé tímto způsobem tvoří „nesprávnou úroveň“, na které každá nesprávná jednotka musí respektovat hranice počtu obyvatel z tabulky č. 1. Další klasifikaci tvoří územní jednotky LAU 1, které ovšem nejsou v řadě států vymezeny, a jednotky LAU 2, které představují nejmenší lokální jednotky, zpravidla obce či skupiny obcí. Jednotky NUTS 2 a 3 jsou přímo vázány na strukturální fondy EU. Ostatní jednotky slouží zatím pouze pro statistické účely. Na území

⁴ Řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem nižších jednotek.

ČR byly jednotky po dohodě s Eurostatem stanoveny na základě usnesení vlády ČR č. 707 ze dne 26. října 1998 způsobem, který zobrazuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Klasifikace jednotek NUTS na území ČR a jejich počet

Úroveň	Jednotka
NUTS 1	Celé území ČR
NUTS 2	8 územních jednotek
NUTS 3	14 vyšších územních samosprávných celků
LAU 1	77 okresů
LAU 2	6 258 obcí

Zdroj: Kolektiv autorů, 2008: 80

Z tabulky č. 2 je patrné, že na území ČR se nachází pouze jedna jednotka **NUTS 1**. Některé členské země se však dělí i na více těchto jednotek. Jedná se o největší regionální srovnávací jednotku velkých oblastí daného státu (zemí, makroregionů), kterou obvykle tvoří několik jednotek úrovně NUTS 2.

Řádově nižší jednotka **NUTS 2** obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění příslušného státu. Tuto úroveň tvoří tzv. regiony soudržnosti, které v ČR v podstatě vytváří sdružené kraje. Jedná se konkrétně o osm následujících jednotek: Praha (Hlavní město Praha), Střední Čechy (Středočeský kraj), Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj), Jihozápad (Plzeňský a Jihočeský kraj), Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj), Jihovýchod (Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina), Střední Morava (Zlínský a Olomoucký kraj) a Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj). Regiony této úrovně lze členit do následujících kategorií: (Kolektiv autorů, 2008: 81)

- a) regiony rychle se rozvíjející – v případě ČR se jedná pouze o region soudržnosti Praha; ten oproti ostatním regionům disponuje řadou komparativních výhod, kterými jsou např. postavení ekonomického, kulturního, společenského, vzdělanostního a politicko-administrativního centra ČR, disponuje nadprůměrně rozvinutou infrastrukturou, vykazuje nejvyšší úroveň průměrných mezd v ČR atd.; region Praha patří mezi nejbohatší regiony úrovně NUTS 2 v EU,
- b) regiony rozvíjející se – do této kategorie spadají v ČR regiony Jihozápad a Střední Čechy; region Jihozápad spadá do této skupiny především v důsledku úspěšného rozvoje Plzeňského kraje a města Plzně (díky geografické poloze, průmyslové tradici, přílivu

zahraničních investic a vzdělanostní úrovni); region Střední Čechy využívá významný růstový potenciál související s polohou Prahy uvnitř regionu (dochází k rozvoji služeb a průmyslové produkce – výstavba logistických center, obchodních center nebo výzkumných pracovišť),

- c) regiony s nízkou dynamikou růstu – v ČR do této skupiny spadají regiony soudružnosti Jihovýchod a Severovýchod; region Jihovýchod je ovlivněn především svou vnitřní heterogenitou (je tvořen dvěma odlišně se vyvíjejícími kraji – dynamicky se rozvíjícím Jihomoravským krajem se socioekonomickým centrem Brnem a zaostávajícím krajem Vysočina); růst Severovýchodního regionu je dán především úspěšným rozvojem center jednotlivých krajů (Pardubice, Hradec Králové, Liberec), které pozitivně ovlivňují výkonnost celého regionu,
- d) regiony zaostávající – nedořešené problémy jako např. nízká rozvinutost nejsevernější a nejvýchodnější části regionu (Jesenicko a Valašsko) a také nízká dynamika růstu oblasti Hané řadí region Střední Morava do této kategorie regionů,
- e) regiony upadající – sem jsou zařazeny regiony Severozápad a Moravskoslezsko; zařazení do této kategorie je dáno především neuspokojivými ekonomickými výsledky obou regionů soudružnosti (mimo jiné dlouhodobě vykazují nejvyšší míru nezaměstnanosti v ČR, což souvisí s nedokončeným procesem restrukturalizace).

Jednotka NUTS 3 vesměs odpovídá nejnižší úrovni územně správního regionu. V ČR tvoří tyto jednotky vyšší územní samosprávné celky neboli kraje, kterým je podrobně věnována následující kapitola 1.4. Úroveň LAU 1 v ČR tvoří 77 okresů, a nakonec nejnižší úroveň LAU 2 vytváří jednotlivé obce. (Kolektiv autorů, 2008; EU law, 2016)

1.4 Krajské zřízení

Diskuze o vytvoření krajů (prvku vyšší územní samosprávy) nastaly po politickém převratu roku 1989. Následující rok však došlo ke zrušení krajských národních výborů, a to bez jejich transformace/náhrady, ke které naopak došlo u místních národních výborů (transformace na samosprávné subjekty – obce) a okresních národních výborů (transformace na okresní úřady). Zrušením krajských národních výborů došlo k utužení centralismu, tedy k bujení státních orgánů v Praze a k neprůhlednému budování jejich „dekoncentrátů“ a územních pracovišť na našem území. K rozhodnutí vyjít z krajského principu došlo až v roce 1997 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných

celků, a změny ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (dále jen „Ústava“). Došlo tedy ke konstituování následujících 14 krajů:

- Hlavní město Praha,
- Středočeský kraj,
- Karlovarský kraj,
- Ústecký kraj,
- Plzeňský kraj,
- Jihočeský kraj,
- Liberecký kraj,
- Královéhradecký kraj,
- Pardubický kraj,
- Olomoucký kraj,
- Kraj Vysočina,
- Jihomoravský kraj,
- Moravskoslezský kraj,
- Zlínský kraj.

Pro potřeby čerpání dotací ze strukturálních fondů EU a Kohezních fondů určených pro regionální rozvoj ovšem není toto rozhodnutí dobrým řešením (muselo být ještě vytvořeno 8 „eurokrajů“ úrovně NUTS 2 – viz předchozí kapitola 1.3). Článek 99 Ústavy říká, že kraje jsou „*vyššími územními samosprávnými celky*“. Kraje převzaly několik kompetencí v oblastech vzdělávání (zřizování středních škol), životního prostředí, dopravní infrastruktury (silnice 2. a 3. tříd), zdravotnictví (nemocnice) atd. Právní úprava krajů je kromě příslušných ustanovení Ústavy obsažena především v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Dále pak v zákoně č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních celků, a dalších. Kraj je podle článku 100 odst. 1 Ústavy a § 1 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, „*územním společenstvím občanů, který má právo na samosprávu*“. Charakteristickými prvky kraje jsou:

- územní základ – vlastní spravované území,
- osobní základ – obyvatelstvo, které žije na jeho území,
- výkon samosprávy – soustava orgánů⁵, kterými jedná a uskutečňuje svou vůli⁶,
- právní subjektivita – je veřejnoprávní korporace; v právních vztazích vystupuje pod svým jménem a nese odpovědnost z nich vyplývajících,
- hospodaření – vlastní majetek a příjmy (vymezené zákonem) s nimiž hospodáří podle vlastního rozpočtu za podmínek stanovených zákonem.

(Cogan, 2004; Kolektiv autorů, 2008; Koudelka, 2001; Stejskal a Maťátková, 2013)

⁵ Zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman, krajský úřad a zvláštní orgány (pro výkon přenesené působnosti).

⁶ Při výkonu samostatné působnosti, ale i přenesené působnosti, chrání veřejný zájem. (§ 2 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích)

2 BEZPEČNOST

Problematika bezpečnosti je poměrně široké téma. Tato kapitola teoreticky a částečně i terminologicky nastíní, co všechno se skrývá pod tímto pojmem. Vysvětluje samotný pojem a podstatu bezpečnosti, její koncepty, souvislosti a kategorie, pomocí kterých je analyzována. Pozornost je věnována i vymezení klíčových pojmů, které jsou s bezpečností spojovány. Závěr je věnován právní úpravě zajišťování bezpečnosti ČR, strukturu a přehledu bezpečnostního systému a seznamu vybraných institucí a organizací zabývajících se bezpečností.

2.1 Charakteristika pojmu

Důležitým pojmem bezpečnostní terminologie je právě bezpečnost. Tento pojem je komplexní a používá se v obecné mluvě, společenskovedních oborech (např. politologie, sociologie, ekonomie), přírodovědných oborech (např. lékařství, ekologie), ale i v technických oborech (např. strojírenství, informatika). Stejskal (2005: 42) uvádí, že „slova „**bezpečnost**“ a „**bezpečí**“ vznikla z výrazu „**bez péče**“ neboli *bez starostí, bez potíží*“. Autoři Janošec a Korzeniowski (2011) popisují bezpečnost jako objektivní stav bez rizika, který spočívá v nedostatečné hrozbě anebo je subjektivně vnímán jednotlivcem nebo skupinou. Jinými slovy jsme v bezpečí, pokud neexistuje objektivní důvod nebezpečí, neexistuje hrozba anebo pokud se podle subjektivního pocitu cítíme bez ohrožení. Latinsky je bezpečnost známa pod pojmem „*securitas*“. Tento výraz vznikl spojením slov „*se*“ a „*cura*“, neboli „*bez*“ a „*péče, starost*“.

Další autor Mareš (2002a: 13) definuje bezpečnost jako „*stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat*“. Obsahem této definice je pozitivní i negativní výměr. Bezpečnost tedy lze chápat jako objektivní stav či vlastnost subjektu a prostředí, ale také jako funkční sféru specifických činností a procesů. Bezpečnost je tedy potřeba vnímat nejen jako stav či vlastnost, ale také jako proces/činnost, protože nikdy nedochází k realizaci a naplňování bezpečnosti absolutně. Jedná se pouze o ideální stav, nebo spíše obecnou představu o něm. Tuto představu však lze naplňovat a usilovat o ni, abychom dosáhli žádoucího stavu. Teorie a praxe bezpečnostní politiky i samotný pojem bezpečnost bývají často spojovány s hrozbou, rizikem a sekuritizací. Tyto pojmy jsou v bezpečnostních studiích klíčové. V praxi se však lze setkat s různým, rozdílným až dokonce protichůdným vymezováním těchto pojmů. (Stejskal, 2007) Následuje vymezení některých definic.

Hrozba

Pojem hrozba definuje Eichler (2007: 34) slovy: „pokud jde o výraz „hrozby“, uvádí francouzská encyklopedie Larousse následující vysvětlení: „slovo, gesto nebo čin, kterými se vyjadřuje **vůle uškodit** někomu nebo která vyjadřuje hněv. Znamení či předzvěst vyvolávající něčí obavy“. Hrozbu podrobně definuje také Zeman (2002: 58), který tvrdí, že „hrozba je primární, mimo nás nezávisle existující, vnější fenomén, který může nebo **chce poškodit** nějakou konkrétní **hodnotu**. Závažnost hrozby je úměrná povaze hodnoty a toho, jak si danou hodnotu ceníme. Hrozba může být jevem přírodním, definovaným fyzikálně – takovou hrozbu nazýváme hrozbou neintencionální. Realizace neintencionální hrozby je stochastické povahy. Zcela jiného původu je hrozba působená či zamýšlená činitelem nadaným vůlí, úmyslem (hrozba intencionální) – zamýšlí ji, připravuje, spouští či realizuje lidský jedinec nebo kolektivní aktér. Termín ohrožení je synonymem termínu hrozba“.

Autoři Janošec a Korzeniowski (2011) vysvětlují, že hrozbu lze chápat jako destruktivní hodnotu, jako potenciální příčinu nežádoucího stavu, nebo jako **zdroj destrukce/zničení**. Její charakter může být objektivní, nebo subjektivní. Objektivní hrozby jsou skutečné reálné možnosti zničení/poškození nezávislé na člověku. Zdrojem jejich původu mohou být objekty neživé povahy (např. vulkány, tajfuny, kosmické objekty aj.), živé organismy (např. rostliny, zvířata, mikroorganismy aj.), objekty vytvořené člověkem (např. stroje, výbušniny, chemikálie aj.), nebo člověk a společnost (např. napětí v mezilidských vztazích, nevolnictví, terorismus aj.). Naopak subjektivní hrozby jsou výrazem subjektivního vnímání pocitu bezpečí. Tento pocit ovlivňuje uvědomování si existence hrozby, nedostatek povědomí o existenci hrozby anebo nedostatek znalostí o možnostech obrany/ochrany.

Riziko

Slovník cizích slov (Kolektiv autorů, 1996: 296) popisuje, že riziko je „*nebezpečí, vysoká míra pravděpodobnosti nezdaru, ztráty*“. Eichler (2007: 34) definuje pojem riziko následovně „pokud jde o výraz „riziko“, používá angličtina spojení „to run/take the risk of“, tedy podstoupit riziko. Při vymezování pojmu riziko klade důraz na aktivní rozhodovací proces“. Zeman (2002: 58) vymezil tento pojem následujícími slovy „riziko je **pravděpodobnost**, že dojde ke **škodlivé události**, jež postihne danou hodnotu. Jinak je riziko možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, jež se liší od toho, co si přejeme. Riziko je odvozená závisle proměnná a dá určit nebo odhadnout tzv. analýzou rizik. Riziko je reakcí na hrozbu, též na stav naší připravenosti (zranitelnosti) a je spojeno s rozhodováním“.

Sekuritizace

Taxativní vymezení, co patří či nepatří do oblasti bezpečnosti, neexistuje – neexistuje žádná rigidní výčtová definice. Existuje pouze tzv. „sekuritizace“ – mechanismus vzniku, formování a vývoje bezpečnostních jevů, jinými slovy vnímání a označení problému za bezpečnostní hrozbu. „*Sekuritizací se rozumí proces, kdy adekvátní aktér či aktéři (politický či názorový vůdce nebo skupina) prohlásí určitý jev za bezpečnostní hrozbu z hlediska existenčních hodnot a zájmů dotyčného referenčního objektu. Pokud je pro tento nárok získána dostatečná pozornost veřejnosti a je přijat relevantním publikem, jev je uznán jako bezpečnostní hrozba, otevírá se pole pro použití mimořádných opatření. Následuje akce s oprávněním překračovat obvyklé normy a standardy, charakteristickým pro sféru bezpečnosti.*“ (Stejskal, 2007: 25)

Eichler (2002: 101) tvrdí, že „*sekuritizace je intersubjektivní proces, který se odvíjí od bezpečnostních hrozeb, pro jejichž definování mají různé státy rozdílné prahy. Sekuritizaci můžeme charakterizovat jako samoreferenční proces – hrozba ve skutečnosti ani nemusí existovat nebo nemusí být příliš naléhavá. Stačí, když nějaký problém je jako bezpečnostní hrozba prezentován tak dlouho, až se s takovým náhledem ztotožní většina společnosti*“.

2.2 Rozšířené pojetí bezpečnosti

Podle Stejskala (2005, 2007) mělo kdysi slovo bezpečnost především vojenský a politicko-mocenský význam. V dobách studené války se týkala hrozeb, které plynuly z možného válečného konfliktu mezi státy, či bloky států. Později se však ukázalo, že tento úzký mezinárodněpolitický význam nestačí. Od dob studené války se změnila nejen reálná bezpečnostní situace a možné zdroje ohrožení, ale také vnímání samotného slova bezpečnost. Ta už není spojována pouze s vojenstvím a mezinárodními vztahy, jež odvrací hrozby namířené proti státu a jeho „životaschopnosti“ (neboli vnější bezpečnost), ale už i s ochranou státu před nepořádkem a rozkladnými živly, které mají svůj původ v rámci státu (vnitřní bezpečnost). V tomto důsledku se ve všech evropských zemích začaly objevovat specializované instituce pro vnější bezpečnost (ozbrojené síly) a vnitřní bezpečnost (policejní a donucovací orgány). (Knelangen, 2014)

Vnější bezpečnost

Vnější hrozbu představují v zásadě jiné národní státy nebo nestátní zahraniční (mezinárodní) organizace. Národní státy jsou řádově rovnocenné – praktickou silou však nesouměřitelné. Disponují přibližně stejným spektrem nástrojů a schopností, a proto je zřejmé z čeho všeho

a kde všude může vzniknout ohrožení. (Stejskal, 2007; Endreß a Petersen, 2012) Mareš (2002c: 18) píše, že „*vnější bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby zvnějšku pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních vnějších hrozeb efektivně vybaven a ochoten*“.

Vnitřní bezpečnost

Vztahuje se na „domácí“ jevy, které působí zevnitř státu. Objektem, jehož vnitřního stavu se bezpečnost týká, je zpravidla národní stát. Poslední dobou se však stále častěji váže i na celé mezinárodní a supranacionální organizace (např. EU). Opouští tedy i rozměr národního státu. Cílem politiky (státu, mezinárodní organizace) je vytvořit právní rámec, který zaručuje individuální život v míru, svobodě, důstojnosti a sociální spravedlnosti. Vnitřní bezpečnost představuje především bezpečnost občanů před trestnými útoky jiných. Tento termín je stále více využíván v souvislosti s organizovanou a nadnárodní kriminalitou, obchodem s drogami a mezinárodním terorismem. Pro dosažení cílů politiky se však musí jít i nad rámec pouhého boje proti trestné činnosti. Je potřeba se zaměřit také na další oblasti, jako je např. ochrana před přírodními katastrofami, nemocemi, pandemiemi, síťovými hrozbami či hospodářská stabilita. (Stejskal, 2007; Endreß a Petersen, 2012; Albrecht, 2012)

„Vnitřní bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující objekt (zpravidla národní stát, popř. mezinárodní organizaci) a jeho zájmy akcemi zevnitř a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a k ní ochoten. Hrozby demokratickému národnímu státu i jeho opatření proti nim se přitom týkají ohrožování demokratického politického systému od extremistů, sociálního systému od masové kriminality, hospodářství od korupce a ekonomické kriminality a sociálního, hospodářského a politického systému celkově od organizovaného zločinu.“ (Mareš, 2002d: 17)

Vnější a vnitřní bezpečnost se dnes navzájem prolínají. K dalšímu rozšiřování pojmu bezpečnost dochází podle Stejskala (2005: 35) v několika aspektech: „*bezpečnost koho, čeho; bezpečnost kde a jak; bezpečnost vůči čemu*“. Následuje bližší specifikace zmíněných tří aspektů.

a) „bezpečnost koho, čeho“

Kdo je referenčním objektem, o čí bezpečnost se jedná? Žádná hrozba neexistuje sama o sobě, vždy je od někoho/něčeho a pro někoho. Dlouhou dobu byl považován za jediný referenční objekt stát. Postupem času se však referenčními objekty stávají nejrůznější subjekty

na vyšší⁷ i nižší⁸ úrovni. Nakonec se do postavení referenčního objektu dostávají samotní lidé⁹. Dle referenčního objektu lze bezpečnost členit na bezpečnost kolektivní (aliance států), národní (stát), společenskou (společenství, skupiny) a lidskou (jednotlivec, jeho přežití a blahobyt). (Stejskal, 2005, 2007)

Národní bezpečnost

Vztahuje se k bezpečnosti národního státu. Je závislá na vnitřní sociální bezpečnosti, ale také na bezpečnosti v mezinárodním rámci. Tyto dvě dimenze bezpečnosti jsou však na sobě závislé. Slovní spojení „národní bezpečnost“ poukazuje na vymezení národa, které souvisí se společenstvím lidí spjatých společnou řečí, územím, hospodářstvím, psychickým založením a kulturou. Označení národní je v podstatě zkrácením atributu „národněstátní“. Národní stát je totiž jedním ze základních předmětů výzkumu bezpečnostních studií, hlavním organizátorem, ale i referenčním objektem ochrany státní bezpečnostní politiky (obsahem suverenity a moc). „*Národní bezpečnost je stav, kdy objektu (národnímu státu jako celku nebo jeho podstatným atributům) nehrozí závažné ohrožení svrchovanosti, územní celistvosti, základům politického uspořádání, vnitřního pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví občanů, majetkových hodnot a životního prostředí. Ani jeho spojenci nejsou vystaveni hrozbám, které by v případě jejich aktivace vyžadovaly ozbrojenou či jinou rizikovou spolupráci. Objekt je schopen a ochoten potenciální hrozby rozpoznat a v maximální možné míře jim zamezovat, popřípadě je eliminovat.*“ (Mareš, 2002b: 15)

b) „bezpečnost kde a jak“

Ve kterých sektorech, dimenzích či oblastech se nachází bezpečnostní problém? Jakého typu a charakteru jsou hrozby? Komplexní modely bezpečnosti pracují s různými dimenzemi. V případě kodaňské školy se jedná o následující sektory: (Stejskal 2005, 2007; Buzan, 2005)

- vojenský – bezpečnost státu (suverenity¹⁰); formování vojenských sil,
- politický – ochrana suverenity, politického uspořádání a ideologických základů státu; ochrana vztahů mezi občany a státem; ochrana fungování, soudržnosti, norem, pravidel a institucí národní a nadnárodní povahy (EU),
- ekonomický – ochrana ekonomických zájmů, hospodářství, měnové a finanční stability, konkurenceschopnosti a výkonnosti a sociální soudržnosti,

⁷ Nadnárodní organizace (OSN, NATO), ekonomický systém, životní prostředí (ekosystém).

⁸ Společenství, menšiny, kolektivy, zájmové skupiny.

⁹ Osoby, konkrétní jednotlivci.

¹⁰ Výhradní právo vládnout určitému území a jeho obyvatelstvu.

- environmentální – ochrana rostlin, živočichů, biotopů a ekosystému,
- společenský – ochrana identity, národa, norem, zvyků a společnosti.

Stejskal (2005, 2007) kromě výše zmíněných pěti sektorů kodaňské školy dělí bezpečnost podle funkčně vymezené oblasti, ve které dochází ke vzniku hrozeb, na další tři sektory:

- technologický – ochrana kritické infrastruktury a informačních a komunikačních technologií,
- kulturní – soužití různých kultur bez konfliktů,
- energetický – ochrana zdrojů a surovin (ropa, plyn, pitná voda).

Jakákoliv hrozba však ve většině případů ohrožuje více sektorů/dimenzí současně, např. při aktivaci neintencionální hrozby (vichřice) dochází k narušení environmentální bezpečnosti (poškození životního prostředí), ale třeba i technologické bezpečnosti (zničení elektrické přenosové soustavy).

c) „*bezpečnost vůči čemu*“

Jaký obsah a míra intenzity jsou nutné k považování problému za bezpečnostní hrozbu. Odkdy se z problému či hrozby stává skutečný problém či hrozba ohrožující bezpečnost. (Stejskal, 2005, 2007)

2.3 Koncepce lidské bezpečnosti

Jedním ze zásadních znaků kvality života jedince či společnosti (kolektivu) je jejich bezpečnost. V současné době je referenčním objektem především jednotlivec, jak již bylo popsáno v kapitole 2.2. Nelze ovšem opominout i problémy na úrovni národní bezpečnosti, které mají obvykle bezprostřední dopad na individuální bezpečnost. Z metodických důvodů se proto někdy rozlišuje bezpečnost¹¹ a bezpečí¹². Dále je nutné si uvědomit rozdíl mezi potřebou bezpečí (elementární podmínka existence a přežití) a pocitem bezpečí (subjektivní vnímání míry naplnění potřeby bezpečí).

Lidskou bezpečnost lze rozdělit do následujících sedmi oblastí: (UNDP, 1994: 24)

- ekonomická bezpečnost – jistota základního příjmu (mzda, plat, sociální dávky),
- potravinová bezpečnost – dostatek základních potravin pro všechny, pro bezpečnost podmínka nutná nikoliv však dostačující,

¹¹ Ve vztahu ke kolektivům, velkým entitám.

¹² Ve vztahu k jednotlivci.

- bezpečnost zdraví – ochrana před nemocemi, přístup k lékařské péči,
- environmentální bezpečnost – ochrana životního prostředí (ekosystému) před znečištěním, vyčerpáním zdrojů apod.,
- osobní bezpečnost – ochrana před násilím, válkou, mučením, pouliční kriminalitou, znásilněním, omamnými a psychotropními látkami apod.,
- společenská bezpečnost – ochrana kultury, identity, hodnot, etnika,
- politická bezpečnost – ochrana před útlakem, zajištění občanských a politických práv.

Právě koncepce lidské bezpečnosti, známá též jako „*human security*“, tematizuje společné pole bezpečnosti (co je problémem specificky bezpečnostním) a kvality života (uspokojivé životní podmínky). Všeobecně se tato koncepce soustředí na podmínky, které jsou nezbytné pro přežití a důstojnou existenci člověka. Věnuje se nejen trvalým hrozbám¹³, ale také ochraně před náhlými negativními událostmi, které mohou rozvrátit chod každodenního života¹⁴. Kde se ovšem nachází hranice mezi bezpečností jedince a jeho blahobytem? Možným řešením této otázky je tzv. „hierarchický model“, znázorněný na obrázku č. 1. Tento model umísťuje bezpečnost na vertikální škálu lidských potřeb a životních podmínek. Tím je koncipována komponenta kvality života.

Obrázek č. 1: Schéma hierarchizace bezpečnosti

Zdroj: převzato ze Stejskal, 2005: 44

Model na obrázku č. 1 řadí úrovně bezpečnosti podle kritérií kvality života od těch existenčně (bezpečnostně) nejnaléhavějších přes méně naléhavé (méně ohrožující) až po zcela zbytné hodnoty a zájmy, jejichž ohrožení není hrozbou ve smyslu bezpečnosti referenčního objektu. Jinými slovy čím níže je hodnota v pyramidě postavena, tím nezbytnější a pevnější je její bezpečnostní status, a naopak čím výše je hodnota na vertikální ose postavena,

¹³ Hlad, válka, nemoci.

¹⁴ Lidská a politická práva.

tím méně lze hovořit o bezpečnosti referenčního objektu. Bezpečnost tedy lze podle obrázku č. 1 rozdělit na bezpečnost „tvrdou“ („*hard security*“)¹⁵ a „měkkou“ („*soft security*“)¹⁶. Model hierarchizace bezpečnosti (obrázek č. 1) vychází z modelu lidských potřeb, který byl navržen Abrahamem Maslowem a který je zaznamenán na následujícím obrázku č. 2.

Obrázek č. 2: Maslowova pyramida lidských potřeb

Zdroj: převzato ze McLeod, 2017

Pro obrázky č. 1 a č. 2 platí, že dokud není uspokojena potřeba na nižší úrovni, není účelné aspirovat na úroveň vyšší, např. umírajícím obyvatelům trpícím hladem nemá smysl nabízet sociální zabezpečení. (Janošec a Korzeniowski, 2001; Stejskal, 2005, 2007)

2.4 Legislativní kontext bezpečnosti

Jednou ze základních (výsadních) existenčních funkcí každého státu je zajišťování své bezpečnosti. Primárně je stát založen na právu, které slouží jako nástroj regulace společenských vztahů, vymezuje vztah jednotlivce a státu a které reguluje státní moc. Samozřejmě i pro ČR je funkce zajišťování bezpečnosti důležitá, a proto nachází své ústavněprávní zakotvení v ústavním pořádku ČR, který ovšem nikde výslovně pojem bezpečnost ČR nedefinuje. Obsah tohoto pojmu je však zřejmý z koncepce a ustanovení ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR (dále jen „ZoB“). Koncepce tohoto zákona vychází z komplexního pojetí bezpečnosti státu, jež obsahuje vojenskou obranu, vnitřní pořádek a bezpečnost, ale také zahraniční politiku.

¹⁵ Národní bezpečnost, vojenské hrozby pro stát.

¹⁶ Bezpečnost lidí a společenství, nevojenská ohrožení, hrozby rázu ekonomického, sociálního, ekologického a kulturního.

Článek 1 ZoB říká, že „*zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu*“. Cílem ZoB je zachování státu, jakožto instituce zajišťující bezpečnost, všestrannou péči o člověka a jeho život, dodržování lidských práv a svobod a v neposlední řadě ochranu majetku a životních jistot. Následují definice některých pojmů z citovaného článku 1 ZoB.

Svrchovanost

Jinými slovy suverenita ČR znamená **nezávislost státní moci na kterékoliv jiné moci**. Působí jednak uvnitř území státu, ale také navenek. Uvnitř se stát vyznačuje výlučnou mocí na svém území vůči všem obyvatelům. Naopak vnějším projevem je mezinárodněprávní zásada svrchované rovnosti, tedy že stát je rovnoprávným subjektem mezinárodního práva a pouze jemu náleží výlučná moc na jeho území. Svrchovanost je uskutečňována jednotlivými orgány státu.

Územní celistvost

Tento pojem značí **územní nedotknutelnost** státu. Žádná část území státu nesmí být odebrána/vyjmuta z jeho územní celistvosti a podřízena jakémukoliv jinému státu či jeho orgánu. Tento pojem souvisí s Ústavou, konkrétně s článkem 1 odst. 1, který říká, že „*Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana,*“ a článkem 11, říkajícím, že „*území České republiky tvoří nedílný celek, jehož státní hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem*“.

Demokratické základy

Rozumí se jimi zejména základní ustanovení Ústavy, přesněji články 1, 2, 4¹⁷, 5, 6, 9 odst. 2¹⁸ a 3¹⁹, a článek 2 Listiny základních práv a svobod. (Man, 2007; Úřad vlády ČR, 2011; zákon č. 1/1993 Sb.; zákon č. 110/1998 Sb.)

2.5 Bezpečnostní systém České republiky

Pro zajištění svých bezpečnostních zájmů si stát vytváří a rozvíjí komplexní otevřený adaptivní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém (dále jen „BS“). Ten propojuje rovinu politickou (vnitřní a zahraniční), vojenskou, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel,

---

¹⁷ „*Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.*“

¹⁸ „*Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřípustná.*“

¹⁹ „*Výkladem právních norem nelze oprávnit odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu.*“

hospodářskou, finanční, legislativní, právní a sociální. Základem BS je legislativní vyjádření působností a vzájemných vazeb jednotlivých složek systému²⁰, jejich vazeb mimo tento BS a v neposlední řadě ve stanovení jejich povinností. BS plní funkci institucionálního rámce při vytváření a realizaci bezpečnostní politiky. Základní funkcí BS je integrovat, koordinovat a řídit jeho jednotlivé složky. Musí neustále pružně reagovat na hrozby, ať už účinným zvládnutím vzniklých krizových situací vojenského i nevojenského charakteru či zajišťováním prevence a přípravy na možné krizové situace, jejich včasnou identifikaci a varování před nimi.

Fungování, výstavba a rozvoj schopností, hospodářské a finanční zabezpečení jednotlivých složek BS představuje dlouhodobý a náročný proces, který využívá praktických zkušeností získaných při řešení krizových situací, ze systematické přípravy (např. různá cvičení složek) a preventivního působení jednotlivých složek. Úroveň zajišťování bezpečnosti státu je zcela závislá na efektivní činnosti celého BS, především jeho složek. Hierarchickou strukturu BS tvoří zejména prezident republiky, Parlament ČR, vláda, Bezpečnostní rada státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. (Kolektiv autorů, 2015; Man, 2007; MZV ČR, 2017) Následují specifikace vybraných subjektů BS.

2.5.1 Ústavní subjekty

V této podkapitole jsou stručně uvedené charakteristiky vybraných ústavních subjektů, které se podílejí na zajišťování bezpečnosti v ČR. Nejedná se o celkové ústavní vymezení těchto subjektů, ale pouze o naznačení problematiky jejich postavení, poslání, působnosti a pravomocí.

Prezident

Prezident republiky je hlavou státu volenou v přímých volbách. Je ústavním orgánem moci výkonné. Jeho postavení, působnost a činnost stanovuje zejména Ústava. Z hlediska bezpečnosti ČR zastává prezident funkci vrchního velitele ozbrojených sil²¹. Podle ZoB má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat s ní nebo s jejími členy otázky patřící do její působnosti²², a v době vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je zbaven pravomoci vracet zákony, které byly přijaté ve zkráceném jednání.

---

²⁰ Moc zákonodárná, výkonná a soudní, územní samosprávy a právnické a fyzické osoby.

²¹ Článek 63 odst. 1 písm. c) Ústavy.

²² Článek 9 odst. 3 ZoB.

Parlament

Zákonodárná moc v ČR náleží právě Parlamentu ČR, který je dvoukomorový. Těmito komorami jsou Poslanecká sněmovna (200 poslanců) a Senát (81 senátorů). Postavení, působnost a činnost Parlamentu ČR stanovuje zejména Ústava a zákony o jednacích řádech jednotlivých komor. Parlament primárně vydává všeobecně závazné právní předpisy. Mimo jiné může rozhodnout o vyhlášení stavu ohrožení státu²³, válečného stavu²⁴ či vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil mimo území ČR²⁵. Poslanecká sněmovna podle ZoB může prodloužit vládou vyhlášený nouzový stav²⁶, nebo ho kdykoliv zrušit²⁷. Kontrolní funkci plní v obou komorách výbory a komise, např. výbor pro obranu a bezpečnost a jeho podvýbory.

Vláda

Za zajišťování bezpečnosti státu a za řízení a komplexní funkčnost celého BS ČR, který se průběžně přizpůsobuje aktuální bezpečnostní situaci, je odpovědná vláda jakožto vrcholný orgán výkonné moci²⁸. Při své činnosti je odpovědná Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Postavení, působnost a činnosti stanovuje zejména Ústava. Mimo jiné odpovídá za přípravu a zajišťování obrany ČR, svým usnesením stanovuje kompetence Bezpečnostní radě státu, vyhláší nouzový stav²⁹, nebo podává Parlamentu návrh na vyhlášení stavu ohrožení státu.

Základním koncepčním bezpečnostním dokumentem vlády ČR je tzv. **Bezpečnostní strategie**. Ta specifikuje na základě bezpečnostních hrozeb a z nich plynoucích rizik bezpečnostní zájmy ČR. Dále stanovuje místo a úlohu správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních a záchranných služeb při naplňování bezpečnostní politiky. Rovněž stanovuje vojenskopolitické ambice ČR. Jinými slovy bezpečnostní strategie představuje přístupy, nástroje a opatření, jejichž institucionální a věcné provázání a koordinace jsou nezbytné pro efektivní zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a státu.

Bezpečnostní rada státu

Jedná se o zvláštní orgán v zajišťování bezpečnosti, který je zřízen ZoB. Je koncipována jako stálý pracovní orgán vlády. Zabývá se přípravou, koordinací a vyhodnocováním

---

²³ Článek 7 odst. 1 ZoB.

²⁴ Článek 43 odst. 1 Ústavy.

²⁵ Článek 43 odst. 3 písm. a) Ústavy.

²⁶ Článek 6 odst. 2 ZoB.

²⁷ Článek 6 odst. 3 ZoB.

²⁸ Článek 67 odst. 1 Ústavy.

²⁹ Článek 5 odst. 1 ZoB.

konkrétních návrhů opatření potřebných k zajištění bezpečnosti ČR. Tvoří ji předseda vlády (premiér) a další členové vlády, o kterých rozhodne vláda. V rámci bezpečnostní rady působí čtyři stálé pracovní výbory, např. výbor pro civilní nouzové plánování v gesci ministerstva vnitra. (Kolektiv autorů, 2015; Man, 2007; MV ČR, 2017; Weiss, 2014; zákon č. 1/1993 Sb.; zákon č. 110/1998 Sb.)

2.5.2 Ozbrojené síly

Představují jeden z hlavních „silových“ nástrojů výkonné moci, obranné a bezpečnostní politiky státu. Jejich postavení, úkoly, členění, řízení, přípravu a vybavení upravuje zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR. Podle článku 3 odst. 1 ZoB zajišťují bezpečnost ČR, mimo jiných, ozbrojené síly. Podle Hod'ánka, Krulíka a Procházky (2007: 116) je jejich posláním „*zajistit svrchovanost, územní celistvost, principy demokracie a právního státu, životy obyvatel a jejich majetek před vnějším ohrožením a přispět k prosazení životních, strategických a dalších významných bezpečnostních zájmů ČR ve spolupráci s aliančními a koaličními partnery a v souladu s mezinárodním právem*“.

Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně ČR a v případě nutnosti ji bránit proti vnějšímu napadení. Podílejí se také na operacích na podporu a udržení míru, na záchranných a humanitárních pracích, plní úkoly Policie ČR při zajišťování ochrany státní hranice, zabezpečují leteckou zdravotnickou dopravu aj. Ozbrojené síly ČR se člení na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Za zabezpečení obrany a řízení ozbrojených sil odpovídá Ministerstvo obrany, jemuž jsou ozbrojené síly podřízeny a v jehož gesci působí dále Vojenská policie a Vojenské zpravodajství. (Hod'ánek, Krulík a Procházka, 2007; Mišúr a Svoboda, 2007; Weiss, 2014)

2.5.3 Ozbrojené bezpečnostní sbory

Podle článku 3 odst. 1 ZoB zajišťují bezpečnost ČR, mimo jiných, právě ozbrojené bezpečnostní sbory. Mezi ně patří v první řadě Policie ČR, následuje Celní správa ČR a Vězeňská služba ČR.

Policie ČR

Spoluzajišťuje udržování pořádku a vnitřní bezpečnosti státu, a to systematickým preventivním a represivním způsobem. Chrání bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předchází trestné činnosti, plní úkoly dle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku

a bezpečnosti³⁰. Dále zajišťuje ochranu státní hranice, ochranu ústavních činitelů a jiných chráněných osob, ochranu zastupitelských úřadů, dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení aj. Je zřízena na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a je v gesci Ministerstva vnitra ČR. Organizační strukturu tvoří Policejní prezidium ČR (v čele s policejním prezidentem), útvary s celostátní působností³¹, krajská ředitelství a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Policie ČR je jednou ze základních složek integrovaného záchranného systému³².

Celní správa ČR

Provádí právní úkony jménem státu v majetkoprávních a pracovněprávních věcech. Celní správa ČR je součástí ostatních složek integrovaného záchranného systému a její příslušníci mohou být vyčleněni pro jeho potřeby, pokud to neohrozí plnění jejich vlastních závažnějších úkolů. Tomuto bezpečnostnímu sboru se podrobně věnuje kapitola 3.

Vězeňská služba ČR

Zodpovídá za výkon vazby, odnětí svobody a bezpečnost a pořádek u soudů. Jinými slovy předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, střeží vazební věznice a věznice pro místní výkon trestu, zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů a státních zastupitelství aj. Je zřízena na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR a je podřízena Ministerstvu spravedlnosti ČR. Stejně jako Celní správa ČR je Vězeňská služba ČR součástí ostatních složek integrovaného záchranného systému, pro jehož potřeby mohou být její příslušníci vyčleněni, a to pouze za situace, že to neohrozí plnění jejich úkolů. (Bohman, 2007; Mišúr a Svoboda, 2007; Weiss, 2014)

2.5.4 Záchranné sbory

Článek 3 odst. 1 ZoB říká, že bezpečnost ČR zajišťují, mimo jiných, záchranné sbory a havarijní služby. Mezi hlavní záchranné sbory patří zdravotnická záchranná služba jednotlivých krajů a Hasičský záchranný sbor ČR.

Zdravotnická záchranná služba

Má na starosti zdravotnickou pomoc. Na základě tísňové výzvy poskytuje zejména přednemocniční neodkladnou péči osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém

---

³⁰ § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

³¹ Např. Letecká služba, Pyrotechnická služba, Útvar rychlého nasazení atd.

³² „Koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.“ (§ 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému)

ohrožení života. Tvoří jednu ze základních složek integrovaného záchranného systému. Upravuje ji zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. Tvoří ji čtrnáct územních středisek s právní subjektivitou pokrývající území všech krajů. Její řízení není centralizované.

Hasičský záchranný sbor ČR

Chrání životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a pomáhá při mimořádných událostech. Z toho vyplývá, že Hasičský záchranný sbor hraje ústřední roli v integrovaném záchranném systému, kde plní funkci hlavního koordinátora, který v případě mimořádné události³³ nebo krizového stavu slučuje záchranné složky a zabezpečuje koordinovaný postup těchto složek při provádění záchranných³⁴ a likvidačních prací³⁵. Je zřízen na základě zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR. Plní úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených právními předpisy, zejména zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, a zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Organizační strukturu tvoří Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, hasičské záchranné sbory jednotlivých krajů, záchranné útvary a škola. Sbor je podřízen Ministerstvu vnitra ČR. (Mišúr a Svoboda, 2007; Linhart a Valášek, 2007; Weiss, 2014)

---

³³ „Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“ (§ 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému)

³⁴ „Činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.“ (§ 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému)

³⁵ „Činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.“ (§ 2 písm. d) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému)

3 CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY

Celní správa ČR (dále jen „CS“) je jedním z ozbrojených bezpečnostních sborů v ČR. Současně je také správním úřadem, který zajišťuje veřejné služby, výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní a další svěřené nefiskální činnosti ve prospěch státu a jeho občanů. CS je podřízena Ministerstvu financí ČR. (MF, Odbor 25 – sekce 05, 2016) Tomuto ministerstvu je věnována pozornost v úvodu této kapitoly. Následuje popis historie CS a na závěr charakteristika současné CS, její organizační struktura, kompetence a právní rámec.

3.1 Ministerstvo financí

Ministerstvo financí (dále jen „MF“) je jedno ze čtrnácti ministerstev v ČR, jež jsou zřízena na základě zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy. Rozsah působnosti MF je stanoven v § 4 výše zmíněného zákona, který říká, že „*MF je ústředním orgánem státní správy pro státní rozpočet republiky, státní závěrečný účet republiky, státní pokladnu ČR, fiskální politiku, makroekonomické a fiskální prognózy pro přípravu státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů, finanční trh, regulaci vydávání elektronických peněz a ochranu zájmů spotřebitelů na finančním trhu s výjimkou výkonu dohledu nad finančním trhem v rozsahu působnosti České národní banky, pro zavedení jednotné měny euro na území ČR, pro platební styk, daně, poplatky a clo, finanční hospodaření, finanční kontrolu, přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků, účetnictví, audit a daňové poradenství, věci devizové včetně pohledávek a závazků státu vůči zahraničí, ochranu zahraničních investic, hazardní hry, hospodaření s majetkem státu, privatizaci majetku státu, příspěvek ke stavebnímu spoření a státní příspěvek na penzijní připojištění, ceny a pro činnost zaměřenou proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a vnitrostátní koordinaci při uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, posuzuje dovoz subvencovaných výrobků a přijímá opatření na ochranu proti dovozu těchto výrobků*“.

Tyto kompetence zajišťují provádění nejdůležitějších činností pro finanční chod ekonomiky státu. Dále MF zajišťuje členství³⁶ v mezinárodních finančních institucích a finančních orgánech Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, EU a dalších mezinárodních hospodářských seskupení a koordinuje příjem zahraniční pomoci. V čele MF stojí ministr/ně financí. Ministr má k sobě několik náměstků, kteří řídí jednotlivé sekce MF skládajících se

---

³⁶ Pokud členství nepřísluší výhradně České národní bance.

z jednotlivých odborů, a jednoho státního tajemníka. MF přímo zřizuje několik organizací, kterými jsou Finanční správa ČR, Finanční analytický úřad, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Státní tiskárna cenin, Státní pokladna Centrum sdílených služeb, a nakonec právě CS. Jakožto gestor v oblasti provozování hazardních her MF dále rozhoduje o vydání, změně nebo zrušení základního povolení k provozování hazardní hry, spravuje informační systém provozování hazardních her, spravuje kauce, rozhoduje o vydání pověření k odbornému posuzování a osvědčování a vykonává dozor nad plněním povinností pověřené osoby. MF je ve smyslu zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, orgánem krizového řízení. Organizace a správní úřady zřízené MF mají mimo jiné za úkol vést přehled možných zdrojů rizik, provádět analýzy ohrožení a odstraňovat nedostatky, které mohou vést ke vzniku krizové situace. (CS, 2017i; Pešan, 2010; MF, Odbor 29 – sekce 02, 2004; MF, 2017a; MF, 2017b; zákon č. 2/1969 Sb.)

3.2 Historie celnictví na našem území

Veškerý zahraniční obchod byl před rokem 1989 realizován prostřednictvím organizací, které byly pod kontrolou tehdejšího ministerstva zahraničního obchodu. Pod toto ministerstvo spadala i celní správa. Novodobá historie celnictví v ČR je úzce spjata právě s listopadem roku 1989, kdy odstartoval transformační proces centrálně řízené ekonomiky na tržně orientované hospodářství. Tato zásadní ekonomická proměna se projevila nejen v činnosti celní správy. Celní legislativa byla reformována. Vrcholem těchto reforem bylo přijetí moderního celního zákona, jež v lednu roku 1993 nabyl účinnosti. Jelikož došlo k rozdělení tehdejšího Československa na dva samostatné státy, začíná tímto datem i samotná historie CS. Podstatná změna nastala vstupem ČR do EU dne 1. května 2004. Tehdy došlo ke zrušení pravidelných celních kontrol na všech pozemních hranicích. Organizační struktura tehdejší CS byla tříступňová a skládala se z Generálního ředitelství cel (dále jen „GŘC“), celních ředitelství a celních úřadů. Tyto orgány vytvářely soustavu celních orgánů. (GŘC, 2015)

Generální ředitelství cel

GŘC bylo podřízeno MF. Jednalo se o správní úřad s celostátní územní působností pro oblast celnictví. Tvořilo organizační složku státu a samostatnou účetní jednotku. Řídilo jednotlivá celní ředitelství a metodickým způsobem řídilo celní úřady v oblastech výkonu dohledu a kontroly, celní politiky, sazebního zařazení zboží a integrovaného tarifu, správy cel a daní, správního trestání, následných kontrol atd. Dále zabezpečovalo sběr a zpracování dat, provoz informačních systémů a vedlo centrální evidence a statistiky nezbytné pro plnění úkolů

celní správy. Plnilo funkci centrální analytické jednotky pro analýzu rizik. Zabezpečovalo laboratorní zkoumání a analýzu vzorků pro potřeby celních orgánů. Bylo pověřeným celním orgánem, který v případech celostátního nebo mezinárodního významu vystupoval v postavení policejního orgánu ve věcech vymezených právním předpisem upravujícím trestní řízení. (Mišúr a Svoboda, 2007)

Celní ředitelství

Ředitelství tvořila organizační jednotky CS ve věcech hospodaření s majetkem státu. Byla pověřenými celními orgány³⁷ ve věcech, které nebyly případy celostátního nebo mezinárodního významu. Jakožto orgány CS měla v rámci své územní působnosti postavení orgánu činného v trestním řízení, a to u vybraných trestných činů v oblasti cel, daní a obchodu s omamnými látkami, porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi, zahraničního obchodu s vojenským materiálem, porušování autorských práv, průmyslových práv a práv k ochranné známce. Zvláštními zákony měla svěřené kontrolní oprávnění v oblasti nákladní dopravy, např. vážení nákladních vozidel, dodržování povinných přestávek řidičů nebo dodržení podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů. Na území ČR se tehdy nacházelo 8 celních ředitelství³⁸ (Celní ředitelství Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem a Praha). Ta řídila jednotlivé celní úřady ve svém obvodu. (Mišúr a Svoboda, 2007)

Celní úřady

Na území ČR se tehdy nacházelo 54 celních úřadů³⁹. Tyto úřady byly organizačně podřízené územně příslušnému celnímu ředitelství. Měly postavení organizační jednotky GŘC ve věcech hospodaření s majetkem státu. Vykonávaly státní správu příslušnou celním úřadům v rámci své územní působnosti. Rozhodovaly mimo jiné o zničení zboží nebo znehodnocení zboží, které může ohrozit život nebo zdraví osob či o úhradě nákladů na jeho zničení. Dále spravovaly cla a daně v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků⁴⁰, rozhodovaly o udělení, odnětí či o změně při povolování provozování celních skladů atd. (Mišúr a Svoboda, 2007)

---

³⁷ Orgán CS nebo jiný oficiálně zmocněný orgán, který je příslušný k uplatňování celních předpisů. (Matoušek a Sabelová, 2007)

³⁸ Správní úřad s územní působností stanovenou přílohou č. 1 zákona č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky (zákon zrušen k 1. 1. 2013 s účinností zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky).

³⁹ Správní úřad s územní působností stanovenou přílohou č. 2 zákona č. 185/2004 Sb.

⁴⁰ Zákon byl zrušen k 1. 1. 2011 s účinností zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

3.3 Současnost celní správy

Poslední klíčová změna CS nastala ke dni 1. ledna 2013, kdy organizační struktura CS přešla z třístupňové (popsána v kapitole 3.2) na dvoustupňovou. Tuto strukturu tvoří soustava správních úřadů (celních orgánů), kterými jsou GŘC a celní úřady.⁴¹ GŘC je správní úřad s celostátní působností⁴² se sídlem v hlavním městě Praze⁴³, v jehož čele stojí generální ředitel GŘC, kterého zastupuje zástupce generálního ředitele⁴⁴. Generálního ředitele GŘC jmenuje a odvolává ministr financí⁴⁵. Generálnímu ředitelství je podřízeno 14 krajských celních úřadů včetně jejich územních pracovišť a Celní úřad Praha Ruzyně, který zabezpečuje oblast celnictví na největším tuzemském mezinárodním letišti. Následující obrázek č. 3 zobrazuje mapu ČR s dislokací celních úřadů a jejich územních pracovišť.

Obrázek č. 3: Dislokace celních úřadů a územních pracovišť

Zdroj: GŘC, 2015

Celní úřad (dále jen „CÚ“) je správním úřadem, organizační složkou státu a základní výkonnou jednotkou CS, ve které jsou soustředěny všechny její základní činnosti, a svou působnost vykonává na území vyššího územního samosprávného celku, jehož název je součástí

⁴¹ § 1 odst. 2 zákona č. 17/2012 Sb.

⁴² § 2 odst. 1 zákona č. 17/2012 Sb.

⁴³ § 2 odst. 2 zákona č. 17/2012 Sb.

⁴⁴ § 3 odst. 1 zákona č. 17/2012 Sb.

⁴⁵ § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 17/2012 Sb.

názvu daného CÚ, s výjimkou CÚ Praha Ruzyně⁴⁶. Z obrázku č. 3 je viditelné, že jednotlivé celní úřady se nachází vždy v sídle vyššího územního samosprávného celku (krajských městech)⁴⁷. Tyto „krajské“ celní úřady mají svá detašovaná pracoviště (územní pracoviště) mimo svá sídla na území příslušného kraje, s výjimkou CÚ Praha Ruzyně a CÚ pro Liberecký kraj, které územní pracoviště nemají. Územní pracoviště mohou mít celní a daňové oddělení, nebo pouze celní oddělení, anebo pouze daňové oddělení. (GŘC, 2015; zákon č. 17/2012 Sb.) CS si definovala i svou misi, která zní: „*chráníme ekonomické a bezpečnostní zájmy ČR a EU a jejich občanů, aktivně podporujeme obchod a důsledně bojujeme proti podvodům*“. (CS, 2015a)

3.3.1 Kompetence

Celní správa ČR, stejně jako celní správy ostatních států, má dva základní úkoly. Prvním úkolem je ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží. Druhým je dohled nad dováženým zbožím, aby neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin. Určené orgány CS⁴⁸ mají postavení policejních orgánů (orgánů činných v trestním řízení) pro vybrané trestné činy. Přesněji pokud se trestní řízení týká vybraných trestných činů v oblasti cel, daní, nakládání s omamnými a psychotropními látkami, nakládání s kontrolovaným zbožím nebo technologiemi a zahraničního obchodu s vojenským materiálem. (CS, 2015b; GŘC, 2015)

Celní řízení a správa cel

Činnost CS je součástí systému celního dohledu nad zbožím v rámci jednotného celního území EU. V rámci tohoto dohledu postupuje v souladu s jednotnými celními předpisy EU. Podle těchto předpisů přiděluje zboží některé z celně schválených určení (propuštění zboží do některého z celních režimů) a stanovuje mu celní dluh⁴⁹, který následně vybírá. Celkem existuje devět celních režimů, kterými jsou: (CS, 2017b)

- propuštění do volného oběhu – dovezené zboží je po zaplacení dovozních cel propuštěno na trh EU, (EC, 2017a)
- tranzit – používá se k pohybu zboží mezi dvěma místy celního území přes jiné celní území nebo mezi dvěma nebo více různými celními územími; umožňuje dočasné

---

⁴⁶ § 6 odst. 2) zákona č. 17/2012 Sb.

⁴⁷ § 6 odst. 4) zákona č. 17/2012 Sb.

⁴⁸ GŘC.

⁴⁹ Povinnost zaplatit příslušné dovozní nebo vývozní clo. Stanovuje se na základě celní hodnoty, což je základní údaj pro výpočet právě celního dluhu při použití specifické (stanovená pevná částka za určitou fyzickou jednotku), valorické (procentuální částka z hodnoty zboží) či kombinované (kombinace specifické a valorické sazby) celní sazby.

pozastavení cel, daní a obchodně-politických opatření, které jsou použitelné při dovozu, (EC, 2017d)

- uskladnění v celním skladu – umožňuje skladovat zboží, jež není zbožím EU, aniž by toto zboží podléhalo dovoznímu clu nebo obchodně-politickým opatřením, (CS, 2017e)
- svobodná pásma – jedná se o uzavřené prostory na celním území EU⁵⁰, ve kterých lze zboží osvobodit od dovozního cla, jiných poplatků (daní) a opatření obchodní politiky; po skončení zdaňovacího období může být toto zboží propuštěno do volného oběhu⁵¹ nebo do jiného režimu⁵² nebo může být zpětně vyvezeno, (EC, 2017c)
- dočasné použití – umožňuje, aby zboží, jež není zbožím EU a které má být vyvezeno zpět v nezměněném stavu, bylo na celním území používáno s úplným nebo částečným osvobozením od dovozního cla, a aniž by se na něj vztahovala obchodně-politická opatření, (CS, 2017c)
- konečné užití – v tomto režimu může být zboží propuštěno do volného oběhu za sníženou nebo nulovou daňovou sazbu z důvodu jeho specifického použití⁵³, (EC, 2017b)
- aktivní zušlechťovací styk – umožňuje, aby pro účely zušlechťovacích operací na celním území EU bylo použito zboží, jež není zbožím EU a které má být vyvezeno zpět z celního území ve formě zušlechtěných výrobků, aniž by podléhalo dovoznímu clu a obchodně-politickým opatřením, (CS, 2017a)
- pasivní zušlechťovací styk – umožňuje, aby bylo zboží dočasně vyvezeno z celního území za účelem podrobení zušlechťovacím operacím a aby vzniklé výrobky byly dovezeny zpět a propuštěny do volného oběhu s úplným nebo částečným osvobozením od dovozního cla; do tohoto režimu může být propuštěno pouze zboží EU, (CS, 2017d)
- vývoz – výstup zboží z celního území EU. (EC, 2017e)

CS dále kontroluje dodržování obchodně-politických opatření ČR a EU, zákazů a omezení při dovozu, vývozu a tranzitu zboží. Také vede řízení při porušení celních předpisů, rozhoduje o zajištění zboží důležitého pro řízení o porušení celních předpisů. V neposlední řadě CS pátrá po zboží, které bylo protiprávně dovezené, vyvezené nebo odňaté celnímu dohledu, a provádí zjišťování osob, které zboží tomuto dohledu odňaly, zúčastnily se tohoto odnětí, anebo toto zboží získaly. (CS, 2017f; GŘC, 2015)

---

⁵⁰ V ČR k 1. 12. 2017 celkem osm svobodných pásem.

⁵¹ Po zaplacení dovozního cla a jiných poplatků (daní).

⁵² Režim aktivního zušlechťovacího styku, dočasného použití nebo konečného užití.

⁵³ Např. konstrukce lodí, letadel používaných pro civilní letectví nebo vrtných plošin.

Ochrana práv duševního vlastnictví

Jednou z dlouhodobě prioritních kompetencí CS je prosazování práv duševního vlastnictví⁵⁴. Při této činnosti využívá své pravomoci vycházející z národní a evropské legislativy. Orgány CS jsou oprávněny zasáhnout vůči zboží, jež je podezřelé z porušování těchto práv a umožnit tak držitelům dotčených práv jejich ochranu. Za tímto účelem provádí CS v této oblasti kontrolní činnost. Kontrola probíhá v několika rovinách, např. v rámci celního řízení, v průběhu kontrol, které jsou zaměřené na ochranu vnitřního trhu a spotřebitele, nebo monitoringem internetového prostředí. (CS, 2017h; GŘC, 2015)

Správa spotřebních a energetických daní

Významnou změnou, která přinesla CS další kompetenci a která měla významný vliv na současnou podobu a strukturu CS, bylo převzetí správy vymezených druhů daní od orgánů finanční správy. Od 1. 1. 2004 se orgány CS staly výhradním správcem veškerých spotřebních daní, kterými jsou daň z minerálních olejů, z lihu, z piva, z vína a meziproductů a daň z tabákových výrobků. „*Tím se rozumí správné zjištění a stanovení těchto daní a zabezpečení jejich úhrady bez ohledu na skutečnost, zda jsou předmětem dovozu nebo vývozu v rámci obchodu se zeměmi mimo EU nebo v rámci obchodu s členskými státy EU, nebo jsou předmětem tuzemské výroby či spotřeby. Součástí obecné správy spotřebních daní je také dozor nad dodržováním předpisů o nakládání s vybranými výrobky při jejich výrobě, skladování a dopravě.*“ (GŘC, 2015: 4) Dále jsou orgány CS správcem daně z přidané hodnoty, tedy pouze v případě dovozu zboží ze třetích zemí⁵⁵, kdy deklarant není v ČR registrován jako plátce této daně. Orgány CS od 1. 1. 2008 spravují tehdy nově vzniklé ekologické daně, kterými jsou daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. Nejnovější kompetencí v oblasti správy daní je od 1. 7. 2015 správa tehdy nově zavedené spotřební daně ze surového tabáku. CS také spravuje registr prodejců pohonných hmot. (CS, 2015b; CS, 2017f)

Ochrana přírody

Významnou oblastí s celosvětovým rozměrem je dohled orgánů CS nad dodržováním tzv. Washingtonské úmluvy CITES (Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) při dovozu, vývozu, zpětném vývozu a tranzitu. Jedná se o mezinárodní mnohostrannou úmluvu mezi nezávislými státy z roku 1973.

---

⁵⁴ Boj proti padělání a pirátství.

⁵⁵ Země mimo EU.

Cílem této úmluvy je, aby bezohledné a nadměrné získávání volně žijících živočichů⁵⁶ a planě rostoucích rostlin⁵⁷ pro obchodní účely nezpůsobilo jejich vyhynutí nebo vyhubení ve volné přírodě. V současné době úmluva chrání přes 5 000 druhů živočichů a 25 000 druhů rostlin, které řadí do následujících tří stupňů ohrožení: (MŽP, 2017: 2)

- CITES I – druhy přímo ohrožené vyhynutím nebo vyhubením; zákaz jejich prodeje,
- CITES II – druhy, jež by mohly být ohroženy vyhynutím nebo vyhubením, pokud by obchod s nimi nebyl regulován,
- CITES III – druhy ohrožené pouze na území určitého státu, který požádal o regulaci obchodu s těmito druhy.

Pro ČR, respektive Československo, úmluva vstoupila v platnost dne 28. 5. 1992. Nejdříve byla prováděna dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Od vstupu ČR do EU (1. 5. 2004) se provádí na základě zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů. (Klouček, 2015; GŘC, 2015; MŽP, 2017)

Ochrana předmětů historické a kulturní hodnoty

CS přísluší povinnosti související s ochranou národního kulturního dědictví. Především při kontrole vývozu kulturních památek, sbírkových předmětů, předmětů kulturní hodnoty a archiválií. Také sleduje, jestli kulturní památka nebo národní kulturní památka vystavovaná, zapůjčená či pro jiné účely vyvezená anebo odeslaná z území ČR, byla ze zahraničí vrácena zpět do ČR v dobrém stavu a v souladu s podmínkami stanovenými ministerstvem kultury. (GŘC, 2015)

Kontrola v oblasti evidence tržeb

Od 1. 12. 2016 provádí CS dozor v oblasti evidence tržeb na základě věcné působnosti zákona č. 112/2016, o evidenci tržeb⁵⁸. V tomto případě se jedná o sdílenou kompetenci s orgány Finanční správy ČR. Dozor v této oblasti spočívá v kontrolní činnosti, která je prováděna převážně v civilním oděvu, a ve správním trestání. CS a Finanční správa využívají při kontrolní činnosti institut kontrolního nákupu. Předmětem kontroly je zjištění, zdali poplatník zaslal datovou zprávu o evidované tržbě správci daně v okamžiku uskutečnění evidované tržby, vystavil účtenku, umístil na místě, kde se běžně uskutečňují evidované tržby,

---

⁵⁶ Např. kožešiny, slonovina či lovecké trofeje.

⁵⁷ Např. sušené byliny či semena rostlin.

⁵⁸ Elektronická evidence tržeb se týká podnikajících fyzických a právnických osob, které přijímají platby v hotovosti, platební kartou, šekem, směnkou, ale i stravenkou, poukázkou nebo elektronickou peněženkou.

informační oznámení a zachází s autentizačními údaji nebo certifikátem pro evidenci tržeb tak, aby nemohlo dojít k jejich zneužití. V případě zjištění porušení výše zmíněného zákona zahájí kontrolní orgán řízení o vydání příkazu na místě ukládajícím povinnost k peněžitému plnění, nebo zahájí správní řízení podle správního řádu. Pokud kontrolní orgán zjistí zvlášť závažné porušení povinnosti zasílat údaje o evidované tržbě nebo vydávat účtenky, může nařídit poplatníkovi okamžité uzavření provozovny nebo pozastavení výkonu činnosti, při které dochází k evidenci tržeb. (CS, 2017j)

Kontrola provozování hazardních her a dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené hazardní hry

Dne 1. 1. 2017 vstoupil v účinnost zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, který upravuje hazardní hry, podmínky k jejich provozování nebo působnost správních orgánů v oblasti provozování hazardních her. Cílem tohoto zákona je především zajištění opatření k předcházení a potírání sociálně patologických jevů spojených s provozováním hazardních her, úprava provozování hazardních her prostřednictvím internetu, nový postup povolovacího řízení a efektivní výběr daní. CS je tedy orgánem státního dozoru a orgánem příslušným k projednání správních deliktů v oblasti hazardních her, s výjimkou her internetových⁵⁹. Kontrolní činnost CS je v této oblasti zaměřena na zjištění, zdali jsou hazardní hry provozovány podle výše zmíněného zákona, na základě řádného povolení (ohlášení) a v souladu s herním plánem. V souvislosti s převzetím dozoru nad hazardními hrami vykonává CS i kontrolu plnění povinností stanovených zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, u držitelů povolení k umístění herního prostoru. (CS, 2017i)

Dělená správa

V rámci této kompetence od 1. 1. 2006 vybírají a vymáhají orgány CS peněžité plnění (např. pokuty⁶⁰, poplatky⁶¹, odvody⁶²), která byla uložena jinými správními úřady v řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád a která jsou příjmem státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtů územních samosprávných celků. Peněžité plnění mohou subjekty hradit bankovním převodem, poštovní poukázkou nebo v hotovosti na pokladně příslušného CÚ. (CS, 2017f; CS, 2017g)

---

⁵⁹ Příslušným orgánem státního dozoru k projednání správních deliktů v oblasti internetových her je MF.

⁶⁰ Např. pokuty uložené Policií ČR v blokovém řízení, které nebyly uhrazeny na místě.

⁶¹ Např. poplatky za odnětí lesní půdy, za odběr podzemních vod či za znečišťování vod.

⁶² Např. odvody za odnětí zemědělské půdy.

Další kompetence

- Kontrola v oblasti silniční dopravy – vážení nákladních vozidel, kontrola časového zpoplatnění (dálniční kupóny), kontrola výkonového zpoplatnění (mýtné) a kontrola plnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů,
- kontrola omezení plateb v hotovosti – kontrola plateb převyšujících v přepočtu hodnotu 15 000 EUR, zda jsou prováděny bankovním převodem,
- kontrola ohlašovací povinnosti osob při dovozu a vývozu finančních prostředků a cenných věcí – kontrola, zdali nejsou přes vnější hranice EU⁶³ převáženy finanční prostředky a cenné věci⁶⁴ převyšující v přepočtu hodnotu 10 000 EUR,
- kontrola přepravy omamných a psychotropních látek – přeprava drog a anabolik,
- kontrola zaměstnávání cizinců – zda zaměstnavatelé plní všechny zákonné povinnosti související se zaměstnáváním cizinců ze zemí EU i ze třetích zemí. (CS, 2017f)

3.3.2 Právní předpisy

Výše zmíněné kompetence CS vyplývají ze zákonného rámce daného zejména zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje organizaci a postavení celních orgánů, jejich sídlo, ředitele a územní a věcnou působnost. Dále povinnosti, oprávnění a prostředky celníka a občanského zaměstnance. Zákon také stanovuje služební stejnokroje, označení a odznaky příslušníků CS, jejichž vzory a druhy blíže stanovuje vyhláška MF č. 286/2012 Sb., o vnějším označení, odznacích, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel CS. Sídla územních pracovišť jednotlivých celních úřadů stanovuje vyhláška MF č. 285/2012 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech.

Kompetence CS vymezují také právní předpisy EU, a to především nařízení Rady č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství, nařízení Komise č. 2454/93, kterým se provádí předchozí nařízení Rady č. 2913/92, nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie a nařízení Komise v přenesené pravomoci č. 2015/2446, kterým se doplňuje předchozí nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie. (MF, Odbor 25 – sekce 05, 2017)

---

⁶³ V ČR pouze mezinárodní letiště (Letiště Václava Havla v Praze, Letiště Leoše Janáčka v Ostravě, letiště v Brně, Karlových Varech a Pardubicích).

⁶⁴ Např. zlato, diamanty apod.

4 REGIONÁLNÍ ANALÝZA SPRÁVNÍCH DELIKTŮ A PŘESTUPKŮ

Právní řád ČR se člení na dvě sféry, a to sféru veřejného práva a sféru soukromého práva. Jedním z odvětví/oborů sféry veřejného práva je správní právo, které je definováno v úvodu této kapitoly. Následuje charakterizování jedné oblasti správního práva, kterou je trestní správní právo, především správní delikty a jejich klasifikace. Převážná část této kapitoly je věnována regionální analýze správních deliktů a přestupků, která je rozdělena do čtyř oblastí, a to do oblasti celního řízení, spotřebních daní, duševního vlastnictví a silniční dopravy.

Správní delikty a přestupky jsou analyzovány na úrovni ČR a krajů ČR podle právních předpisů, jenž byly porušeny, a dle jednotlivých CÚ. Analyzovaným časovým obdobím jsou roky 2013 až 2016. Toto časové období bylo vybráno na základě dostupnosti a porovnatelnosti dat. Jak je popsáno v kapitole 3.3, k 1. lednu roku 2013 došlo ke klíčové změně organizační struktury CS, která přešla z třístupňové na dvoustupňovou a kdy tedy došlo ke zrušení celních ředitelství. Některá celní ředitelství však měla ve své územní působnosti i více krajů. Statistika z období před rokem 2013 je tudíž dostupná pouze za jednotlivá celní ředitelství, nikoli za jednotlivé (krajské) CÚ. Proto je porovnatelnost dat před rokem 2013 a po roce 2013 z hlediska krajské úrovně neproveditelná. Data o počtu spáchaných správních deliktů a přestupků za analyzované časové období byla získána na základě podané žádosti u CÚ pro Karlovarský kraj, a to na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pro přehlednost použitých obrázků a tabulek jsou v této kapitole použity následující zkratky názvů jednotlivých CÚ:

- CÚ pro Hlavní město Prahu (dále jen „HmP“),
- CÚ Praha Ruzyně (dále jen „PRU“),
- CÚ pro Hlavní město Prahu společně s CÚ Praha Ruzyně (dále jen „PHA“),
- CÚ pro Středočeský kraj (dále jen „STC“),
- CÚ pro Jihočeský kraj (dále jen „JHC“),
- CÚ pro Plzeňský kraj (dále jen „PLK“),
- CÚ pro Karlovarský kraj (dále jen „KVK“),
- CÚ pro Ústecký kraj (dále jen „ULK“),
- CÚ pro Liberecký kraj (dále jen „LBK“),
- CÚ pro Královéhradecký kraj (dále jen „HKK“),
- CÚ pro Pardubický kraj (dále jen „PAK“),
- CÚ pro Kraj Vysočina (dále jen „VYS“),
- CÚ pro Jihomoravský kraj (dále jen „JHM“),

- CÚ pro Olomoucký kraj (dále jen „OLK“),
- CÚ pro Zlínský kraj (dále jen „ZLK“),
- CÚ pro Moravskoslezský kraj (dále jen „MSK“).

Se stanoveným cílem diplomové práce je spojeno i hledání odpovědí na tři položené výzkumné otázky, jejichž zodpovězení je vždy provázáno s verifikací k nim formulované hypotézy. Jednotlivé výzkumné otázky jsou řešeny samostatně pro každou ze čtyř zkoumaných oblastí a k nim stanovené hypotézy jsou verifikovány taktéž v rámci každé oblasti zvlášť.

Právní předpisy národní i evropské úrovně stanovují práva a povinnosti subjektů v dané problematice. Čas od času však dochází k úpravě těchto předpisů, počínaje jejich novelizací, tedy zrušením, pozměněním či přidáním některých ustanovení daného právního předpisu, a konče jejich úplným zrušením, případně nahrazením předpisem zcela novým.

- **Výzkumná otázka č. 1:** Mění se významně počty správních deliktů a přestupků v ČR v jednotlivých letech zkoumaného období?
- **Hypotéza H1a:** Meziroční rozdíly v počtu správních deliktů a přestupků byly patrné.

Pro přijetí hypotézy je nutné, aby alespoň jedna meziroční změna počtu správních deliktů a přestupků byla vyšší než 15 %.

- **Hypotéza H1b:** K patrnému rozdílu v meziročním vývoji správních deliktů a přestupků došlo v důsledku změny legislativy.

Tato hypotéza je relevantní pouze v případě potvrzení hypotézy H1a. Pro přijetí hypotézy je nutné, aby ve sledovaném období došlo k nahrazení některého zákona zákonem novým, jenž měl za následek patrný meziroční nárůst či pokles počtu správních deliktů a přestupků.

Delikt je obecně čin/jednání porušující závazný právní předpis. Znaky takového protiprávního jednání jsou uvedeny zejména v konkrétních zákonech. Za spáchání deliktu odpovídá subjekt deliktu, kterým může být fyzická nebo právnická osoba.

- **Výzkumná otázka č. 2:** Existují rozdíly v počtech zjištěných porušení mezi fyzickými a právnickými osobami?
- **Hypotéza H2:** V počtech deliktů fyzických osob a právnických osob existují značné rozdíly.

Tato hypotéza je přijata, pokud počet porušení fyzických osob nebo právnických osob představuje minimálně 75 % všech projednaných deliktů za celé sledované období.

Každý region je do značné míry rozmanitý, tedy má svá vlastní specifika. Ta jsou dána v závislosti například na jeho poloze, rozloze, obyvatelstvu, struktuře hospodářství apod.

V důsledku rozdílných podmínek/vlastností jednotlivých regionů dochází k jejich diferenciaci, která má také za následek rozdílné chování/jednání různých subjektů na daném území.

- **Výzkumná otázka č. 3:** Je počet správních deliktů a přestupků relativně rovnoměrně rozdělen mezi jednotlivé celní úřady?
- **Hypotéza H3:** Rozložení projednávaných správních deliktů a přestupků mezi jednotlivé celní úřady není rovnoměrně.

K přijetí hypotézy dochází v případě, že první tři celní úřady, které zaznamenaly nejvyšší počet řešených deliktů, projednaly nadpoloviční většinu všech deliktů.

4.1 Vymezení správních deliktů a přestupků

Cílem správního práva je upravit postavení a chování subjektů v právních vztazích vznikajících a uskutečňujících se v souvislosti s výkonem veřejné správy (výkonné moci). Tyto subjekty však mají v právních vztazích nerovné postavení. Na jedné straně stojí stát, jakožto nositel veřejné správy zastoupený svými orgány, samosprávnými celky pověřenými výkonem státní správy nebo pověřenými právníckými (dále jen „PO“) či fyzickými (dále jen „FO“) osobami, které se chovají mocensky/autoritativně. Na straně druhé stojí adresát veřejné správy čili FO nebo PO. Podle obsahové a věcné sourodosti právních předpisů lze členit správní právo na: (Horzinková a Čechmánek, 2003: 10)

- organizační a kompetenční správní právo – stanovuje základní zásady organizace, postavení, pravomoci a působnost subjektů veřejné správy,
- hmotné správní právo – dělí se na obecnou a zvláštní část; zakotvuje práva a povinnosti adresátů veřejné správy (možnosti jejich chování a jednání),
- procesní správní právo – vymezuje procesně právní postavení subjektů správního řízení⁶⁵ a postup při rozhodování o právech a povinnostech účastníků správního řízení,
- trestní správní právo – právní úprava základů a následků odpovědnosti za správní delikty.

Pojem „**delikt**“ popisuje Slovník cizích slov (Kolektiv autorů, 1996: 63) jako „*přečin, poklesek, porušení práva; provinění*“. Obecně tedy tento pojem značí **čin/jednání porušující zákon či jiný obecně závazný právní předpis**. Jedná se o protiprávní jednání, z něhož vznikne nebo může vzniknout FO, PO či společností újma/škoda hmotná, mravní anebo újma na zdraví. Trestně právní odpovědnost za spáchaný delikt lze rozdělit z hlediska odpovědnosti

---

⁶⁵ Jedná se o postup správních orgánů dle procesní normy správního práva, který směřuje k vydání správního rozhodnutí jakožto individuálního správního aktu. Řízení se dělí na fázi zahájení řízení, zajišťování podkladů pro vydání rozhodnutí a ukončení řízení (vydání rozhodnutí). (Jemelka, 2013)

na odpovědnost za soudní delikty (trestné činy a provinění, které spadají do oblasti trestného práva, nikoliv do oblasti správního práva, a proto nejsou v této diplomové práci dále definovány) a odpovědnost za správní delikty (dále jen „SD“). (Horzinková a Čechmánek, 2003) Právní úpravu SD lze nalézt ve stovkách různých předpisů, proto ji lze považovat za neuspořádanou, neutříděnou, nekompaktní či „roztříštěnou“ (není kodifikována do jediného předpisu jako je tomu např. u trestního práva). Obecně lze za SD považovat protiprávní jednání určité osoby (FO či PO), jehož znaky jsou uvedeny v zákoně a s nímž je spojena hrozba správní sankce trestní povahy, o které rozhoduje správní orgán⁶⁶. Mates (1995: 6) označuje za znaky SD:

a) zákonné vyjádření skutkové podstaty

Zásada „nullum crimen sine lege“, tedy „není delikt bez zákona“, značí, že každý SD musí být zakotven v zákoně. SD jsou typicky normativně vyjádřeny formou skutkových podstat, které upravují některé pojmové znaky⁶⁷ deliktu. Skutkové podstaty SD jsou vyjádřeny v různém stupni obecnosti, tedy buď jsou zcela konkrétně vymezeny, anebo obecně hovoří o postihu při porušování právních povinností či určitého okruhu právních povinností.

b) protiprávnost

Představuje základní pojmový znak každého deliktu. O SD se jedná v případě, že dojde k porušení či nesplnění určité právní povinnosti, která vyplývá z normy správního práva. Existují však okolnosti, které protiprávnost vylučují (způsobí, že jednání naplňující formální znaky skutkové podstaty SD postrádá protiprávnost), např. krajní nouze, nutná obrana atd.

c) škodlivost

Někdy také popisována jako nebezpečnost jednání. Jedná se o nebezpečnost činu pro společnost nebo materiální stránku SD. Škodlivost je často dána výší škody, která vznikla spácháním SD, a proto je jedním z diferenciacních hledisek (lze podle ní odlišit SD od trestných činů).

d) trestnost

Mezi pachatelem a státem vzniká spácháním deliktu hmotně právní odpovědnostní vztah, jehož obsahem je právo a povinnost státu potrestat jednání pachatele a současně povinností

---

⁶⁶ Subjekt správního řízení, který vystupuje za veřejnou správu, provádí řízení a je vybaven odpovídající pravomocí. Správním orgánem jsou orgány státní správy (např. CS) a orgány územních samosprávných celků (např. krajské úřady). (Jemelka, 2013)

⁶⁷ Objekt, objektivní stránku, subjekt, popřípadě subjektivní stránku.

odpovědného subjektu je strpět a vykonat trest. Trestnost tedy znamená, že pachatele SD (jeho protiprávní jednání) nutně stíhá správní trest/sankce. Okruh sankcí, jež může správní orgán uložit, musí být taxativně vymezen v zákoně (platí zásada „nulla poena sine lege“, tedy „není sankce bez zákona“).

Typickou sankcí je pokuta, dále např. napomenutí, vyloučení, zákaz vstupu na určitá místa, zákaz činnosti apod. U některých SD je umožněn výběr z několika sankcí. U některých sankcí je zase uvažováno sankční rozpětí, ve kterém je stanovena horní (maximální), v některých případech i dolní (minimální), hranice, kterou nesmí uložená sankce přesáhnout. Určení výše sankce je následně věcí správního uvážení. Při ukládání sankcí ovšem platí zásada „non bis in idem“, tedy nelze potrestat pachatele za jedno porušení téže právní povinnosti více než jedenkrát (správní orgán je povinen zrušit své rozhodnutí zjistí-li, že za projednanou věc již byla jiným orgánem uložena sankce).

e) objekt

Jde o právem chráněný zájem, jež je spácháním deliktu porušen nebo ohrožen. Objekty různých deliktů se od sebe liší z věcného hlediska a stupněm obecnosti (např. veřejný pořádek, občanské soužití, majetek apod.).

f) objektivní stránka

Záleží na jednání, následku a příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem. Toto jednání může být komisivní (aktivní činnost/jednání), nebo omisivní (nečinnost, opomenutí). Znamená to, že objektivní stránka může někdy spočívat v pouhém vzniku protiprávního stavu.

g) subjekt

Subjektem deliktu je FO, nebo PO, která za delikt odpovídá. Tato osoba se hmotněprávně označuje jako pachatel, procesně jako obviněný.

h) subjektivní stránka

Týká se zavinění, což představuje psychický vztah pachatele k protiprávnímu jednání a jeho následku. Zavinění dělíme na úmyslné a nedbalostní (z nedbalosti). V případě nedbalostního jednání se pachatel nechtěl dopustit protiprávního jednání (chybí vůle porušit objekt hájený zákonem), na rozdíl od úmyslného zavinění. Pokud zákon výslovně nevyžaduje úmyslné zavinění, postačí však k trestnosti SD zavinění z nedbalosti, což je dáno nižším stupněm společenské nebezpečnosti SD oproti trestným činům.

i) uplatnění odpovědnosti v rámci veřejné správy

Řešení SD náleží správním orgánům (veřejné správě – státní správě i samosprávě). Většina SD se projednává v rámci výkonu státní správy a jsou převážně zahájeny „ex offio“, tedy z moci úřední. Avšak existují i SD (tzv. návrhové delikty), které je možno zahájit pouze na návrh postiženého či jeho zákonného zástupce nebo opatrovníka, které přestupkový zákon taxativně vyjmenovává (např. urážky na cti). Návrhem ovšem nelze rozumět podnět či oznámení správního orgánu. (Mates, 1995; Kokštein, 2010; Černý, Horzinková a Kučerová, 2011)

System SD je velmi komplikovaný a nepřehledný. Každý autor dělí SD dle vybraných hledisek různě. Základními druhy SD však podle Matese a Starého (2009: 122) jsou:

- přestupky,
- jiné správní delikty fyzické osoby,
- správní delikty právnické osoby,
- smíšené (hybridní) správní delikty,
- disciplinární delikty,
- pořádkové delikty.

Nejvýznamnější a nejrozsáhlejší skupinu SD tvoří přestupky, které byly (viz úvod) částečně kodifikovány (především jejich skutkové podstaty) v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen „ZoP“). Velké množství skutkových podstat přestupků je dále obsaženo v řadě zvláštních (speciálních) zákonů. Řízení o přestupcích se, bez ohledu na to, ve kterém zákoně je upravena jejich zákonná podstata, řídí podle zákona o přestupcích. Podle § 2 odst. 1 ZoP, bylo přestupkem „zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin“. Přestupek je tedy vymezen formálními a materiálními znaky. Formálními znaky se rozumí obecné zákonné znaky (věk, přičetnost, zavinění atd.) a znaky skutkové podstaty (objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka). Materiální pojetí je vyjádřeno dikcí, že přestupek je jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, tedy je pro společnost škodlivý. Osobní působnost ZoP se vztahuje na všechny osoby na území ČR (státní občany, cizince atd.), s výjimkou osob požívajících výsad a imunit podle tuzemských právních předpisů či mezinárodních smluv (např. prezident republiky, soudce Ústavního soudu, diplomatictí zástupci apod.)⁶⁸, dále osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci, příslušníků bezpečnostních sborů⁶⁹,

---

⁶⁸ § 9 odst. 1 ZoP.

⁶⁹ § 10 odst. 1 písm. a) ZoP.

osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence⁷⁰, jejichž jednání je projednáváno podle zvláštních zákonů⁷¹, avšak pachatelem přestupku může být výhradně FO, která dovršila patnácti let věku⁷² a netrpí duševní poruchou⁷³. Zvláštní režim platí pro senátory a poslance, kteří mohou požádat o projednání přestupku příslušným výborem jejich komory v disciplinárním řízení. Pokud tak neučiní, bude přestupek projednán podle ZoP. Dopustí-li se však přestupku PO, odpovídá za tento přestupek FO, která za PO jednala nebo jednat měla, a v případě jednání na příkaz ten kdo dal k jednání příkaz (např. při řízení služebního motorového vozidla). Řízení o přestupcích projednává místně příslušný správní orgán, v jehož územním obvodu došlo ke spáchání přestupku.

Do skupiny tzv. jiných správních deliktů spadají všechny SD kromě přestupků, tedy jiné správní delikty fyzických osob, správní delikty právnických osob, hybridní správní delikty, disciplinární delikty a pořádkové delikty. Kodifikace jiných správních deliktů neexistuje, na rozdíl od přestupků. Jednotlivé zvláštní zákony stanovují skutkové podstaty jiných správních deliktů, sankce za jejich spáchání, orgány veřejné správy, které jsou příslušné k jejich projednání, a často také lhůty, ve kterých lze SD projednat. V řízení o jiných správních deliktech se postupuje podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, nikoliv podle ZoP.

Jiné správní delikty fyzických osob představují protiprávní jednání FO, jehož znaky jsou uvedeny v jednotlivých zákonech z oblasti veřejné správy, za které správní orgán uděluje sankci a které zákonodárce výslovně neoznačil jako přestupek. Disciplinárními delikty jsou protiprávní jednání se „speciálním“ subjektem, kterým je FO ve specifickém/zvláštním právním vztahu k veřejnoprávní organizaci či instituci (např. zaměstnanci veřejné správy, policisté, celníci) a se zvláštními právy a povinnostmi, které vyplývají z tohoto vztahu. Chráněným zájmem je disciplína, kázeň a řádný výkon veřejné služby. Tyto delikty projednává k tomu příslušný orgán instituce. U pořádkových deliktů se jedná o porušení procesní povinnosti, která může narušit průběh či účel správního řízení a která náleží FO (svědek, účastník řízení apod.) nebo PO podle procesních předpisů/zákonů (např. neuposlechnutí pokynu úřední osoby). Smíšeným správním deliktem se označuje protiprávní jednání PO nebo FO oprávněné k podnikání, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně a za které správní orgán ukládá sankci. Jinými slovy jde o porušení povinnosti stanovené právními předpisy při podnikání nebo v souvislosti s ním.

---

⁷⁰ § 10 odst. 1 písm. b) ZoP.

⁷¹ § 10 odst. 1 ZoP.

⁷² § 5 dost. 1 ZoP.

⁷³ § 5 dost. 2 ZoP.

Na závěr správní delikty právnických osob jsou vymezeny jako protiprávní jednání PO jako celku, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně a správní orgán za toto ukládá sankci. Jednání PO probíhá prostřednictvím statutárních orgánů, zaměstnanců, členů apod. Předmětem trestní odpovědnosti PO je kolektivní vina. Jednání tak postihuje i zaměstnance či členy, kteří neměli na protiprávním jednání PO žádný podíl. (Horzinková a Čechmánek, 2003; Mates a Starý, 2009; Kokštein, 2010)

4.2 Celní oblast

Základními úkoly CS (již zmíněno v kapitole 3.3.1) jsou ochrana a regulace domácího trhu, respektive jednotného celního území EU, formou výběru cla⁷⁴ z dováženého zboží a dohled nad ním, aby neohrožovalo životy či zdraví osob, zvířat a rostlin. Pro splnění těchto úkolů disponuje CS kompetencemi v celní oblasti, zejména vede tzv. celní řízení, případně i správní řízení při porušení celních předpisů. Od vstupu ČR do EU upravuje postupy celních orgánů v rámci celního řízení nejen národní legislativa, ale i legislativa EU, která stanovuje jednotné postupy pro všechny členské státy. Současně se CS zapojila do procesu modernizace celního řízení, který vychází z celního kodexu EU a z návazného programu jednotného počítačového zpracování celních režimů v rámci EU, tzv. e-Customs. Účelem celního řízení je, aby celní orgán rozhodl o propuštění zboží do některého z celních režimů (viz kapitola 3.3.1) a uplatnil příslušná tarifní či netarifní obchodněpolitická⁷⁵ a fiskální opatření. V případě dovozu zboží celní orgán vyměřuje a vybírá dovozní clo, dovozní poplatky zavedené v rámci společné zemědělské politiky EU, daň z přidané hodnoty, spotřební daň a další nepřímé daně. Naopak při vývozu zboží vyměřuje a vybírá vývozní clo a vývozní poplatky v rámci společné zemědělské politiky EU.

4.2.1 Průběh celního řízení

Samotné celní řízení lze podle Bíny (2009: 22) rozdělit do následujících stádií:

a) zahájení celního řízení

Celní řízení se zahajuje na základě celního prohlášení⁷⁶ podaného tzv. deklarantem a následně přijatého CÚ. Deklarant je PO se sídlem nebo FO s bydlištěm v EU, která podává

---

⁷⁴ „Clo je veřejná dávka, jež se platí za zboží, které přechází přes celní hranice určitého státu.“ (Matoušek a Sabelová, 2007: 3)

⁷⁵ Mimosazební opatření, která jsou zavedená v rámci společné obchodní politiky EU a upravují dovoz a vývoz zboží (např. množství omezení, zákaz dovozu apod.). (Matoušek a Sabelová, 2007)

⁷⁶ „Úkon, jímž osoba projevuje předepsanou formou a způsobem vůli, aby zboží bylo propuštěno do určitého režimu.“ (Matoušek a Sabelová, 2007: 25)

celní prohlášení vlastním jménem a ve vlastní prospěch, nebo si může stanovit svého zástupce (ten je výhodný v případě, že dovozce není dostatečně personálně, odborně či finančně vybaven). Celní prohlášení se podává v elektronické formě (do 1. května 2016 i písemně prostřednictvím tzv. jednotného správního dokladu). Uvedené údaje o zboží v jednotném správním dokladu by měly být deklarantem hodnověrně doloženy. Pro průkazní účely se proto k celnímu prohlášení přikládají i některé dokumenty, např. obchodní faktura (vystavená vývozcem a na jméno dovozce, obsahuje především uhrazenou částku a měnu), deklarace celní hodnoty, certifikát v předepsané formě o původu zboží, přepravní doklad (smlouva o přepravě věci nebo zasílatelské smlouvy), balicí list, zdravotní či veterinární certifikáty atd.

b) ověření celního prohlášení a ztotožnění zboží

Samotný průběh celního řízení je zpravidla založen na shodě údajů v deklarantem předložených dokumentech a jejich následné porovnání se skutečným stavem zboží. Celní orgány se mohou při kontrole zaměřit výhradně na správnost předložených dokladů (pouze dokladová kontrola zboží), nebo mohou přistoupit k namátkové či k úplné fyzické kontrole zboží (některé komodity zboží je nutné kontrolovat vždy, u jiných je zase vždy nutné odebrat vzorek). Při provádění kontroly zboží či odebrání vzorků má deklarant vždy právo být u těchto úkonů přítomen. Výsledek ověření celního prohlášení je podkladem pro použití celních předpisů upravujících režimy, do nichž může být zboží propuštěno. Pro vyměření cla se používá výhradně integrovaný unitární celní sazebník (tzv. TARIC⁷⁷). Deklarant má v případech, kdy si není úplně jistý, pod kterou podpoložku celního sazebníku dané zboží spadá, možnost písemnou formou požádat celní orgány o vydání závazné informace, avšak pouze pro účely sazebního zařazení nebo určení původu zboží.

c) vydání rozhodnutí o propuštění zboží

Celní orgán vydá rozhodnutí o propuštění zboží ihned, jakmile ověří veškeré údaje v celním prohlášení (jsou-li splněny veškeré podmínky stanovené pro daný režim a na zboží se nevztahuje žádný zákaz či omezení), avšak nesmí propustit takové zboží, u kterého vznikne celní dluh (toto zboží propustí až v době, kdy je tento dluh splněn či zajištěn). Základními náležitostmi rozhodnutí jsou označení CÚ vydávajícího dané rozhodnutí, evidenční číslo rozhodnutí, datum přijetí celního prohlášení, označení deklaranta, název a popis zboží, položka

---

⁷⁷ Jedná se o základní nástroj praktické realizace Celního kodexu. Vyhlašuje se formou nařízení Rady v souladu s aktuálními zájmy a potřebami EU. Představuje ucelený systém, který je založený na kombinaci dvou základních údajů, a to číselného označení zboží a celního sazebního opatření. Obsahuje především smluvní celní sazby používané při obchodování.

celního sazebníku, jméno, příjmení, funkce a podpis zaměstnance CÚ a razítko. Pokud je na zboží vyměřeno clo nebo daň, musí rozhodnutí dále obsahovat podpoložku celního sazebníku, celní sazbu zboží, částku vyměřeného cla nebo daně a číslo účtu banky, na které má být zaplacené vyměřené clo nebo daň. Rozhodnutí neobsahuje odůvodnění a poučení o opravném prostředku.

d) kontrola zboží po propuštění

Na žádost deklaranta nebo z úřední povinnosti mohou celní orgány přezkoumat celní prohlášení i po propuštění zboží s cílem ujištění se o správnosti údajů v něm obsažených. V tomto případě jsou kontrolovány obchodní doklady a další údaje vztahující se k dovozním či vývozním operacím. Kontrolu lze provést ve lhůtě tří let od konce roku, v němž vznikla povinnost zaplatit clo nebo daň, u deklaranta i jiné osoby, která se přímo či nepřímo podílela na uvedených operacích a zmíněné doklady a údaje má ve svém držení. Celní orgány přijmou nezbytná opatření k nápravě, prokáže-li se touto kontrolou, že zboží bylo do režimu propuštěno na základě nesprávných či neúplných údajů.

e) případné opravné prostředky

Proti rozhodnutí celních orgánů v rámci celních předpisů má každý přímo dotčený subjekt právo podat opravný prostředek, který nemá odkladný účinek na výkon napadeného rozhodnutí. Ten se v prvním stupni podává u celních orgánů určených k tomuto účelu a ve druhém stupni u nezávislého orgánu (soudu). (Bína, 2009; BusinessInfo.cz, 2007)

4.2.2 Legislativa

Samotná celní problematika není upravena souhrnným kodexem, ale je „roztříštěna“ do celé řady právních norem různé právní síly. Legislativu celní oblasti stanovuje celá řada právních předpisů, jednak předpisů na národní úrovni, ale také především předpisů na úrovni EU. Základními předpisy EU, jenž jsou závazné pro všechny členské státy, jsou: (CS, 2016a)

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie,
- nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2015/2446, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie,
- prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/2447, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie,

- prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1224/2011 k článkům 66 až 73 nařízení Rady č. 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla,
- nařízení Komise (EHS) č. 3915/88, kterým se provádí článek 63c nařízení Rady (EHS) č. 918/83 o systému Společenství pro osvobození od cla.

Národní legislativa ČR zahrnuje zákony, vyhlášky i nařízení vlády, např.: (CS, 2016a)

- zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon,
- zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky,
- zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití,
- zákon č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu a o změně některých zákonů,
- vyhláška č. 245/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona,
- vyhláška č. 246/2016 Sb., o způsobu provádění osobní prohlídky celníkem,
- nařízení vlády č. 244/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky,
- nařízení vlády č. 344/2010 Sb., o stanovení formulářů žádosti o individuální a souhrnné vývozní povolení, žádosti o povolení k poskytnutí zprostředkovatelských služeb a žádosti o mezinárodní dovozní certifikát pro zboží a technologie dvojího užití.

Vzhledem k velmi rozsáhlé právní úpravě celní problematiky byly pro regionální analýzu této diplomové práce vybrány jen některé základní právní předpisy, na národní i evropské úrovni, zabývající se touto problematikou, respektive upravující SD a přestupky v celní oblasti. Tyto předpisy byly vybrány na základě analyzovaného časového období (tedy v letech 2013 až 2016) a také na základě počtu spáchaných SD a přestupků v ČR porušujících právě tyto vybrané předpisy:

- nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (dále jen „starý celní kodex“),
- nařízení Komise (EHS) č. 2454/93 ze dne 2. července 1993, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství (dále jen „prováděcí předpis kodexu“),
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie (dále jen „nový celní kodex“),
- zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon (dále jen „starý celní zákon“),
- zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon (dále jen „nový celní zákon“).

Starý celní kodex představoval základní celní předpis, který byl platný a závazný pro všechny členské státy EU a podle článku 1 (EUR-Lex, 2018a) se vztahoval na obchod mezi Společenstvím a třetími zeměmi a na zboží, na které se vztahuje Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouva o založení EHS nebo Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii. V předchozí větě je použit minulý čas, jelikož starý celní kodex byl zrušen k 30. dubnu 2016. K tomuto datu byl také zrušen prováděcí předpis kodexu. Avšak oba tyto předpisy byly v průběhu období regionální analýzy použitelné, proto jsou zde uváděny.

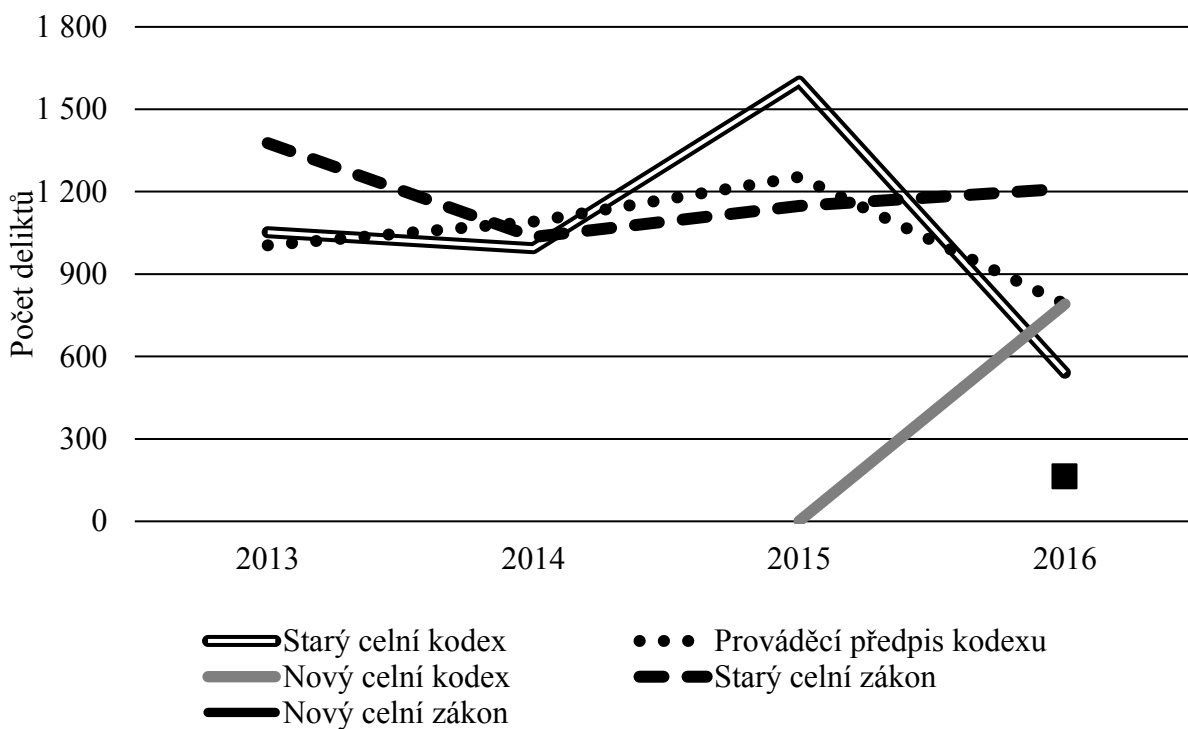
Předchozí dva předpisy byly nově nahrazeny jedním předpisem, kterým je nový celní kodex použitelný od 1. května 2016, respektive vybrané články definované ve článku 288 tohoto nového celního kodexu vstoupily v platnost již 30. října 2013. Nový celní kodex podle článku 1 (EUR-Lex, 2018b) stanovuje obecná pravidla a postupy pro zboží, které vstupuje na celní území Unie nebo toto území opouští. Nový celní kodex výrazně změnil pravidla pro dovozce, kteří importují zboží do Unie. Dále zavedl povinnou elektronickou komunikaci mezi úřady a podniky, proto veškeré informace mezi celními orgány a firmami (celní prohlášení, žádosti, rozhodnutí atd.) musejí být v elektronické podobě. (BusinessInfo.cz, 2016a)

Kvůli změně evropské legislativy muselo dojít i k adaptaci tuzemské legislativy. K datu 29. července 2016 byl v ČR účinný starý celní zákon, který podle § 1 upravoval v návaznosti na předpisy EU právní vztahy vzniklé při výkonu veřejné správy v oblasti dohledu nad mezinárodním obchodem EU a některé další právní vztahy v oblasti celnictví. Tento již neúčinný zákon je však stejně jako starý celní kodex zmiňován vzhledem k analyzovanému časovému období.

Z důvodu změny celního kodexu byl tuzemský starý celní zákon nahrazen novým celním zákonem účinným od 29. července 2016, jenž představuje moderní právní normu odpovídající platné evropské legislativě, zapadá do kontextu českého právního řádu a reaguje na tuzemskou praxi. Cílem je využít moderní nástroje a technologie v elektronickém prostředí a sjednotit a zjednodušit postupy celního dohledu, celních kontrol, celního řízení či při vyměření, zajištění a vybírání cla. (BusinessInfo.cz, 2016b) Podle § 1 upravuje nový celní zákon v návaznosti na předpisy EU a mezinárodní smlouvy výkon dohledu nad mezinárodním obchodem EU a nad zbožím vstupujícím nebo vystupujícím z celního území EU, dále upravuje sběr, zpracování a kontrolu statistických údajů o obchodu EU, správu cel, povolení související se správou cel a případně správu daní (stanoví-li zákon o dani z přidané hodnoty nebo zákon o spotřebních daních, že se pro jejich správu použije ustanovení o správě cel).

4.2.3 Správní delikty a přestupky

Počet správních deliktů a přestupků spáchaných v ČR v analyzovaném časovém období a porušujících výše vybrané právní předpisy z celní oblasti dosáhl celkového počtu 14 056 deliktů. Následující obrázek č. 4 zobrazuje vývoj počtu spáchaných správních deliktů a přestupků v ČR v analyzovaném období dle právních předpisů, jež byly porušeny.

Obrázek č. 4: Počet správních deliktů a přestupků dle porušených právních předpisů z celní oblasti v ČR v letech 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Z obrázku č. 4 je patrné, že nejvíce správních deliktů a přestupků, přesněji 1 601 deliktů, jež porušily starý celní kodex, bylo spáchano v roce 2015. Ve sledovaném období však nejvíce deliktů porušilo starý celní zákon, celkem 4 771 deliktů. Mezi lety 2013 a 2014 lze pozorovat pokles deliktů porušujících starý celní zákon o 25 %. Naopak k nárůstu dochází mezi roky 2014 a 2016 o 17 %. Nejdynamičtější vývoj se odehrál u starého celního kodexu. Mezi lety 2013 a 2014 byl nepatrný pokles o necelých 6 %. Mezi lety 2014 a 2015 však dochází k nárůstu až o 61 % následovaného prudkým poklesem až o 66 % (mezi lety 2015 a 2016). K poklesu mezi lety 2015 a 2016 dochází také u prováděcího předpisu kodexu o bezmála 37 %. Tyto dva poklesy jsou způsobeny především ukončením platnosti starého celního kodexu a prováděcího předpisu kodexu v dubnu roku 2016. K tomuto datu ovšem nabyl úplné platnosti nový celní kodex, proto lze pozorovat nárůst deliktů porušujících tento předpis v roce 2016 (část článku nového celního kodexu platila již od roku 2013, viz text výše; v roce 2015 byl spáchan jeden

delikt porušující jeden z vybraných článků, a proto dochází k obrovskému nárůstu mezi roky 2015 a 2016, kdy tento kodex nabyl úplné platnosti). U nového celního zákona lze spatřit porušení pouze v roce 2016, celkem 163 deliktů, což bylo způsobeno tím, že tento zákon nabyl účinnosti až v polovině tohoto roku (viz text výše). V ČR, jak již bylo výše zmíněno, bylo spácháno celkem 14 056 správních deliktů a přestupků. Kolik správních deliktů a přestupků porušujících všechny vybrané právní předpisy z celní oblasti bylo projednáno jednotlivými CÚ, jinými slovy, kolik jich bylo spácháno v jednotlivých krajích ČR, zobrazuje tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané právní předpisy z celní oblasti projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016

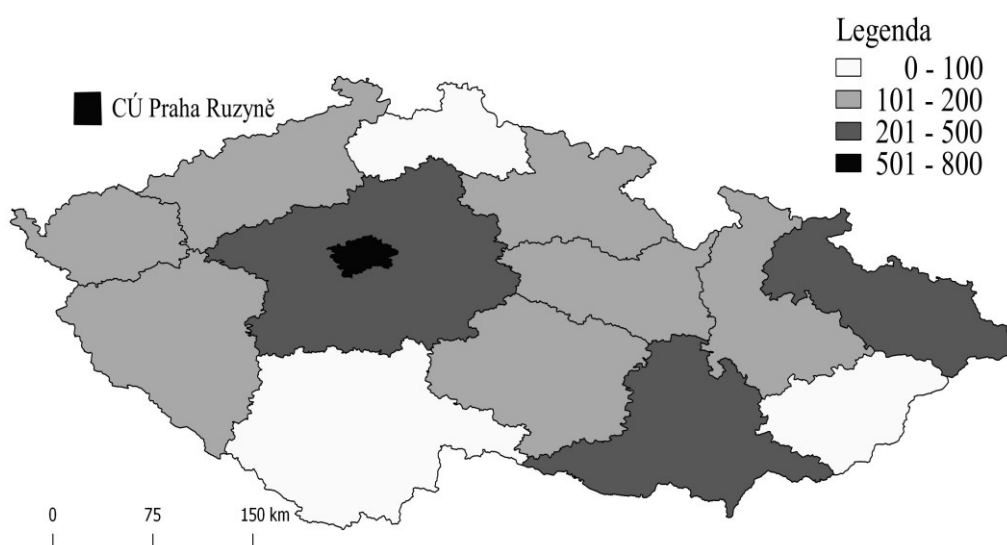
CÚ	Rok			
	2013	2014	2015	2016
HmP	663	537	494	563
PRU	528	510	1 243	857
STC	402	425	479	451
JHC	111	64	97	93
PLK	166	119	186	119
KVK	131	168	68	116
ULK	156	149	132	139
LBK	64	64	75	98
HKK	126	129	184	113
PAK	183	170	164	137
VYS	98	109	111	125
JHM	368	293	260	235
OLK	103	95	154	163
ZLK	78	93	122	95
MSK	258	195	235	193

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Nejvíce správních deliktů a přestupků ve sledovaném období bylo projednáno PRU v celkovém počtu 3 138 deliktů, což je možné vyzorovat v tabulce č. 3. Pomyslné druhé místo v nejčetnějším počtu projednaných deliktů obsadil HmP s celkem 2 257 delikty. Třetím úřadem je STC, ve kterém bylo zjištěno 1 757 deliktů. Naopak nejméně deliktů bylo projednáno v LBK (celkem 301), JHC (celkem 365) a ZLK (celkem 388). V meziročním srovnání bylo nejvíce správních deliktů a přestupků projednáno v roce 2015, tedy celkem 4 004 deliktů. Toto je dále možné spatřit v tomto roce u PRU, kde bylo zjištěno celkem 1 243 deliktů, což představuje největší počet spáchaných deliktů za celé sledované časové období. V opačném případě, nejméně deliktů celkem 64 projednal v roce 2013 a 2014 LBK a v roce 2014 také ještě JHC. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu počtu deliktů došlo u PRU mezi roky 2014 a 2015

o bezmála 144 %. Dále pak o 70 % u KVK mezi roky 2015 a 2016 a o 62 % mezi roky 2014 a 2015 u OLK. Naopak k nejvyššímu meziročnímu poklesu došlo mezi roky 2014 a 2015 u KVK, a to o necelých 60 %. Následuje JHC s 42 % v letech 2013 a 2014 a HKK s bezmála 39 % mezi roky 2015 a 2016.

Ve sledovaném období nejvíce deliktů, jak je popsáno výše, projednal PRU, který také projednal průměrně nejvíce deliktů, přesněji průměr PRU činí 785 deliktů. Následující obrázek č. 5, který byl zpracován ve svobodném a multiplatformním geografickém informačním systému QGIS, zobrazuje průměrný počet deliktů projednaných jednotlivými CÚ za celé sledované období.

Obrázek č. 5: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané celní předpisy v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Data na obrázku č. 5 jsou rozdělena do čtyř autorem nadefinovaných intervalů. V nejvyšším intervalu, tedy s průměrně nejvyšším počtem deliktů, se kromě PRU nachází i HmP. PRU oproti HmP projednal o 39 % více deliktů. Tyto dva úřady současně zaznamenaly nejvíce spáchaných deliktů. Do druhého intervalu v mezích 201 až 500 spadají úřady STC, JHM a MSK. Do třetího intervalu s průměrem 101 až 200 deliktů se řadí nejvíce úřadů, a to KVK, PLK, ULK, HKK, PAK, VYS a OLK. Zbývající úřady LBK, JHC a ZLK vyplňují nejnižší interval. Nejméně zaznamenal LBK s průměrem 75 deliktů. Tento úřad tak projednal desetinásobně méně deliktů než PRU.

V kapitole 4.1 je popsáno, že se správního deliktu může dopustit FO nebo PO. Z tohoto důvodu je nutné rozčlenit projednané správní delikty a přestupky právě podle toho, zda byly

spáchány FO či PO. Takovéto dělení je obsahem tabulky č. 4, kde jsou delikty z tabulky č. 3 (nahore) rozděleny podle typu osoby, která se deliktu dopustila.

Tabulka č. 4: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující vybrané celní předpisy projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016

CÚ	FO				PO			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
HmP	2	8	15	13	661	529	479	550
PRU	118	137	779	378	410	373	464	479
STC	21	11	23	15	381	414	456	436
JHC	5	3	7	6	106	61	90	87
PLK	3	2	6	3	163	117	180	116
KVK	2	1	1	3	129	167	67	113
ULK	4	11	6	19	152	138	126	120
LBK	6	4	4	9	58	60	71	89
HKK	7	2	12	13	119	127	172	100
PAK	14	7	8	0	169	163	156	137
VYS	3	4	2	7	95	105	109	118
JHM	4	11	4	3	364	282	256	232
OLK	3	5	7	10	100	90	147	153
ZLK	0	2	1	1	78	91	121	94
MSK	15	32	39	23	243	163	196	170

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

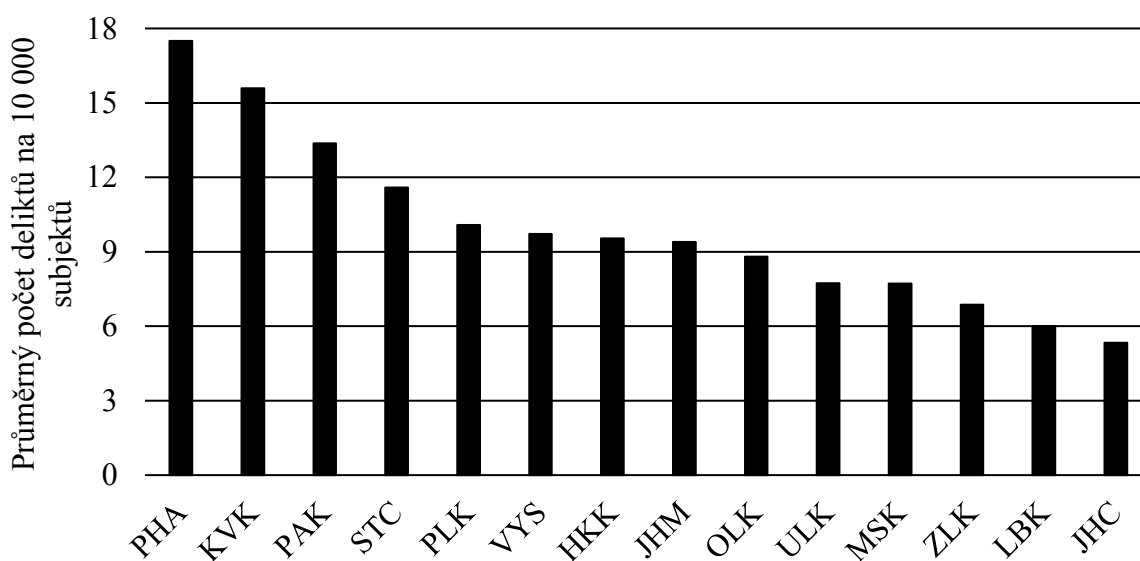
Na první pohled je z tabulky č. 4 možné pozorovat evidentní rozdíl mezi delikty spáchanými FO a delikty spáchanými PO, a to napříč všemi kraji s výjimkou PRU. Tento radikální rozdíl byl zapříčiněn především v důsledku celních řízení (jejichž průběh je definován v kapitole 4.2.1). Ta byla v naprosté většině případů zahajována právě s PO, a to v souvislosti s výkonem jejich podnikatelských činností. Po vstupu ČR do EU dne 1. května 2004 a následném vstupu ČR do tzv. Schengenského prostoru dne 21. prosince 2007 došlo ke zrušení hraničních kontrol na pozemních komunikacích se všemi sousedními státy ČR, a proto již není taková možnost odhalovat deliktní jednání fyzických osob v dané oblasti. Zmíněný PRU však tvoří výjimku. Protože se jedná o úřad zabezpečující výkon celnictví na největším tuzemském mezinárodním letišti, byl mu jako jedinému úřadu zachován statut vnější hranice ČR a také hranice EU. Na tomto letišti přistávají a odlétají letadla z/do třetích zemí (tedy ze zemí mimo EU), a tudíž jejich pasažéři v tomto prostoru poprvé vstupují na území ČR a současně i na území EU, jinými slovy překračují hranice ČR a také EU, a právě proto na tomto úřadě stále probíhají celní kontroly FO. Tímto lze odůvodnit vysoký výskyt deliktů u FO ve sledovaném období oproti všem ostatním CÚ.

Vůbec nejčastějším případem porušení celních právních předpisů FO napříč všemi kraji bylo spáchání deliktu podle § 293 starého celního zákona, respektive § 47 nového celního zákona, tedy spáchání přestupku. Způsob spáchání těchto přestupků spočívá za prvé v případech jednání pachatele, který při dovozu zboží ze třetí země do ČR předloží během celního řízení příslušné zákonem stanovené doklady (příklady dokladů v písmenu a) kapitoly 4.2.1), které ovšem neodpovídají skutečnosti, a za druhé v případech tzv. nezákonného dovozu, vývozu nebo přepravy zboží. V prvním případě se většinou jedná o nahlášení menšího množství zboží, než které je doopravdy fyzicky dováženo, nebo o zkreslené/nepřesné faktury, které deklarují nesprávnou hodnotu dováženého zboží, tedy udávají zpravidla menší hodnotu zboží, než jaká skutečně je, a to z toho důvodu, že se z této hodnoty zboží vypočítává výše vyměřeného cla. Deklarant se tedy tímto jednáním snaží o vyměření co nejnižšího cla. Dále se vyskytují případy předkládání opět zkreslených/nepřesných dokladů, tentokrát ovšem těch, které dokládají hodnotu přepravy zboží. Jelikož se hodnota dopravy zboží společně s dalšími náklady na dopravení zboží (pojistné, spediční poplatky apod.) připočítává k celkové hodnotě zboží, čímž vytváří tzv. celní hodnotu, ze které se vypočítává příslušné clo, snaží se deklaranti o doložení právě co nejnižší hodnoty přepravy. V neposlední řadě se jedná o přestupky, ve kterých deklarant nesprávně zařadí dovážené zboží do celního sazebníku. V takovýchto případech se jedná buď o neúmyslné jednání deklaranta, který z důvodu nedokonalé znalosti celního sazebníku nebo nedostatečné specifikace zboží špatně toho zboží zařadí do celního sazebníku, anebo o úmyslné jednání deklaranta, který úmyslně zařadí zboží do celního sazebníku nesprávně s cílem o vyměření co nejnižšího cla. Oba případy jednání, ať již úmyslného či neúmyslného, jsou však deliktním jednáním.

Ve druhých případech tzv. nezákonného dovozu, vývozu nebo přepravy zboží se jedná o dovoz/vývoz/přepřavu zboží, které však nebylo vůbec přihlášeno k celnímu řízení. Způsob spáchání tohoto přestupku tak spočívá v jednání pachatele, který buď dovážené, respektive vyvážené, zboží ukryje v zavazadle, vozidle, nákladovém prostoru apod., anebo zahájí celní řízení a správně deklaruje dovážené/vyvážené zboží, avšak mezi tímto deklarovaným zbožím ukrývá další jiné zboží, které již k celnímu řízení nepřihlásí. Tyto přestupky jsou nejčastěji spáchány cizinci, přesněji turisty (návštěvníky z cizích států), a proto k odhalení těchto přestupků dochází především v místech s velkou fluktuací turistů, respektive v místech, kde jsou prováděny celní kontroly. A právě taková místa jsou v ČR na mezinárodních letištích. Tím tak lze vysvětlit velmi vysoký výskyt spáchaných deliktů FO v PRU, kde se nachází již zmíněné mezinárodní letiště, které ročně odbaví až 15 milionů cestujících. (Pacvoň, 2018)

Takto však lze vysvětlit i nadprůměrný výskyt těchto deliktů u MSK, kde se nachází druhé nejvytíženější letiště v ČR, kterým je Letiště Leoše Janáčka Ostrava (v Mošnově), jenž ročně odbaví přes 300 tisíc cestujících (Bujnovský, 2018) a na kterém také dochází k celním kontrolám pasažérů.

Při zkoumání protiprávních jednání PO lze z tabulky č. 4 (nahore) pozorovat, že nejvíce správních deliktů bylo spácháno v HmP, za sledované období celkem 2 219 deliktů. Více než jeden tisíc porušení projednaly v analyzovaném období úřady PRU, STC a JHM. Naopak nejméně jednání bylo v LBK (pouze 278 případů), následovaného JČ s 344 případy a ZLK s 384 případy. Celkově všechny úřady projednaly 12 192 případů porušení celních předpisů PO ve zkoumaném období, přičemž nejvíce deliktů nastalo v roce 2013. S PO tak úřady zahájily oproti FO více než šestinásobek řízení, a to z důvodu již zmíněných celních řízení, která jsou v drtivé většině případů zahajována právě s PO v souvislosti s jejich podnikáním. V návaznosti na tuto souvislost zobrazuje obrázek č. 6 průměrný počet celních deliktů PO projednaných CÚ a průměrný počet podnikajících subjektů v daném kraji ve zkoumaném období.

Obrázek č. 6: Průměrný počet správních deliktů PO v celní oblasti dle jednotlivých CÚ v přepočtu na 10 000 podnikajících subjektů v daném kraji za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k; ČSÚ, 2018)

V PHA bylo zjištěno průměrně nejvíce správních deliktů PO, přesněji průměrně 986 deliktů. Po přepočtu těchto deliktů na 10 000 podnikajících subjektů vznikne číslo 17,5 což je možné spatřit na obrázku č. 6. Lze konstatovat, že v Hlavním městě Praze se každých 10 000 podnikajících subjektů dopustilo průměrně necelých osmnácti deliktů. Toto je dáno především tím, že zde bylo porušeno průměrně nejvíce deliktů a současně se zde také nacházelo

nejvíce podnikajících subjektů, průměr činil 565 529 podnikajících subjektů. Ve druhém Karlovarském kraji připadlo na každých 10 000 podnikajících subjektů 15,6 deliktů, avšak oproti Praze se zde nacházelo o necelého půlmilionu subjektů méně, průměrně „pouze“ 76 274 podnikajících subjektů. Následuje PAK s 13,4 delikty a STC s 11,6 delikty na 10 000 podnikajících subjektů. Naopak průměrně nejméně deliktů na 10 000 subjektů nastalo v JHC, a to pouze 5,3 deliktů. Dále LBK s 6 delikty a ZLK s 6,9 delikty. Tyto skutečnosti lze pozorovat i na obrázku č. 5, kde je viditelné, že celkově průměrně nejméně deliktů se porušilo právě v těchto třech krajích, tedy v JHC, LBK a ZLK. Je pochopitelné, že regiony s menším počtem hospodářských subjektů, jako je právě Liberecký kraj, tudíž i s menší obchodní aktivitou, budou vykazovat menší objemy dováženého a vyváženého zboží. V takovýchto regionech proto probíhá méně celních řízení a tím pádem je zde i menší počet zjištěných deliktů. Po vstupu ČR do EU došlo mimo jiné také ke zrušení pohraničních kontrol pro tzv. obchodní zboží, tedy zboží, které je vyvážené nebo dovážené PO z třetích zemí. Nicméně toto zboží, které je dopravované do ČR, respektive EU, ze třetích zemí, samozřejmě musí projít celním řízením. Tato řízení mohou projednat buď vnitrozemské CÚ v kterémkoliv členském státě EU, tedy i tuzemské CÚ, nebo úřady na vnějších hranicích EU (např. CÚ v přístavu v Hamburku). A právě při těchto celních řízeních u tuzemských CÚ je zjišťováno porušování právních předpisů. Vůbec nejčastějším případem porušování celních předpisů bylo předkládání nesprávného dokladu deklarantem, respektive PO, při celním řízení podle § 294 odst. 1 písm. b) starého celního zákona a § 48 odst. 3 písm. b) nového celního zákona. Záměrem deklaranta při zkreslování/falšování dokladů je dosáhnout co nejnižšího vyměřeného cla, stejně jako tomu je u FO (popsáno v textu na straně 62). Dalším častým případem porušení celních předpisů byl nezákonný dovoz, vývoz nebo přeprava zboží (také definován na straně 62). V těchto případech PO nejčastěji porušily § 294 odst. 1 písm. a) starého celního zákona a § 48 odst. 3 písm. a) nového celního zákona.

4.2.4 Shrnutí

Existuje mnoho správních předpisů, jak na národní, tak i evropské úrovni, které upravují celní problematiku. V této oblasti je nejdůležitějším pojmem celní řízení, které bylo současně zdrojem nejvyššího počtu spáchaných správních deliktů a přestupků. Ty byly v drtivé většině případů způsobeny předkládáním nepravdivých či dokonce falešných dokladů a nezákonným dovozem. Při analýze deliktů je nutné rozlišení na delikty spáchané FO nebo PO. Zjištěných deliktů FO bylo mnohonásobně méně než deliktů PO, z důvodu zrušení hraničních kontrol. Výjimku tvořil PRU, a částečně i MSK, kde probíhají celní kontroly na letišti. Porušování

celních předpisů ze strany PO bylo ovlivněno především počtem těchto subjektů v daném regionu. V regionech s velkým počtem podnikajících subjektů, jako je Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj či Moravskoslezský kraj, se vyskytovalo také více zjištěných porušení. Svou roli na výskytu deliktů zaujímají i nespécifikovatelné okolnosti, jako například sofistikovanost způsobu podvodného jednání, růst či pokles významu různých zájmových komodit apod.

Meziroční změny počtu projednaných deliktů byly v dané oblasti -9,2 % (mezi roky 2013 a 2014), 28,3 % (mezi roky 2014 a 2015) a -12,7 % (mezi roky 2015 a 2016). Jelikož došlo mezi roky 2014 a 2015 k meziročnímu rozdílu vyššímu než 15 %, dochází k potvrzení hypotézy H1a. Ve sledovaném období došlo ke změně legislativy, přesněji k nahrazení starého celního kodexu celním kodexem novým a starého celního zákona celním zákonem novým. K této změně legislativy ovšem došlo mezi roky 2015 a 2016, kde meziroční změna počtu deliktů není vyšší než 15 %, ta nastala mezi roky 2014 a 2015. Z toho důvodu je hypotéza H1b zamítnuta, jelikož patrná změna počtu deliktů nenastala v důsledku změny legislativy. Odpověď na výzkumnou otázku č. 1 je tedy ta, že se počet správních deliktů a přestupků v ČR v jednotlivých letech analyzovaného období v celní oblasti významně změnil, avšak tato změna nebyla způsobena úpravou legislativy. Jak je již popsáno výše, právní předpisy častěji porušovaly PO. Přesněji se PO v souvislosti s výkonem jejich podnikatelských aktivit dopustily necelých 87 % všech zjištěných správních deliktů, proto je hypotéza H2 přijata. Tímto lze odpovědět na výzkumnou otázku č. 2, tedy že existují rozdíly v počtech zjištěných porušení mezi FO a PO. Na závěr hypotéza H3 je potvrzena, jelikož první tři CÚ, kterými jsou PRU, HmP a STC, projednaly bezmála 51 % všech deliktů za zkoumané období. Počet správních deliktů a přestupků tak není rovnoměrně rozdělen mezi jednotlivé CÚ, což je odpověď na výzkumnou otázku č. 3.

4.3 Spotřební daně

Daně obecně představují povinné zákonem určené platby do veřejného rozpočtu a jsou placené pravidelně v určitých intervalech nebo při určitých okolnostech. Charakteristickým znakem je „mimoekonomické donucení“, tedy že státní moc prosazuje podíl na důchodech a majetku podřízených subjektů. Dále se vyznačují neúčelovostí a neekvivalentností (jednostranná povinnost bez nároku na plnění ze strany státu). (Šindelka, 2001) Druhy daní jsou relativně složitou záležitostí. V ČR lze členit podle několika hledisek. Základním a pro tuto práci nejdůležitějším členěním daní je dělení na daně přímé a nepřímé. V případě

přímých daní si daň hradí poplatník sám a z vlastního účtu. Mezi tyto daně patří daně z příjmů (např. daň z příjmů FO) a majetkové daně (např. daň z nemovitosti). U nepřímých daní odvádí daň plátce daně, který danou daň vybral od poplatníka formou přírážky k ceně zboží. Členíme je na univerzální daně (DPH), ekologické daně a spotřební daně. (Berne.cz, 2010)

Spotřební daň je státem zaváděna za účelem regulace ceny určitých komodit na trhu nebo za účelem zvýšení příjmů státního rozpočtu. Dále však mohou sloužit jako účinný prostředek ke snížení poptávky po škodlivém zboží. (BusinessInfo.cz, 2018) Vztahují se na prodej nebo používání konkrétních produktů. Obvykle se vyměřují dle množství daného produktu (např. za stupeň alkoholu, za kg, hl, 1 000 kusů apod.). V EU musí členské státy uplatňovat spotřební daně na alkohol, tabák a energie. Veškeré příjmy ze spotřebních daní jsou určeny výhradně členským státům. (EC, 2018a) V ČR se spotřební daně užívají již od 1. ledna 1993. Předmětem těchto daní jsou tzv. vybrané výrobky. Těmi jsou minerální oleje, líh, pivo, víno, meziproducty a tabákové výrobky. Spotřebními daněmi v ČR tedy jsou daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z tabákových výrobků a daň ze surového tabáku. (CS, 2018a) Spotřební daň z minerálních olejů představuje nejvýnosnější spotřební daň, tedy nejvíce „plní státní kasu“. Tato daň však, jako jediná spotřební daň, není výhradním příjmem státního rozpočtu. Necelých deset procent z výnosů přísluší Státnímu fondu dopravní infrastruktury, ze kterého se financují stavby silnic a železnic. Typy minerálních olejů jsou označeny tzv. nomenklaturou, např. motorové benzíny, topné oleje, zkapalněné ropné plyny atd., podle které se stanovuje sazba spotřební daně. Sazby jsou ovšem omezeny minimální sazbou, kterou určuje EU. Tímto opatřením se snaží zabránit, aby řidiči čerpali levnější pohonné hmoty v jiném státě, který by měl spotřební daň výrazně nižší. Druhá nejvýnosnější spotřební daň je daň z tabákových výrobků. Typem tabákových výrobků jsou cigarety, doutníky, cigarillos a tabák ke kouření. Při stanovení daně u cigaret se vychází z pevné a procentní části sazby daně. Výsledná daň se tedy vypočte jako součet součinu procentní části sazby daně a ceny balení cigaret pro konečného spotřebitele děleno stem a součinu pevné části sazby daně a počtu kusů v balení, přičemž za každou cigaretu z balení (krabičky) je nutné zaplatit alespoň minimální sazbu daně. U doutníků, cigarillos a tabáku ke kouření se daň vypočte jako součin pevné části sazby daně a počtu kusů v balení, respektive hmotnosti balení v kilogramech. Jednotlivé sazby se ovšem velice často novelizují. Třetí nejvýnosnější spotřební daň je daň z lihu a lihovin. Ta se rozlišuje na daň z lihu obsaženého v ovocných destilátech z pěstitelského pálení a daň z lihu obsaženého v ostatních výrobcích. Výše spotřební daně se stanovuje dle obsahu lihu v daném výrobku, přičemž produkty z pěstitelského pálení jsou

zdaněny poloviční sazbou. Mezi méně výnosné daně patří spotřební daň z piva. Tento výnos se v jednotlivých letech příliš nemění. Sazba daně, která zvýhodňuje menší pivovary, se odvíjí od množství piva vyrobeného daným pivovarem v hektolitrech. Tuzemští výrobci piva, kteří během zdaňovacího období nevyrobí více jak 200 litrů piva a které mají pro vlastní spotřebu, nemusí daň platit vůbec. U spotřební daně z vína a meziproductů se daň stanovuje podobně jako u daně z piva, a to dle množství vyrobeného, respektive dovezeného, vína v hektolitrech, přičemž záleží na tom, zda se jedná o tzv. šumivá vína a meziproducty, nebo o tichá vína. Výrobky prodávané v tranzitním prostoru mezinárodních letišť a na palubách letadel během letu mimo EU jsou od veškerých spotřebních daní osvobozeny. (Peníze.cz, 2018)

Plátcem spotřebních daní je FO nebo PO, která je provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemcem, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem a které vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit. Tato povinnost vzniká výrobou nebo dovozem vybraných výrobků na daňové území EU, respektive uvedením vybraných výrobků do volného daňového oběhu na daňovém území ČR, pokud ovšem nebyly uvedeny do režimu podmíněného osvobození od daně nebo nejsou od daně zcela osvobozeny. Za daň odpovídá společně a nerozdílně plátcé daně a FO či PO, jejímž jménem byly výrobky uvedeny do volného daňového oběhu. Pokud se jedná o neoprávněné uvolnění výrobků do volného daňového oběhu, odpovídá za daň také FO či PO, která se na tomto protiprávním jednání podílela. Daňovým skladem je podnik, ve kterém provozovatel daňového skladu za zákonem stanovených podmínek vyrábí, zpracovává, skladuje, přijímá nebo odesílá vybrané výrobky, anebo sklad, ve kterém provozovatel daňového skladu za zákonem stanovených podmínek skladuje, zpracovává, přijímá nebo odesílá vybrané výrobky. Pro vydání povolení pro provozování daňového skladu je potřeba podat žádost u CÚ, která musí obsahovat identifikační údaje navrhovatele, popis daňového skladu (umístění a zabezpečení proti neoprávněnému použití vybraných výrobků), popis výrobků, jenž zde mají být vyráběny atd. Mezi daňovými sklady se vybrané výrobky dopravují na základě svolení CÚ v režimu podmíněného osvobození od daně (bez zatížení spotřební daní). Obchod mezi jednotlivými členskými státy EU vychází z principu jednoho zdanění, kdy povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká v členském státě určení. (Finance.cz, 2018)

4.3.1 Legislativa

Stejně jako celní problematiku tak i správu spotřebních daní upravuje široká škála právních předpisů jak na evropské, tak i národní úrovni, které nejsou jednotně kodifikované. Je to dáno především tím, že spotřební daně jsou „uvaleny“ na sortiment různorodých komodit. Právní

předpisy EU byly do značné míry vytvořeny v souvislosti se zahájením jednotného trhu v roce 1993. Jelikož byly zrušeny celní kontroly na hranicích mezi členskými státy (viz kapitola 4.2.3), dohodly se všechny vlády všech 28 členských států na vzájemné harmonizaci svých předpisů, aby usnadnily přeshraniční obchod s některými výrobky a zabránily přeshraničnímu narušování hospodářské soutěže mezi státy EU. Díky této harmonizaci se uplatňují spotřební daně, přinejmenším minimální sazby daně, pro stejné výrobky stejným způsobem v celém jednotném trhu. Tato společná ustanovení jsou zakotvena ve Směrnici Rady 2008/118/ES ze dne 16. prosince 2008 o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení směrnice 92/12/EHS a zahrnují např.: (EC, 2018a, 2018b)

- kategorie výrobků, na které musí členské státy uplatňovat spotřební daně a jakým způsobem by se na ně měla vztahovat,
- minimální sazby, které je třeba použít,
- rozsah možných výjimek,
- obecná pravidla pro výrobu, skladování a přepravu zboží po celé EU.

Správa spotřebních daní v ČR je dána procesním předpisem, kterým je zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Tento zákon upravuje základní procesní instituty, podle kterých postupují správci daně při své činnosti, a stanovuje pravidla pro daňové subjekty. V řízení o daních jedná správce daně v souladu se závaznými právními předpisy, chrání zájmy státu a dbá na zachování práv a právem chráněných zájmů daňových subjektů a ostatních osob zúčastněných na daňovém řízení. Daňové řízení, jehož cílem je stanovit a vybrat daň tak, aby nebyly zkráceny daňové příjmy, je prováděno základními zásadami stanovenými v daňovém řádu. Stěžejním zákonem při správě spotřebních daní je zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Tento zákon mimo jiné vymezuje správní delikty FO a PO, které se týkají porušení povinností v oblasti spotřebních daní. Dalšími zákony upravujícími oblast spotřebních daní jsou např.: (CS, 2016b)

- zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách,
- zákon č. 61/1997 Sb., o lihu,
- zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu.

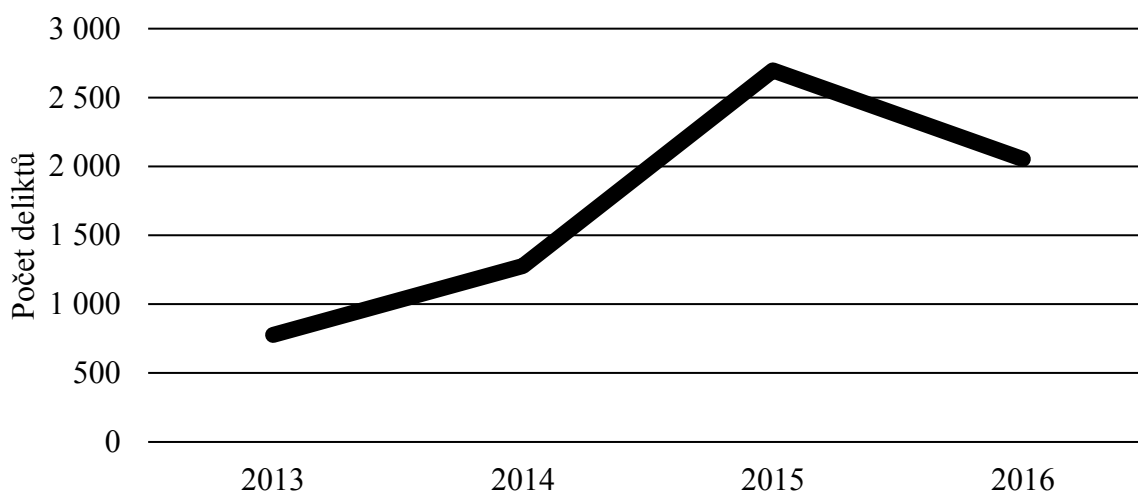
Oblast spotřebních daní upravuje i mnoho vyhlášek a nařízeních vlády např.: (CS, 2016b)

- vyhláška č. 334/2013 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o povinném značení lihu,
- vyhláška č. 275/2005 Sb., kterou se stanoví postup při zpracování návrhů cen u cigaret pro konečného spotřebitele a při změnách těchto cen,

- vyhláška č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu,
- vyhláška č. 467/2003 Sb., používání tabákových nálepek,
- nařízení vlády č. 317/2012 Sb., kterým se stanoví formulář dokladu o původu některých druhů lihu, destilátu a některých druhů lihovin.

4.3.2 Správní delikty a přestupky

V předchozí kapitole 4.3.1 jsou vypsány některé právní předpisy upravující správu spotřebních daní. V této kapitole jsou však analyzovány pouze některé právní předpisy vybrané autorem. První část se věnuje správním deliktům a přestupkům projednaných CÚ během analyzovaného období, které porušují zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (dále jen „ZoSPD“). Druhá část kapitoly je věnována porušování předpisů z oblasti lihu (blíže strana 73). Na následujícím obrázku č. 7 je zachycen vývoj celkového počtu deliktů v ČR porušujících výše zmíněný ZoSPD v letech 2013-2016.

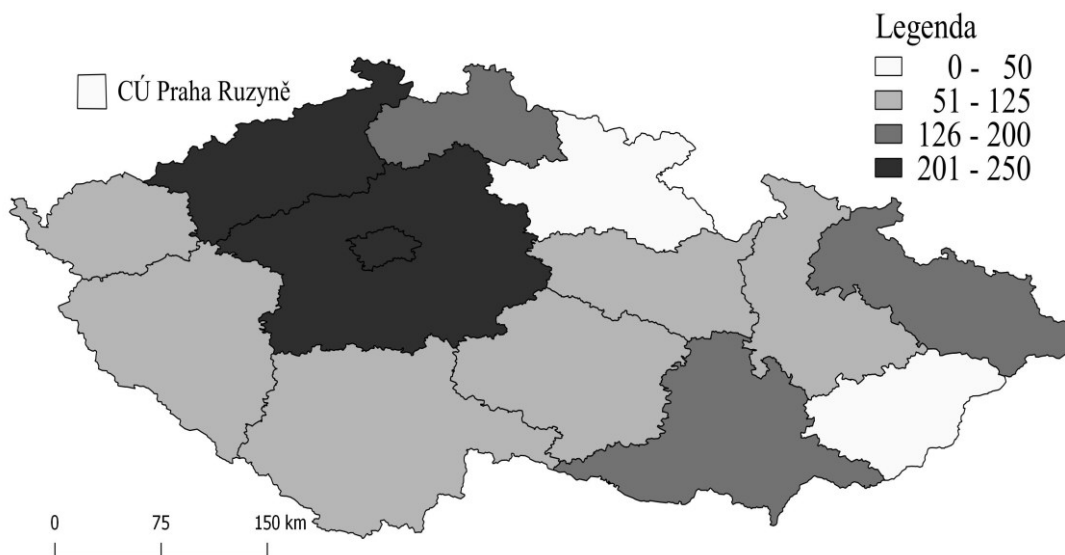

Obrázek č. 7: Počet správních deliktů a přestupků porušující ZoSPD v ČR v letech 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Za zkoumané období bylo v ČR projednáno celkem 6 805 deliktů porušujících ZoSPD. V roce 2014 bylo spácháno oproti minulému roku o 501 deliktů více, což představuje meziroční nárůst o necelých 65 %. Vůbec nejvíce deliktů celkem 2 697 bylo porušeno v roce 2015, což je možné pozorovat na obrázku č. 7. V tomto roce bylo projednáno o 1 419 deliktů více oproti předchozímu roku, meziročně se jedná o nárůst až 111 %. Hlavním důvodem tohoto „enormního“ nárůstu deliktů jsou porušení ustanovení uvedených v § 42 a násl. ZoSPD. V těchto případech se ovšem jedná o jakési „pseudotrestání“ za porušení zákonem stanovených podmínek pro prokazování zdanění vybraných výrobků, tedy nejedná se o klasický přestupek

anebo správní delikt. CS velice často odhalí přepravu nebo skladování vybraných výrobků (minerální oleje, které nemusí být značené; tabákové výrobky označené platnou tabákovou nálepkou či lihoviny označené platnou kontrolní páskou), které ve své podstatě vyhovují ZoSPD, přičemž kontrolovaný subjekt není schopen předložit zákonem požadovaný daňový doklad podle § 5 ZoSPD. Tento daňový doklad většinou nepředloží z toho důvodu, že tyto vybrané výrobky koupil, vyrobil, dovezl či získal jiným, avšak nelegálním způsobem. CS proto tyto odhalené vybrané výrobky zajistí. Následuje zahájení daňového řízení s kontrolovaným subjektem, který má možnost prokázat, že předmětné vybrané výrobky byly řádně zdaněny. Pokud toto neprokáže, CÚ vyměří spotřební daň a vybrané výrobky nechá propadnout nebo zabrat. Při těchto úkonech není ukládána peněžitá pokuta, tedy ze zákonného pohledu se nejedná o sankci, nýbrž o jakési opatření ochranné povahy s cílem zabránit umístění nezdaněných vybraných výrobků neznámého původu a neznámých vlastností na trh. Ze statistického hlediska se pohled na tato porušení v čase vyvíjel a CS je začala od roku 2015 vykazovat jako zjištěná porušení ve svých statistikách. Tímto způsobem lze vysvětlit nárůst počtu deliktů v roce 2015. Při regionální analýze deliktů porušujících ZoSPD lze zjistit, že průměrně nejvíce deliktů za sledované období bylo spácháno v HmP, ULK a STC, což je možné pozorovat na následujícím obrázku č. 8.

Obrázek č. 8: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZoSPD v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Průměrný počet deliktů v jednotlivých krajích ČR na obrázku č. 8 je rozdělen opět do čtyř autorem zvolených intervalů. V prvním nejvyšším intervalu se nachází již zmíněný HmP, ULK a STC. V těchto krajích bylo spácháno průměrně 249, respektive 227 a 223 deliktů porušujících

ZoSPD. V o stupeň nižším intervalu se nachází MSK s průměrně 150 delikty, dále JHM s průměrně 148 delikty a LBK s průměrně 141 delikty. Nejvíce krajů je umístěno v předposledním intervalu, tedy OLK s průměrně 115 delikty, dále PLK 102, JHC 77, VYS 72, KVK 64 a PAK s průměrně 55 delikty. V nejmenším intervalu se nachází ZLK s průměrně 41 delikty a HKK s průměrně 35 delikty. Vůbec nejméně deliktů projednal PRU, tedy průměrně pouze 4 delikty, což představuje dvašedesát krát méně deliktů než HmP. Tento výrazný rozdíl je dán především zaměřením PRU, který není klasickým správcem spotřebních daní jako ostatní CÚ. Stejně jako v celní oblasti tak i v oblasti spotřebních daní jsou rozdíly mezi počtem porušení způsobených FO a PO. Tyto rozdíly zobrazuje následující tabulka č. 5, která zachycuje počty deliktů porušujících ZoSPD za jednotlivé CÚ v analyzovaném období.

Tabulka č. 5: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující ZoSPD projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016

CÚ	FO				PO			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
HmP	6	17	41	23	72	181	307	350
PRU	1	0	2	0	4	2	4	1
STC	4	14	25	28	102	150	245	323
JHC	9	1	11	1	15	67	84	120
PLK	6	9	33	18	19	29	203	91
KVK	23	9	14	12	5	34	98	61
ULK	40	55	66	32	127	220	262	105
LBK	42	46	110	86	21	28	123	107
HKK	1	7	28	2	19	10	60	13
PAK	3	2	18	17	19	16	118	25
VYS	3	1	22	12	10	6	138	94
JHM	1	7	15	14	45	85	242	184
OLK	10	17	43	29	38	79	134	109
ZLK	3	5	15	21	11	24	61	24
MSK	62	86	86	66	56	71	89	85

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

V daňové oblasti je z tabulky č. 5 na první pohled evidentní rozdíl mezi porušeními FO a PO. Ve všech krajích s výjimkou LBK bylo spácháno více deliktů PO než FO. Tento rozdíl je způsoben skutečností, že daňové řízení se v převážné většině případů zahajuje s PO v souvislosti s výkonem jejich podnikatelských aktivit, stejně jako tomu je v celní oblasti v kapitole 4.2.3. Ovšem tento rozdíl oproti celní oblasti není tak výrazný, protože správa spotřebních daní je realizována s plošným zaměřením na výrobu, distribuci, dopravu a obchod s vybranými výrobky, a ne pouze na tyto atributy vázané k zahraničnímu obchodu, jako tomu je

právě v celní oblasti. Předmětem kontroly se tak v daňové oblasti stávají i FO jakožto uživatelé vybraných výrobků. V tabulce č. 5 je možné také pozorovat nárůst deliktů v roce 2015, respektive 2016, který byl způsoben výše zmíněnou změnou statistického vykazování. Předmětem nejčastějšího porušování právních předpisů je oblast tabákových výrobků následována oblastí lihu (porušování právních předpisů z lihové oblasti podrobněji na straně 73). V menším počtu, ale přesto ještě významném, se na porušování právních předpisů podílí oblast minerálních olejů. Z daného pohledu jsou v podstatě nevýznamné zbývající oblasti, tedy oblast vína a piva. Důvodem tohoto pomyslného žebříčku porušování předpisů je zejména kombinace dvou faktorů, kterými jsou míra zdanění vybraných výrobků (představuje očekávanou míru zisku při úspěšném provedení daňového podvodu) a náročnost provedení daňového podvodu (technologická, časová, finanční, prostorová, personální apod.).

Absolutně nejčastějším druhem porušování právních předpisů z oblasti spotřebních daní je již zmíněná oblast tabákových výrobků. To je dáno především vysokou mírou zdanění (výpočet této daně v kapitole 4.3) těchto výrobků, častou změnou sazby daně⁷⁸ a také poměrně jednoduchou distribucí nezdaněných tabákových výrobků konečným spotřebitelům. K této nelegální distribuci dochází převážně v příhraničních oblastech na tržnicích, ale také ve „vnitrozemských“ městech v nejrůznějších „večerkách“ (menších obchodech s potravinami, respektive smíšeným zbožím). Tímto lze vysvětlit vysoký výskyt porušování ZoSPD v Ústeckém kraji, kde se nachází mnoho tržnic na hranici se Spolkovou republikou Německo, což je způsobeno především délkou státní hranice v tomto kraji a s poptávkou, respektive zahraniční klientelou (hranice s bývalým „Východním Německem“), Středočeském kraji, kde se nachází mnoho velkých „vnitrozemských“ měst a tedy i „večerek“, a Hlavním městem Praze, kde je také mnoho „večerek“, ale i tržnic, především tzv. tržnice SAPA, pozorovatelný na obrázku č. 8 (nahore). Na těchto tržnicích a „večerkách“ jsou CS pravidelně odhalovány případy distribuce/prodeje tabákových výrobků, zejména cigaret a tabáku ke kouření, neoznačených platnou tabákovou nálepkou (lidově „kolkem“). Přestupky v této oblasti řeší ZoSPD v části deváté, hlava IV (přestupky na úseku správy daně z tabákových výrobků). Nejčastějším zjištěním porušení u FO je skutková podstata přestupku uvedená v ustanovení § 135p odst. 1 ZoSPD, který říká, že „FO se dopustí přestupku tím, že na daňovém území ČR neoprávněně drží nebo jinak nakládá s tabákovými výrobky, které nejsou značeny platnou tabákovou nálepkou“. Tato porušení jsou odhalována zejména při kontrolách dopravních

---

⁷⁸ Stát téměř každoročně mění sazbu spotřební daně z tabákových výrobků. Tato změna představuje také změnu kódového označení na tabákové nálepce, přičemž se obchodníci snaží doprodat tabákové výrobky se starou tabákovou nálepkou v době, kdy už je neplatná (viz § 118c ZoSPD).

prostředků prováděných v okolí tržnic, kdy neznačené tabákové výrobky jsou nalezeny u pachatelů, kterými jsou distributoři (prodejci) anebo i zákazníci, kteří si nezdaněné výrobky koupili. Takovýto případ porušení nastal např. v březnu roku 2015 na Děčínsku v Ústeckém kraji, kdy příslušníci z odboru pátrání ULK odhalily ilegální distribuci cigaret ve vozidle s polskou poznávací značkou, při které bylo zajištěno 180 tisíc kusů cigaret. Škoda na spotřební dani byla vyčíslena na 543 tisíc korun. (Nejedlý, 2015a) Neznačené tabákové výrobky jsou však odhalovány i u pachatelů, kteří organizují výrobu, skladování, distribuci či dovoz většího rozsahu, při domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor (sklady, výrobní haly apod.). U PO dochází nejčastěji k porušení ustanovení § 135p odst. 2 ZoSPD, který říká, že „*PO nebo podnikající FO se dopustí přestupku tím, že umožní skladování nebo prodej neznačených tabákových výrobků na daňovém území ČR*“. Zde jsou zjišťována porušení zejména při kontrolách různých provozoven, tržnic či „večerek“ u pachatelů, kterými jsou především živnostníci z řad vietnamských prodejců. Takováto kontrola byla provedena i hlídkou mobilního dohledu v Mostě v Ústeckém kraji v lednu roku 2015. Při kontrole provozovny s názvem „Trafika“ bylo zajištěno 2 400 ks nezdaněných cigaret a 7,35 kg nezdaněného tabáku, přičemž škoda na spotřební dani byla vyčíslena na 14 tisíc korun. (Nejedlý, 2015b)

K porušování předpisů v oblasti minerálních olejů dochází ve většině případů při nedodržování zákonem nebo povolením stanovených podmínek pro nakládání s minerálními oleji. U FO se jedná především o naplnění skutkové podstaty v ustanovení § 135x odst. 1 písm. b) ZoSPD, která říká, že „*FO, PO nebo podnikající FO se dopustí přestupku tím, že značkové a barvené minerální oleje uvedené v § 134b odst. 2 nabízí k prodeji nebo používá pro pohon motorů*“. V těchto případech jsou FO používány pro pohon motorů barvené minerální oleje, které jsou však osvobozené od spotřební daně (např. FO koupí minerální olej určený pro vytápění nemovitostí⁷⁹, který ovšem používá jako palivo do svých vozidel). U PO dochází nejčastěji k neplnění podmínek podle § 135g odst. 3, nebo § 135zd odst. 2 ZoSPD.

Oblast lihu

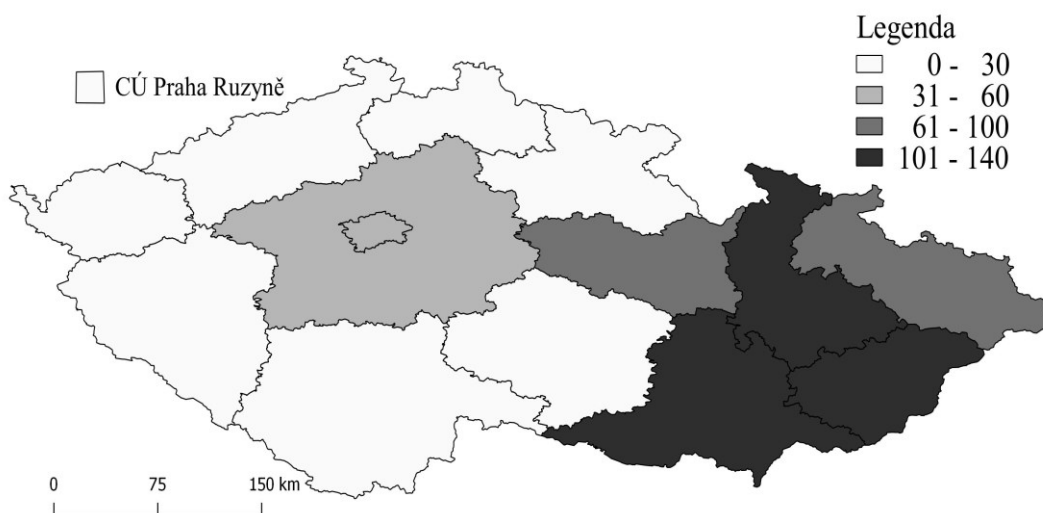
Druhá část této kapitoly je blíže věnována jedné z oblastí spotřebních daní, kterou je lihová oblast. Předmětem spotřební daně z lihu je líh, respektive etanol, včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením, obsažený v jakýchkoli výrobcích (s výjimkou výrobků uvedených pod kódy nomenklatury 2203, 2204, 2205 a 2206)⁸⁰ obsahujících více než 1,2 % objemových

---

⁷⁹ Jedná se o barvený minerální olej, který ve své podstatě představuje obyčejnou naftu, která se dá použít jako palivo.

⁸⁰ Např. pivo ze sladu, bílá vína či šumivá vína.

etanolu. Jinými slovy dani podléhá etanol v jakékoli směsi (kromě piva a vína), ve které podíl etanolu překračuje 1,2 % objemových etylalkoholu. Sazba daně je vztažena k základu daně, kterým je množství čistého lihu v hektolitrech. Zásady a podmínky výroby a oběhu lihu upravuje zákon č. 61/1997 Sb., o lihu. Prováděcí předpisy k tomuto zákonu následně upravují kvalitativní parametry jednotlivých druhů lihu. (CS, 2018b) V souvislosti se správou spotřebních daní má CS postavení správního orgánu v řízení při povinnosti značit líc ve spotřebitelském balení, které bylo vyrobeno na daňovém území ČR nebo bylo na toto území dovezeno. Tuto povinnost upravuje zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, který byl ve Sbírce zákonů vyhlášen 2. října 2013 a účinnosti nabyl 1. prosince 2013, a který nahradil zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu. Záměrem nového zákona bylo nastavit přísnější parametry a podmínky pro provádění povinného značení lihu kontrolními páskami a stanovit povinnosti při distribuci lihu. Účelem bylo zamezit nelegální výrobě lihu a zajistit, aby nakládání s lihem probíhalo v souladu s právními předpisy upravujícími zejména nakládání s lihem a spotřební daně. Tím se měla omezit možnost vzniku daňových úniků a zajistit ochrana spotřebitelů lihu. (CS, 2018c) V analyzovaném období bylo zjištěno celkem 2 834 deliktů, které porušily výše zmíněné zákony, tedy zákon o lihu a oba zákony o povinném značení lihu. Následující obrázek č. 9 zobrazuje, kolik bylo průměrně za sledované období spácháno deliktů porušujících tři vybrané zákony z oblasti lihu v jednotlivých krajích, respektive CÚ.

Obrázek č. 9: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující vybrané zákony z oblasti lihu v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Z obrázku č. 9 je pozorovatelné, že nejvíce deliktů porušujících zákony z oblasti lihu bylo spácháno v oblasti „Moravy“, přesněji v Olomouckém, Jihomoravském a Zlínském kraji. Nejvíce deliktů projednal OLK, přesněji 564 deliktů (průměrně 141), následuje ZLK

se 535 delikty (průměrně 134) a JHM se 457 delikty (průměr 114). Delikty odhalené pouze těmito třemi úřady představují bezmála až 55 % všech deliktů odhalených ve sledovaném období v celé ČR. K porušování předpisů docházelo především na tomto území, protože necelé dvě pětiny tuzemských pálenic se nacházejí právě ve Zlínském a Olomouckém kraji, další pětina pak v kraji Jihomoravském. (iDNES.cz, 2009) V těchto krajích byla v naprosté většině případů (tedy až v 95 % případů) pachatelem FO, která porušila zákon č. 61/1997 Sb., o lihu. Stěžejním důvodem subjektů pro podvodné jednání je vysoká míra zdanění lihu, stejně jako tomu je u tabákových výrobků. Pachatelé nejčastěji porušovali různé povinnosti podle § 17 a § 17a zákona o lihu při výrobě, distribuci či skladování lihu. Jedním z těchto případů je odhalení nelegální pálenice na Blanensku (Jihomoravský kraj) v únoru 2016, kdy CS ve sklepě jednoho domu zajistila kompletní výrobní zařízení a nezbytné příslušenství pro destilaci lihu, včetně přibližně 350 litrů již hotového destilátu uskladněného v plastových lahvích. Únik na spotřební dani činil 50 tisíc korun. (Temňáková, 2016) K porušování zákona č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, docházelo především u PO při naplnění skutkové podstaty v ustanovení § 59 tohoto zákona, a to převážně na tržnicích a v nejrůznějších „večerkách“, podobně jako tomu bylo u tabákových výrobků, i když ne v takové míře.

4.3.3 Shrnutí

Stát zavádí spotřební daň za účelem regulace ceny určitých komodit na trhu nebo za účelem zvýšení příjmů státního rozpočtu. V ČR se tyto daně vztahují na tzv. vybrané výrobky, kterými jsou minerální oleje, líc, pivo, víno, meziproducty a tabákové výrobky. Nejvýznamnějšími a nejvýnosnějšími spotřebními daněmi jsou daň z minerálních olejů, tabákových výrobků a lihu. Stěžejním zákonem je zákon ZoSPD, který byl ve sledovaném období porušen v 6 805 případech. V roce 2015 došlo k meziročnímu nárůstu deliktů až o 111 % zapříčiněnému především změnou statistického hlediska při pohledu na porušení ustanovení uvedených v § 42 ZoSPD. Nejvíce deliktů porušujících ZoSPD bylo spácháno PO u tabákových výrobků, k nimž docházelo především v Ústeckém a Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze. Toto je dáno z důvodu výskytu příhraničních tržnic v Ústeckém kraji a výskytem „večerek“ ve velkých městech Středočeského kraje a v Hlavním městě Praze. V oblasti lihu docházelo k porušování zákona o lihu hlavně u FO v Olomouckém, Jihomoravském a Zlínském kraji, a to až v 55 % případů. Tento stav je způsoben lokalizací pěstitelských pálenic, jelikož až tři pětiny všech pálenic v ČR se nachází na území právě těchto tří krajů.

V případě porušení ZoSPD byly meziroční změny počtu deliktů 64,5 % (mezi roky 2013 a 2014), 111 % (mezi roky 2014 a 2015) a -23,9 % (mezi roky 2015 a 2016). Každoroční změny tak byly vyšší než 15 %, čímž jednoznačně dochází k potvrzení hypotézy H1a, tedy že meziroční rozdíly v počtu správních deliktů a přestupků byly patrné. Hypotéza H1b je v dané situaci zamítnuta, protože ve sledovaném období nedošlo k úpravě ZoSPD. Odpověď na výzkumnou otázku č. 1 zní, že se počty správních deliktů a přestupků porušující ZoSPD v ČR v jednotlivých letech analyzovaného období významně měnily, avšak nebyly způsobeny úpravou legislativy, nýbrž výše zmíněnou změnou statistického hlediska. Rozdíl v počtu zjištěných porušení ZoSPD mezi FO a PO existuje (odpověď na výzkumnou otázku č. 2), neboť je potvrzena hypotéza H2, jelikož se PO v souvislosti s výkonem jejich podnikatelských aktivit dopustily necelých 80 % zjištěných deliktů. Správní delikty a přestupky porušující ZoSPD jsou, dá se tvrdit, relativně rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé CÚ (odpověď na výzkumnou otázku č. 3), a to z toho důvodu, že se nepotvrdila hypotéza H3, protože první tři úřady HmP, STC a ULK projednaly 41 % všech deliktů za sledované období.

V případě porušování předpisů z oblasti lihu nastaly meziroční změny v počtech deliktů 63,3 % (mezi roky 2013 a 2014), 38,2 % (mezi roky 2014 a 2015) a -45,2 % (mezi roky 2015 a 2016). Každoroční změny byly i v tomto případě vyšší než 15 %, čímž opět dochází k jednoznačnému potvrzení hypotézy H1a. Dnem 1. prosince 2013 nabyl účinnosti zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, který nahradil zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, čímž došlo k nárůstu počtu deliktů mezi roky 2013 a 2014. Tímto stanoviskem lze potvrdit hypotézu H1b a odpovědět na výzkumnou otázku č. 1, že se počet správních deliktů a přestupků v oblasti lihu v ČR významně změnil v důsledku změny zákona o povinném značení lihu. Značný rozdíl v počtu porušení předpisů z oblasti lihu mezi FO a PO neexistuje, neboť hypotéza H2 nebyla potvrzena, jelikož se FO dopustily „pouze“ 61 % deliktů. Odpověď na výzkumnou otázku č. 2 zní, že existuje rozdíl v počtu porušení mezi FO a PO, avšak není značný. OLK, ZLK a JHM projednaly společně v analyzovaném období, jak je popsáno výše, bezmála 55 % případů, což představuje nadpoloviční počet všech případů, a tím pádem dochází k potvrzení hypotézy H3 a k zodpovězení výzkumné otázky č. 3, že správní delikty a přestupky nejsou v dané oblasti rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé CÚ.

4.4 Duševní vlastnictví

V ČR je systém právní ochrany duševního vlastnictví sladěn s legislativou EU a současně je v souladu s českým hospodářstvím. Ochranu předmětů spadajících pod průmyslová práva

zajišťuje v ČR Úřad průmyslového vlastnictví, který plní především funkci patentového a známkového úřadu (dalšími státními orgány spravujícími ochranu duševního vlastnictví jsou např. Česká obchodní inspekce, CS aj.). Užitený vzor přihlášený na Úřadě průmyslového vlastnictví může užívat pouze subjekt, který jej přihlásil. Tento subjekt však může udělit licenci (povolení/oprávnění, zpravidla za úhradu) k používání jím přihlášeného užitého vzoru třetí osobě. (iPodnikatel.cz, 2011)

Výsledek duševního úsilí osob považují mezinárodní úmluvy a vnitrostátní právní předpisy za právo k duševnímu vlastnictví, které představuje prostředek ochrany vybraných nehmotných aktiv společnosti. Co je právem duševního vlastnictví, je přesně vymezeno v článku 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003. Tuto úpravu lze rozdělit na autorské právo a průmyslové vlastnictví. Autorské právo se zabývá právem kopírovat díla, tedy popisuje práva, která byla udělena autorům originálních literárních a uměleckých děl⁸¹ a která těmto autorům poskytují kontrolu nad následným používáním těchto děl. (Kolektiv autorů, 2010) Průmyslové vlastnictví lze rozdělit podle platnosti a podle toho pro jakou formu průmyslového práva ho lze použít, proto jej dělíme na: (iPodnikatel.cz, 2011)

- patenty/vynálezy – klíčový nástroj pro podporu investic do inovací a podporu jejich šíření; jakýkoli nový vynález technického charakteru (výsledek vynálezecké činnosti) průmyslově využitelný⁸²; doba platnosti ochrany je 20 let, (ÚPV, 2017a; EC, 2018c)
- užitené vzory – nová průmyslově využitelná technická řešení přesahující rámec odborné dovednosti (podobné patentu, avšak oproti němu jsou jednodušší, rychlejší a méně nákladné); doba ochrany jsou 4 roky, maximálně 10 let⁸³, (ÚPV, 2018)
- průmyslové vzory – spotřebitelé si často vybírají produkt na základě jeho designu, proto tyto vzory chrání vzhled výrobku vyplývající z různých atributů (tvary, barvy, materiály, obrysy, struktury, zdobení atd.), čili se jedná o vizuálně vnímatelnou vlastnost výrobku, avšak tento vzor musí být nový mající individuální povahu; doba ochrany 5 let, maximálně 25 let⁸⁴, (ÚPV, 2017b; EC, 2018d)
- ochranné známky – označení rozlišující zboží a služby jedné společnosti od výrobků druhé společnosti (značky/grafického znázornění – slova, písmena, číslice, barvy,

---

⁸¹ Např. počítačový software, výkresy, mapy, plány, fotografie, filmy, architektonická díla, sochy, zvukové záznamy, televizní a rozhlasové vysílání atd.

⁸² Např. nové výrobky, technologie, chemicky vyrobené látky, léčiva, průmyslové produkční mikroorganismy atd.

⁸³ Ochranu lze totiž prodloužit na základě žádosti majitele ochrany dvakrát o tři roky.

⁸⁴ Majitel ochrany může ochranu prodloužit čtyřikrát po pěti letech.

kresby, tvary výrobku či jeho obal, loga, jiné charakteristické znaky nebo kombinace); platnost ochrany je 10 let (na základě žádosti lze prodloužovat vždy o dalších 10 let), (ÚPV, 2017c; EC, 2018e)

- označení původu/zeměpisná označení – název území používaný k označení zboží, které pochází z vymezeného území, tedy výroba, zpracování nebo příprava probíhala v daném území. (ÚPV, 2017d)

4.4.1 Legislativa

Jedním z orgánů státní správy podílejících se na ochraně práv duševního vlastnictví je CS, tudíž je oprávněna zasáhnout vůči zboží podezřelému z porušování těchto práv, jinými slovy „bojuje“ proti padělání (nedovolenému napodobování zboží) a pirátství (nedovolenému kopírování zboží), čímž ochraňuje držitele dotčených práv. Tyto zásahy lze rozdělit do oblastí: (CS, 2018d)

- správní řízení – přijímat opatření, která brání porušování práv duševního vlastnictví,
  - podle právní úpravy EU – u zboží podléhajícímu celnímu dohledu (dovoz, vývoz či tranzit zboží ve vztahu k třetím zemím),
  - podle národní právní úpravy – adaptační předpis k legislativě EU; upravuje kompetence CS na vnitrostátním trhu ČR,
- trestní řízení – pouze některé úkony,
- monitoring internetového prostředí.

CS při výkonu svých pravomocí vychází opět z legislativy EU i legislativy národní. V rámci legislativy EU se řídí zejména těmito předpisy: (CS, 2018e)

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003,
- prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1352/2013 ze dne 4. prosince 2013, kterým se zavádějí formuláře upravené nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány.

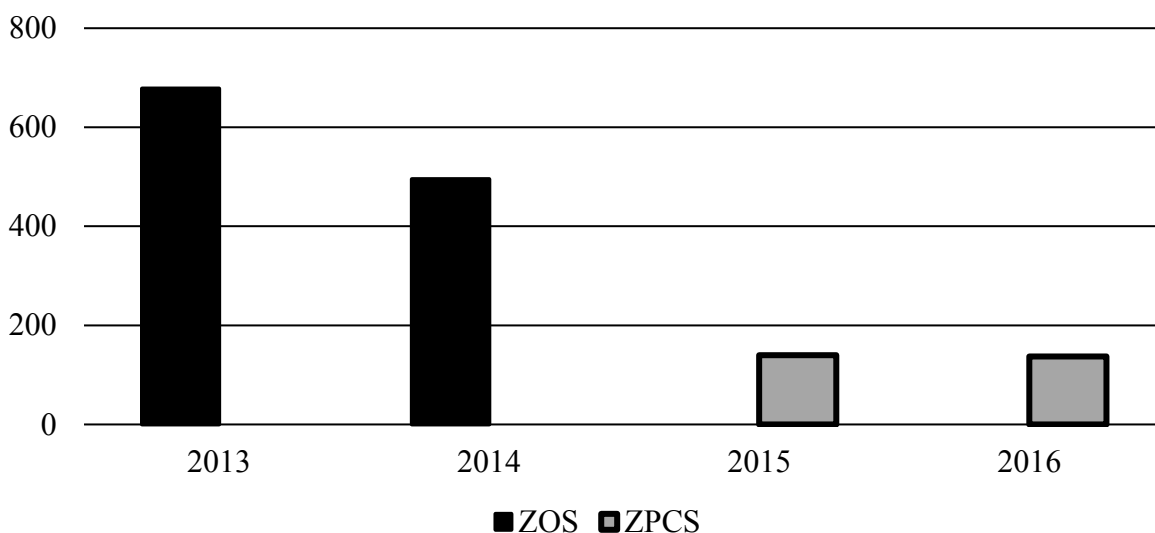
Národní legislativa této oblasti je dána především následujícími předpisy: (CS, 2018e)

- zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů CS v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví,
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském,
- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení,

- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech,
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů,
- vyhláška č. 358/2014 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů CS v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.

4.4.2 Správní delikty a přestupky

Pro regionální analýzu oblasti práv duševního vlastnictví byly autorem vybrány pouze dva zákony upravující danou problematiku. Těmito zákony jsou zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen „ZOS“), a zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů CS v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví (dále jen „ZPCS“). Následující obrázek č. 10 zobrazuje počet správních deliktů a přestupků porušujících tyto dva vybrané zákony v ČR ve sledovaném období.

Obrázek č. 10: Počet správních deliktů a přestupků porušujících ZOS a ZPCS v ČR v letech 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Z obrázku č. 10 je patrné, že ZOS byl porušen pouze v letech 2013 a 2014 a naopak ZPCS byl porušen pouze v letech 2015 a 2016. ZOS účinný od 31. prosince 1992 je značně rozsáhlý a používají jej kromě CS i jiné státní orgány při postihování porušování jednotlivých ustanovení tohoto, nebo i jiných zákonů. Od 1. ledna 2015 vstoupil v účinnost zákon č. 356/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právě ZPCS, který také tímto datem nabyl účinnosti, a tedy ZOS byl tímto zrušen. Jinými slovy z hlediska výkonu CS byl ZOS nahrazen ZPCS. Z tohoto důvodu jsou deliktní jednání do roku 2014 stíhána na základě ZOS a od roku 2015 na základě ZPCS. ZOS řešil problematiku deliktních jednání v dané oblasti

v ustanovení § 24⁸⁵. CS odhalovala, respektive stále odhaluje, porušování předpisů dvěma způsoby. V prvním případě se jedná o zjišťování deliktů v rámci celního řízení (viz kapitola 4.2.1). Při kontrole dováženého zboží v rámci celního řízení je zjištěno, že dané zboží porušuje práva k duševnímu vlastnictví. Nejčastěji se jedná o dovozy textilních výrobků a obuvi ze zemí jihovýchodní Asie, především z Číny. Kontrolované zboží je zpravidla neoprávněně označeno ochrannou známkou renomovaného výrobce, tedy nápisem, značkou či jiným obrazovým motivem. Podle § 2 odst. 1 písm. n) ZOS se tedy jedná o zboží porušující práva k duševnímu vlastnictví (např. padělek, nedovolená napodobenina atd.). CÚ na základě tohoto zjištění kontaktoval majitele daného práva, který prozkoumal vzorky zajištěného zboží a následně k tomuto vydal stanovisko. V naprosté většině případů se jednalo o stanovisko, které označilo zajištěné zboží jako padělek či napodobeninu jeho zboží. Na základě tohoto stanoviska, které sloužilo jako důkazní prostředek, rozhodl CÚ o propadnutí předmětného zboží a deklarant byl uznán vinným za naplnění skutkové podstaty správního deliktu podle ustanovení § 23 písm. a) zákona č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví. Ve druhém případě jsou deliktův jednání odhalována při kontrolách vnitřního trhu, tedy při kontrole různých prodejen, provozoven, skladů apod. V naprosté většině případů dochází k odhalení zboží porušujícího práva duševního vlastnictví při skladování, nabízení či prodeji takového zboží na trznicích. I v tomto případě byl kontaktován majitel ochrany práva, aby vydal své stanovisko. Pokud se jednalo o zboží porušující práva k duševnímu vlastnictví, rozhodl opět CÚ o propadnutí zboží a kontrolovaný subjekt byl uznán vinným za spáchání přestupku dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) ZOS.

ZPCS upravuje problematiku deliktů zjištěných při celním řízení i při kontrole vnitřního trhu v § 31, ovšem zde se jedná o značně zjednodušený způsob řízení. Při řízení podle ZPCS nestačí pro prokázání zboží porušujícího práva duševního vlastnictví pouze stanovisko majitele daného práva, na rozdíl od řízení dle ZOS, ale je nutné, aby toto stanovisko deklaroval nezávislý soud na základě určovací žaloby majitele práva, který tuto žalobu však podávat nemusí. Podá-li ji, zahájí CÚ řízení podle § 20 ZPCS. Pokud soud svým rozsudkem stanoví, že se skutečně jedná o zboží porušující práva duševního vlastnictví, dopustí se pachatel, kterému bylo zboží zajištěno, deliktu podle části čtvrté ZPCS a toto zboží mu je zabráno nebo propadnuto. Náklady na likvidaci zajištěného zboží v tomto případě hradí pachatel deliktu. V drtivé většině případů však majitel práva určovací žalobu nepodá. V takovém případě postupuje CÚ

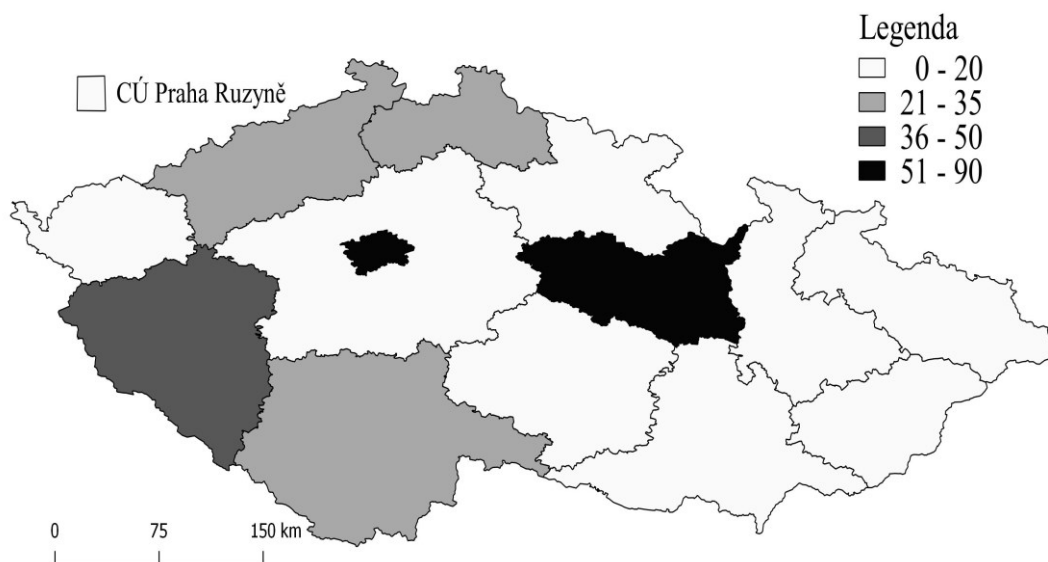
---

⁸⁵ V současné době danou problematiku tento paragraf stále řeší, ovšem již není v působnosti CS.

podle zjednodušeného řízení dle § 18 a násl. ZPCS. Zajištěné zboží je opět zničeno, avšak náklady na likvidaci je v tomto případě povinen uhradit majitel práva. Hlavním zájmem majitele práva je ovšem to, aby se neoriginální zboží nedostalo na vnitřní trh. Proto raději uhradí náklady na likvidaci zajištěného zboží sám, než aby absolvoval řízení podle § 20 ZPCS, a tedy i stání před soudem, kde se vystavuje možnému soudnímu neúspěchu a soudním výlohám, jejichž výše může přesáhnout i samotné náklady na likvidaci zajištěného zboží. Zjednodušené řízení však není vedeno jako delikt, a proto dochází k výraznému poklesu počtu deliktů v roce 2015, kdy se právě toto řízení začalo uplatňovat.

V analyzovaném období bylo projednáno celkem 1 450 deliktů porušujících ZOS a ZPCS. Z výše zmíněného důvodu převažují delikty porušující ZOS, kterých bylo spácháno 1 173, tedy více jak čtyřnásobek deliktů porušujících ZPCS. Průměrný počet deliktů porušujících tyto dva zákony projednané jednotlivými CÚ ve sledovaném období zobrazuje obrázek č. 11.

Obrázek č. 11: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZOS a ZPCS v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Z obrázku č. 11 je pozorovatelné, že průměrně nejvíce deliktů bylo projednáno HmP (průměrně 88 deliktů) a PAK (průměrně 55 deliktů). Následuje PLK s průměrně 44 delikty, dále ULK s 34 delikty, JHC také s 34 delikty a LBK s 22 delikty. Až v 80 % případů se deliktu dopustila PO. FO se deliktu dopouštěly převážně v krajích spadajících do posledních třech intervalů. HmP odhaloval případy porušení zejména při kontrolách vnitřního trhu, a to hlavně na tržnicích, respektive na již zmíněné tržnici SAPA v Praze 4 – Libuši (v kapitole 4.3.2). Na tomto místě neustále dochází ke skladování a prodeji zboží porušujícího práva duševního

vlastnictví. Jedna z kontrol této tržnice proběhla i v lednu roku 2016, kdy příslušníci HmP zajistili téměř 10 tisíc kusů padělků plyšových a plastových hraček pro děti označených logem „Minions“. V případě že by tyto hračky byly prodány, vznikla by majitelům ochranné známky škoda vyšší než 5 milionů korun. (Kurková, 2016) K odhalování zboží porušujícího práva duševního vlastnictví při kontrolách vnitřního trhu docházelo dále právě v Plzeňském kraji, kde se nachází příhraniční tržnice, které jsou orientované převážně na takovéto zboží, na rozdíl od tržnic v Ústeckém kraji orientovaných převážně na tabákové výrobky (viz kapitola 4.3.2), avšak i zde docházelo k mnoha případům porušení práv duševního vlastnictví. Vysoký výskyt porušení v Hlavním městě Praze byl dále zapříčiněn největším kontejnerovým terminálem/překladištěm v ČR v Praze – Uhřetěvesi, kde bylo odhaleno zboží porušující práva duševního vlastnictví během celního řízení. Takovéto zboží během celního řízení bylo odhalováno také na dalším kontejnerovém terminálu, který se nachází v České Třebové. Tímto lze vysvětlit i vysoký výskyt deliktů v Pardubickém kraji.

4.4.3 Shrnutí

Duševní vlastnictví představuje prostředek ochrany vybraných nemotných aktiv společnosti, tedy výsledku duševního úsilí osob. Právním duševního vlastnictví je autorské právo a průmyslové vlastnictví, kam patří patenty, užité vzory, průmyslové vzory, ochranné známky a zeměpisná označení. Do roku 2014 upravoval působnost CS v této oblasti ZOS a od roku 2015 pak ZPCS. Od roku 2015 došlo k výraznému poklesu počtu projednaných deliktů, který byl zapříčiněn změnou právě těchto zákonů. Na základě ZOS stačilo k projednání deliktu pouze stanovisko majitele práva, kdyžto na základě ZPCS je nutné soudní rozhodnutí. Majitelé práva ovšem v naprosté většině případů využívají institutu zjednodušeného řízení o zničení zboží na základě ZPCS, který však není vykazován jako delikt. Ve sledovaném období se deliktu v 80 % případů dopouštěly PO. K odhalování zboží porušujícího práva duševního vlastnictví docházelo především během celního řízení v kontejnerových překladištích nacházejících se v Praze (HmP) a České Třebové (PAK). Jiné zboží bylo odhaleno při kontrolách vnitřního trhu, zejména tržnic nacházejících se v Praze a v příhraničních oblastech Ústeckého a Plzeňského kraje.

Meziroční změny v počtech řešených deliktů v dané oblasti byly -26,7 % (mezi roky 2013 a 2014), -69,4 % (mezi roky 2014 a 2015) a -8,6 % (mezi roky 2015 a 2016). Je patrné, že vývoj počtu deliktů má klesající trend, přičemž první dvě změny byly vyšší než 15 %, proto dochází k přijetí hypotézy H1a. Jak je zmíněno výše, v rámci kompetencí CS nabyt ZPCS účinnosti

1. ledna 2015 a nahradil tak ZOS. Mezi roky 2014 a 2015 dochází k výraznému poklesu počtu projednaných deliktů, jenž byl zapříčiněn právě popsanou změnou zákonů. Z tohoto důvodu je potvrzena hypotéza H1b. S jistotou lze tedy odpovědět na výzkumnou otázku č. 1, že se počet správních deliktů a přestupků v oblasti duševního vlastnictví v ČR výrazně změnil v důsledku přijetí ZPCS. Jak je opět popsáno výše, ve sledovaném období se v 80 % případů dopustily deliktu PO. Hypotéza H2 je tudíž potvrzena, a proto odpověď na výzkumnou otázku č. 2 zní, že rozdíl v počtu zjištěných porušení v dané oblasti mezi FO a PO existuje. Správní delikty a přestupky porušující vybrané právní předpisy v této oblasti nejsou relativně rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé CÚ (odpověď na výzkumnou otázku č. 3), neboť HmP, PAK a PLK společně projednaly necelých 51 % všech deliktů za sledované období, čímž je přijata hypotéza H3.

4.5 Oblast silniční dopravy

CS vykonává důležité kompetence v oblasti silniční dopravy. Spolu s Policií ČR sdílí CS kompetence při provádění kontrol v systému časového zpoplatnění (kontrola dálničních kupónů/známek) a při kontrolách v oblasti nákladní silniční dopravy, přesněji kontrolní vážení a měření jízdních souprav (dodržování nejvyšší stanovené hmotnosti motorového vozidla), kontrola dodržování mezinárodních dohod ADR (plnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů) a AETR (odborný dozor nad prací osádek vozidel – denní doba řízení, bezpečnostní přestávky apod.). Kontrolní oprávnění k těmto sdíleným kompetencím má jak CS, tak i Policie ČR, avšak k projednání zjištěných porušení je oprávněna pouze CS (v některých případech také jiný orgán státní správy např. Ministerstvo dopravy, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností atd., stanoveno v § 40 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích).

V oblasti silniční dopravy má CS jednu výlučnou kompetenci, kterou je kontrola plnění povinnosti úhrady poplatku za užívání stanovených komunikací neboli tzv. výkonové zpoplatnění, tedy mýtný systém. Úhradě mýtného podléhá uživatel komunikace při užití dálnic, rychlostních silnic a vybraných úseků silnic I. třídy v ČR u vozidel s povolenou hmotností více než 3,5 tuny. Uživatelem zpoplatněné komunikace je provozovatel zpoplatněného vozidla a jeho řidiči, kteří jsou povinni se řídit předpisy upravujícími právní rámec a praktické provedení výkonového zpoplatnění od okamžiku evidence daného vozidla v mýtném systému. Toto vozidlo je povinně vybaveno malým elektronickým zařízením (palubní jednotkou „premid“), které komunikuje s mýtným systémem. Mýtná povinnost za užití konkrétního

mýtného úseku je účtována v okamžiku vzniku mýtné transakce (záznam o průjezdu vozidla mýtným bodem, tedy pod mýtnou stanicí příslušnou danému mýtnému úseku). Tato povinnost vzniká i v případě, že nebyla zaznamenána mýtná transakce, avšak z jiných záznamů v systému elektronického mýtného (kamerové záznamy) je zřejmé, že dané vozidlo zpoplatněný úsek použilo. Nařízení vlády ČR stanovuje sazbu mýtného za užití 1 km zpoplatněné komunikace, která se liší podle počtu náprav a emisní třídy vozidla. Celkové mýtné vozidla za užití konkrétního úseku je dáno násobkem dané sazby a délky úseku. (MYTO.cz, 2018a)

4.5.1 Legislativa

Tato problematika je stanovena především tuzemskými právními předpisy. Stěžejním předpisem je zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích (dále jen „ZoPK“), který mimo jiné upravuje práva a povinnosti vlastníků pozemních komunikací a jejich uživatelů, výkon státní správy ve věcech pozemních komunikací příslušnými silničními správními úřady atd. Problematika oblasti nákladní silniční dopravy, tedy schvalování technické způsobilosti a technických podmínek provozu vozidel na pozemních komunikacích (používáno při kontrolování vážení a měření jízdních souprav), je dána zejména těmito předpisy:

- vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 341/2002 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích,⁸⁶
- vyhláška Ministerstva dopravy ČR č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Oblast mýta je dána, kromě již zmíněného ZoPK, těmito předpisy: (MYTO.cz, 2018b)

- zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb.,
- nařízení Vlády ČR č. 240/2014 Sb., o výši časových poplatků, sazeb mýtného, slevy na mýtném a o postupu při uplatnění slevy na mýtném,
- vyhláška Ministerstva dopravy ČR č. 470/2012 Sb., o užívání pozemních komunikací zpoplatněných mýtným.

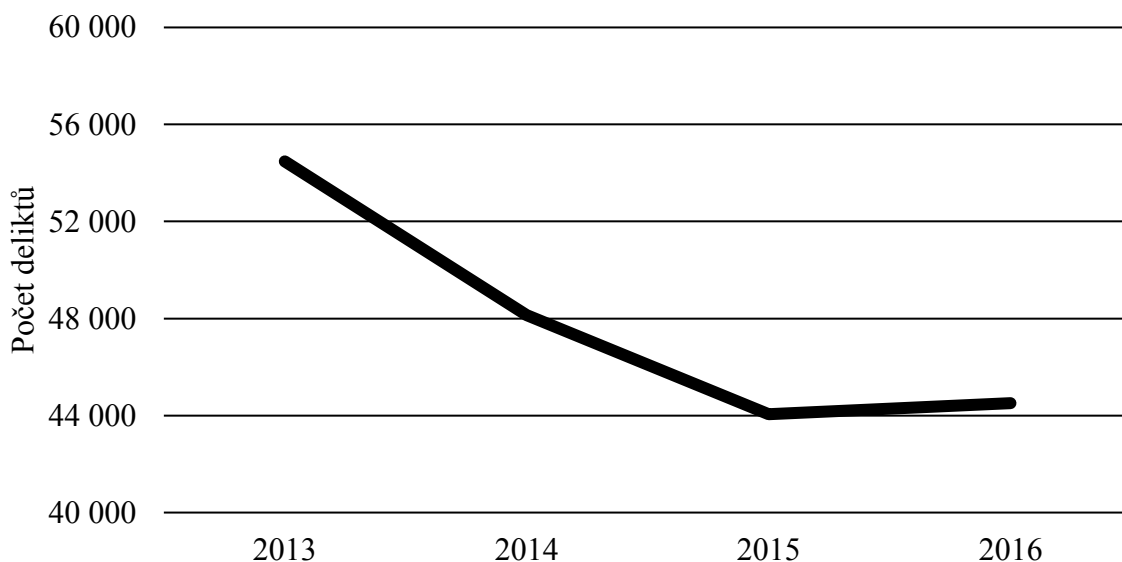
---

⁸⁶ Zrušena k 1. lednu 2015 a nahrazena následující vyhláškou č. 341/2014 Sb.

4.5.2 Správní delikty a přestupky

V této oblasti provádí CS, jak je řečeno výše, zejména kontroly časového zpoplatnění, výkonového zpoplatnění a kontroly v oblasti nákladní silniční dopravy. Danou problematiku upravuje opět mnoho právních předpisů především národní úrovně. První část této kapitoly se věnuje správním deliktům a přestupkům, které projednaly CÚ ve sledovaném období a které porušily některá ustanovení ZoPK. Druhá část kapitoly specifikuje problematiku z oblasti nákladní silniční dopravy, přesněji problematiku kontrol vážení a měření jízdních souprav, tedy zda kontrolované dopravní prostředky dodržují své nejvyšší stanovené hmotnosti.

CS ve sledovaném období projednala v celé ČR celkem až 191 188 správních deliktů a přestupků, které porušily některá ustanovení ZoPK. Vývoj počtu odhalených správních deliktů a přestupků v ČR v analyzovaném období zobrazuje následující obrázek č. 12.

Obrázek č. 12: Počet správních deliktů a přestupků porušující ZoPK v ČR v letech 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Nejvíce deliktů bylo zjištěno na začátku analyzovaného období, tedy v roce 2013, kdy bylo spácháno celkem 54 478 deliktů, což je možné pozorovat na obrázku č. 12. V následujících letech tento trend klesal, přesněji v roce 2014 bylo zjištěno o necelých 12 % deliktů méně než v předcházejícím roce a v roce 2015 byl zaznamenán meziroční pokles o 8 %. Naopak k meziročnímu nárůstu dochází v roce 2016, a to ovšem pouze o 1 %.

Při porušování ZoPK dochází stejně jako u celního řízení (viz kapitola 4.2.3) k diametrálnímu rozdílu v počtu porušení mezi FO a PO, avšak oproti celnímu řízení je zde

tento trend opačný. Počet zjištěných deliktů FO a PO porušujících ve sledovaném období ZoPK je zobrazen v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6: Počet správních deliktů a přestupků dle typu osoby porušující ZoPK projednané jednotlivými CÚ v letech 2013-2016

CÚ	FO				PO			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
PHA	210	178	210	388	0	4	12	6
STC	11 897	8 977	9 218	7 347	121	97	147	583
JHC	650	2 337	1 635	1 819	50	118	114	191
PLK	5 696	4 270	3 776	4 026	270	528	583	245
KVK	2 760	2 426	2 389	2 303	26	40	41	51
ULK	6 265	5 373	4 488	4 366	21	42	13	6
LBK	5 708	4 846	4 414	3 268	114	129	39	33
HKK	2 490	3 052	2 455	3 342	7	146	274	58
PAK	15	21	107	109	0	1	0	1
VYS	2 136	1 603	1 451	1 625	111	743	311	171
JHM	7 147	5 200	4 931	6 004	20	707	1 021	697
OLK	4 555	4 038	3 480	3 562	50	115	75	8
ZLK	4	35	58	169	2	0	1	0
MSK	3 930	2 565	2 673	4 118	223	548	139	20

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k)

Z tabulky č. 6 je patrný zmíněný trend v počtu porušení tentokrát FO, jejichž delikty mnohonásobně převažovaly nad delikty PO napříč všemi kraji. Nejvíce deliktů FO projednal ve sledovaném období STC, a to ve všech letech. Naopak nejméně deliktů projednal PAK spolu s ZLK. Rozdíl mezi počtem porušení FO a PO je v této oblasti dán především subjektem deliktu (viz kapitola subjekt), kdy deliktu se může dopustit FO v rámci časového zpoplatnění, výkonového zpoplatnění i v rámci kontrol vážení a měření jízdných souprav, kdyžto PO se deliktu může dopustit pouze v rámci výkonového zpoplatnění. Mezi nejčastější porušení předpisů v dané oblasti patří případy porušení v oblasti výkonového zpoplatnění. Delikty FO v rámci výkonového zpoplatnění stanovuje § 42a odst. 3 ZoPK, kdy deliktu se FO dopustí například tím, že užije vozidlo, jenž není vybaveno funkčním elektronickým zařízením, nebo užije zpoplatněnou pozemní komunikaci vozidlem, které ovšem nebylo zaevidováno u provozovatele systému elektronického mýtného, nebo když nezajistí úhradu mýtného. Naopak delikty PO upravuje § 42b odst. 2 ZoPK, kdy deliktu se PO dopustí například tím, že nezajistí zaevidování vozidla do systému elektronického mýtného či bez zbytečného odkladu nenahlásí změnu údajů potřebných k zaevidování, nebo nezajistí instalování zaevidovaného

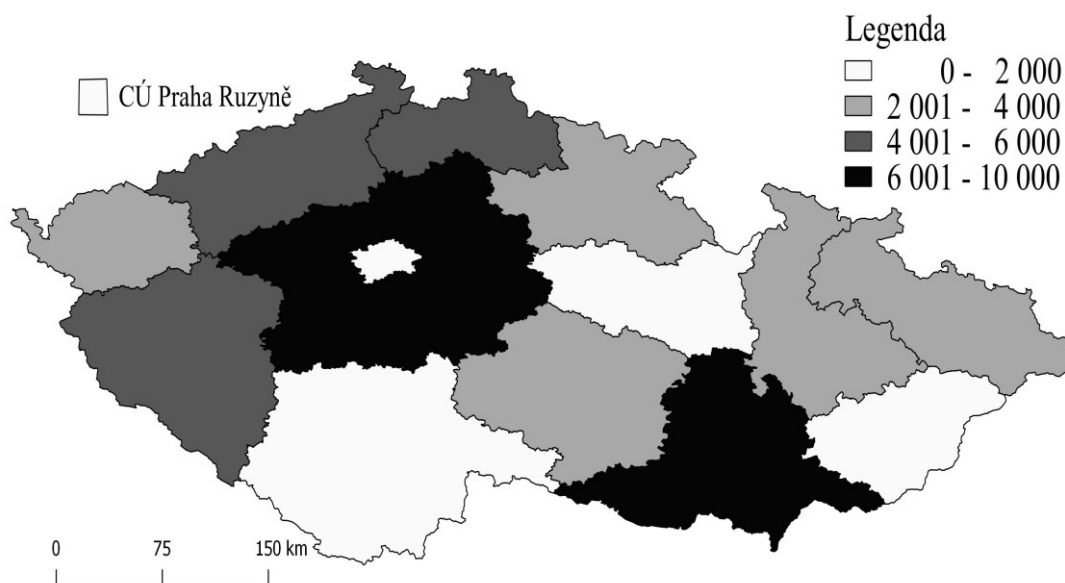
elektronického zařízení do vozidla, nebo když přikáže, dovolí nebo svěří řízení vozidla po zpoplatněné komunikaci, které však není vybaveno funkčním elektronickým zařízením. Zjištěná porušení jsou odhalována CS v rámci prováděných kontrol motorových vozidel, kdy touto kontrolou lze zjistit i historické údaje o konkrétním kontrolovaném vozidle až o rok zpět. Často se tak stává, že při vlastní kontrole má kontrolované vozidlo vše v pořádku, ovšem při zkoumání historie uložených dat se zjistí, že dané vozidlo v minulosti nedodrželo některou ze stanovených povinností (např. užilo zpoplatněnou komunikaci bez úhrady mýtného, nebylo registrováno v systému elektronického mýtného atd.).

CS disponuje služebními vozidly typu Volkswagen Transporter, která dodala společnost zajišťující provozování mýtného systému a která jsou vybavena technologií potřebnou ke kontrole vozidel a pro vyhodnocování zjištěných dat, jenž umožňuje monitorovat konkrétní vozidlo i za jízdy (stav jeho palubní jednotky premid, její nastavení apod.). V případě zjištění nesrovnalostí v datech podrobí CS dané vozidlo kontrole, vyslechne řidiče a vyžádá si podrobná data z mýtného systému. Na základě zjištěných informací následně rozhodne o konkrétním porušení. CS v rámci CÚ, které mají ve své územní působnosti úseky zpoplatněných komunikací, vytvořila specializované oddělení, oddělení kontrol zpoplatněných komunikací, jehož příslušníci jsou vybaveni uvedenými vozidly a kteří provádí kontroly výkonového zpoplatnění v nepřetržitém provozu (v rámci těchto kontrol provádí také kontrolu časového zpoplatnění). Uvedeným specializovaným oddělením ovšem nedisponuje HmP, PRU, PAK a ZLK, čímž lze vysvětlit mnohonásobně menší počet projednaných deliktů v rámci těchto úřadů oproti ostatním úřadům, kteří daným oddělením disponují.

Povinnosti provozovatele vozidla v systému elektronického mýtného jsou uvedeny v ustanovení § 22i ZoPK. Nejčastějším deliktem provozovatele bylo nezajištění úhrady mýtného dle § 42b odst. 2 písm. c) ZoPK. Dále povinnosti řidiče vozidla jsou uvedeny v § 22j ZoPK. Jejich nejčastějším deliktem byl přestupek dle § 42a odst. 3 písm. a) ZoPK, kdy řidič nedbal signálů palubní jednotky premid, která hlásila, že nemá kredit, že je vybitá baterie, nebo že je v poruše, a dále pokračoval po zpoplatněné komunikaci. V této oblasti bylo zahájeno mnoho správních řízení o zjištěných porušeních, ať už s provozovateli vozidel či jejich řidiči, která byla ovšem mnohdy složitá vzhledem k tomu, že účastníkem býval často cizí státní příslušník, a tedy vznikaly značné obtíže při doručování písemností (např. do Turecka, Ruské federace, Moldávie apod.).

V oblasti časového zpoplatnění se FO, v tomto případě pouze řidiči vozidel, dopustily přestupků podle ustanovení § 42a odst. 2 ZoPK. Tyto přestupky byly zjištěny nejen CS

ale i Policií ČR, přičemž výhradní kompetenci k projednání těchto přestupků má CS. Nejčastějším přestupkem byla jízda v systému časového zpoplatnění bez uhrazení časového poplatku podle § 42a odst. 2 písm. a) a jízda s neodstraněným dílem kupónu prokazujícím úhradu časového poplatku z viditelného místa ve vozidle po skončení platnosti tohoto kupónu podle § 42a odst. 2 písm. e). Průměrný počet správních deliktů a přestupků, které v analyzovaném období porušily ZoPK a které projednaly jednotlivé úřady v daném kraji, je zobrazen na následujícím obrázku č. 13.

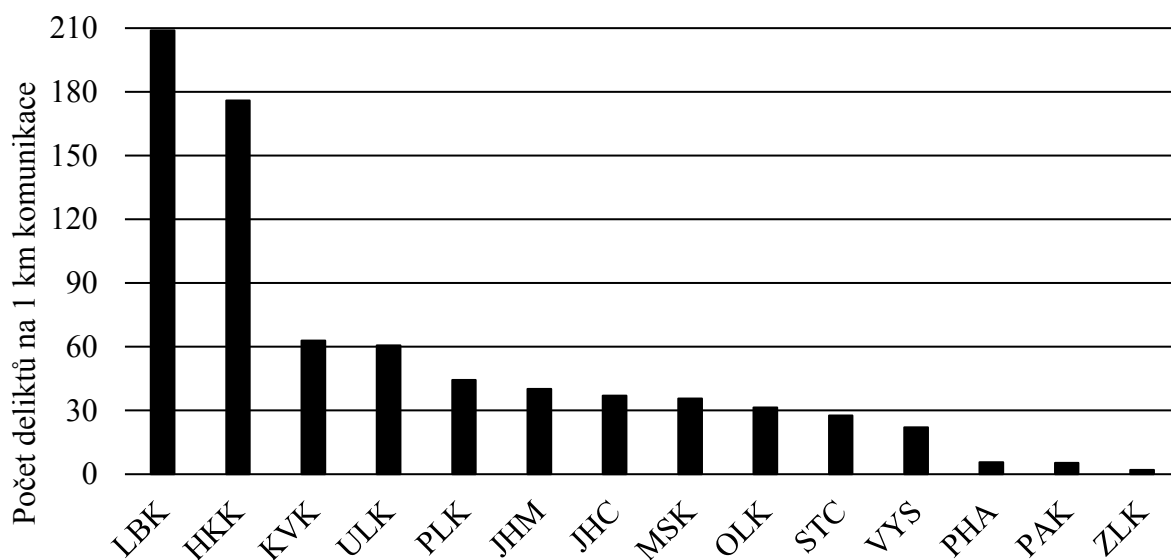
Obrázek č. 13: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušující ZoPK v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Průměrně nejvíce deliktů za sledované období projednal STC a JHM, přesněji průměrně 9 597 deliktů, respektive 6 432 deliktů porušujících ZoPK, což je možné spatřit na obrázku č. 13. Následuje ULK s průměrně 5 144 delikty, PLK s 4 849 delikty a LBK s 4 638 delikty. Delikty projednané ve zmíněných pěti úřadech představují až 64 % všech porušení ZoPK za sledované období. Naopak průměrně nejméně deliktů bylo projednáno PAK, a to pouze 64 deliktů, dále ZLK s 67 delikty a HmP s 252 delikty. Podle obrázku č. 13 do nejnižšího intervalu dále spadá JHC, ve kterém však bylo průměrně spácháno až 1 729 deliktů, což představuje dvaceti-sedminásobek hodnoty PAK, a PRU, ve kterém ovšem nebyl projednán žádný delikt, což je samozřejmě způsobeno specifickou působností daného úřadu, který vykonává své kompetence v rámci perimetru Letiště Václava Havla v Praze, kde se nenachází žádné zpoplatněné komunikace v rámci výkonového zpoplatnění ani časového zpoplatnění. Nejmarkantnější rozdíly v počtech porušení

mezi jednotlivými CÚ je dán především počtem kilometrů zpoplatněných komunikací v územní působnosti daného úřadu a také zatížeností těchto komunikací. Personální stavy oddělení kontrol zpoplatněných komunikací jednotlivých CÚ jsou systematizovány právě na základě zatíženosti/intenzity dopravy jednotlivých úseků zpoplatněných komunikací. Tak například STC disponuje třemi výše popsanými specializovanými vozidly pro kontrolu výkonového zpoplatnění (kontrolu komunikací provádí nepřetržitě tři hlídky současně), ULK, PLK a JHM disponují každý dvěma vozidly. Na základě počtu specializovaných vozidel/hlídek jednotlivých CÚ lze proto na obrázku č. 13 pozorovat jistou souvislost, jinými slovy je patrné, že CÚ disponujícími vyšším počtem těchto vozidel samozřejmě provedou více kontrol, čímž odhalí více porušení. Následující obrázek č. 14 zobrazuje průměrný počet deliktů porušujících ZoPK projednaných jednotlivými CÚ za sledované období v přepočtu na 1 kilometr dálnic a rychlostních silnic v daném kraji.

Obrázek č. 14: Průměrný počet správních deliktů a přestupků porušujících ZoPK dle jednotlivých CÚ v přepočtu na 1 kilometr dálnic a rychlostních komunikací v daném kraji za roky 2013-2016

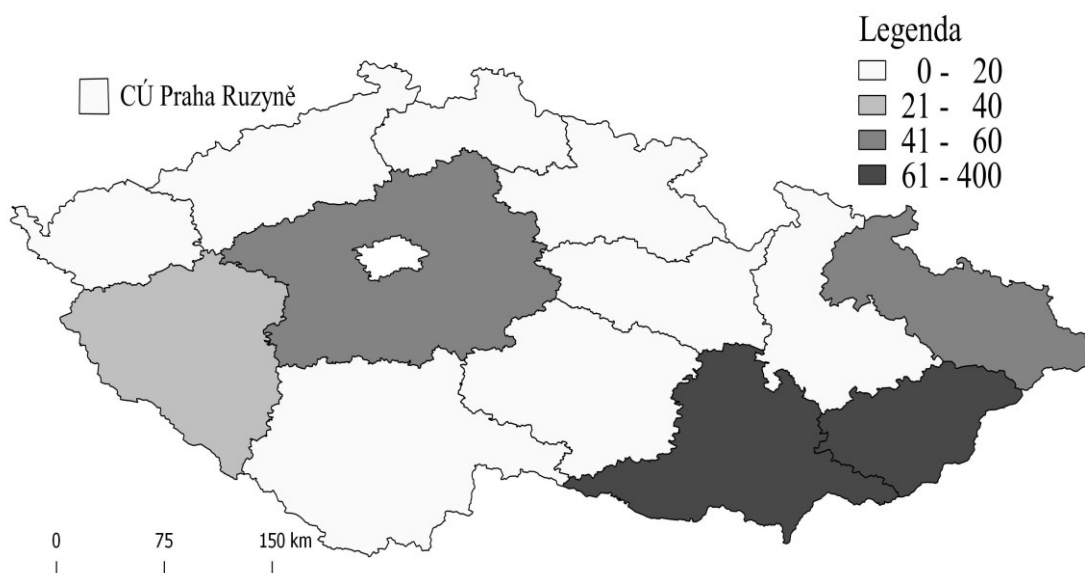
Zdroj: vlastní zpracování dle dat (CS, 2017k; MD, 2016a, 2016b)

Nejvíce deliktů porušujících ZoPK v přepočtu na 1 kilometr vybraných komunikací projednal LBK tedy průměrně 209 deliktů, což je znázorněno na obrázku č. 14. Následuje HKK s průměrně 176 delikty na 1 kilometr. Dále KVK s 63 delikty a ULK s 61 delikty. Při porovnání umístění jednotlivých úřadů mezi obrázky č. 13 (nahore) a č. 14 je patrné, že ačkoliv nejvíce deliktů projednal STC a JHM, v přepočtu na 1 kilometr vybraných komunikací tyto úřady „předběhl“ LBK, HKK, KVK, ULK a PLK. Toto bylo způsobeno především dvěma faktory. Prvním faktorem byla délka obsluhovaných komunikací, kdy STC sice disponoval třemi specializovanými hlídkami, které ovšem musely obsluhovat až 346,3 km vybraných silnic.

Dvěma hlídkami disponoval JHM, který operoval na 160,3 km vybraných silnic, PLK a ULK, kteří ovšem oproti JHM obsluhovaly pouze 109,2 km respektive 84,9 km vybraných komunikací. (MD, 2016a, 2016b) Druhým faktorem bylo umístění krajů, kdy Liberecký a Královéhradecký kraj, na rozdíl od Středočeského a Jihomoravského kraje, mají státní hranici s Polskou republikou. Právě státní příslušníci tohoto státu (provozovatelé a řidiči vozidel) často nerespektovali/nedodržovali povinnosti v systému elektronického mýtného. Daná porušení byla odhalována při první kontrole těchto vozidel, která probíhala právě hlídkami LBK a HKK. Z obrázku č. 14 (nahore) je také pozorovatelné, že naopak průměrně nejméně deliktů na 1 kilometr vybraných komunikací projednal ZLK, PAK a PHA. Zde tato umístění korespondují s umístěním na obrázku č. 13 (nahore), což bylo způsobeno především tím, že tyto úřady obsluhovaly krátkou vzdálenost zpoplatněných komunikací, ale především nedisponovaly žádnou specializovanou hlídkou. Zjištěná porušení tak byla odhalována pouze hlídkami jiných oddělení.

Kontroly vážení a měření jízdních souprav

Jak bylo řečeno v úvodu této kapitoly, druhá část je věnována problematice kontrol vážení a měření jízdních souprav. Následující obrázek č. 15 zobrazuje průměrný počet deliktů jednotlivých CÚ, které porušily předpisy z dané oblasti, jež jsou vyjmenovány v kapitole 4.5.1.

Obrázek č. 15: Průměrný počet správních deliktů a přestupků z oblasti kontrol vážení a měření jízdních souprav v daném kraji projednané jednotlivými CÚ za roky 2013-2016

Zdroj: vlastní zpracování dat (CS, 2017k) v systému QGIS

Kontrolní vážení a měření jízdních souprav provádí příslušníci CS, nebo Policie ČR, nebo obě složky společně, k němuž používají přenosné váhy. Tento fakt způsobil disproporce

mezi jednotlivými CÚ, jelikož počet deliktů byl dán zejména kontrolní aktivitou daného úřadu a jejich zaměřením. Z obrázku č. 15 je ovšem patrná naprostá diference JHM a ZLK vůči všem ostatním úřadům. V rámci JHM bylo projednáno průměrně 389 deliktů a v případě ZLK průměrně 251 deliktů. Tyto dva úřady tak projednaly bezmála až 74 % všech případů porušujících předpisy z dané oblasti. Vysvětlení této diference je však jednoduché. JHM využívá pro odhalení přestupků na úseku přetížení nákladních vozidel tzv. stacionární váhu, která se nachází na bývalém hraničním přechodu Lanžhot na dálnici D2. Jedná se o pevně zabudované zařízení v silničním tělese, které váží projíždějící nákladní vozidla. Toto zařízení tak umožňuje jednodušší a efektivnější provádění nízko-rychlostních kontrol vážení nákladních vozidel než přenosné váhy, které používají ostatní úřady. Stejně zařízení využívá právě i ZLK, a to na bývalém hraničním přechodu Starý Hrozenkov. Takto lze vysvětlit vysoký výskyt deliktů v těchto dvou krajích, protože u nich díky těmto zařízením probíhají kontroly nepřetržitě na rozdíl od ostatních úřadů, kde je nutné zřídit kontrolní stanoviště pro provádění kontroly pomocí přenosné váhy.

4.5.3 Shrnutí

V oblasti silniční dopravy vykonává důležité kompetence CS spolu s Policií ČR, kdy provádí kontroly v systému časového zpoplatnění a v oblasti nákladní silniční dopravy, především kontrolní vážení a měření jízdních souprav. CS však vykonává výlučnou kompetenci v oblasti výkonového zpoplatnění. Stěžejním předpisem dané oblasti je ZoPK, který v naprosté většině případů porušily FO. Tyto osoby se nejčastěji dopustily deliktu v rámci výkonového zpoplatnění, kdy nedodržely stanovené povinnosti. Nejvíce deliktů bylo odhaleno ve Středočeském, Jihomoravském, Libereckém, Ústeckém a Plzeňském kraji. Toto bylo dáno především počtem specializovaných hlídek oddělení kontrol zpoplatněných komunikací, které jsou dislokovány na základě délky úseků zpoplatněných komunikací na území daného kraje a intenzitou dopravy na nich. Naopak nejméně deliktů bylo projednáno v Pardubickém a Zlínském kraji a v Hlavním městě Praze, což bylo dáno absencí zmíněných specializovaných hlídek, neboť tyto úřady jimi nedisponují. V rámci kontrol vážení a měření jízdních souprav bylo nejvíce deliktů projednáno ve Zlínském a Jihomoravském kraji. Tato skutečnost byla způsobena tím, že CÚ v těchto dvou krajích využívají tzv. stacionární váhy, které umožňují provádění nepřetržitých kontrol.

V případě porušení ZoPK byly meziroční změny počtu deliktů -11,6 % (mezi roky 2013 a 2014), -8,5 % (mezi roky 2014 a 2015) a 1 % (mezi roky 2015 a 2016), čímž dochází

k zamítnutí hypotézy H1a. Protože byla předchozí hypotéza zamítnuta, není hypotéza H1b relevantní. Odpověď na výzkumnou otázku č. 1 proto zní, že se počty správních deliktů a přestupků porušující ZoPK v ČR v jednotlivých letech analyzovaného období významně neměnily. Jak je uvedeno výše, deliktu porušujícího ZoPK se především dopouštěly FO, a to přesněji až v 95 % případů. Hypotéza H2 je z tohoto důvodu přijata, a proto lze tvrdit, že rozdíl v počtu zjištěných porušení ZoPK mezi FO a PO existuje (odpověď na výzkumnou otázku č. 2). Správní delikty a přestupky porušující ZoPK jsou, dá se tvrdit, relativně rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé CÚ (odpověď na výzkumnou otázku č. 3), a to z toho důvodu, že se nepotvrdila hypotéza H3, neboť první tři úřady STC, JHM a ULK projednaly 44 % všech deliktů za sledované období.

V případě porušování předpisů z oblasti kontrol vážení a měření jízdních souprav nastaly tyto meziroční změny v počtech deliktů: 11,8 % (mezi roky 2013 a 2014), -15,8 % (mezi roky 2014 a 2015) a -29 % (mezi roky 2015 a 2016). Hypotéza H1a je přijata, protože meziroční rozdíly v počtu deliktů byly patrné, mezi roky 2014 až 2016 byly vyšší než 15 %. K 1. lednu 2015 byla vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 341/2002 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, nahrazena vyhláškou Ministerstva dopravy ČR č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, tedy v období, kdy došlo k patrným meziročním změnám. Z tohoto důvodu lze přijmout hypotézu H1b a odpovědět na výzkumnou otázku č. 1, že se počet správních deliktů a přestupků v ČR významně změnil v důsledku změny legislativy. Rozdíl v počtu porušení předpisů z dané oblasti mezi FO a PO existuje (odpověď na výzkumnou otázku č. 2), neboť hypotéza H2 je zcela potvrzena, jelikož se FO dopustily až 99,8 % deliktů. JHM, ZLK a HmP projednaly společně v analyzovaném období až 79 % případů. Tímto dochází k potvrzení hypotézy H3 a k zodpovězení výzkumné otázky č. 3, že správní delikty a přestupky nejsou v této oblasti rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé CÚ.

ZÁVĚR

Regiony vznikají členěním zemského povrchu na menší části. Jednotná definice pojmu region však neexistuje, její výklad se odlišuje dle různých autorů. Pojmem regionalizace lze vysvětlit proces vymezení regionů, které se rozdělují dle několika hledisek. Základními typy regionů jsou regiony homogenní a heterogenní. Jiným způsobem lze regiony rozdělit na regiony administrativní a účelové či regiony subnacionální, supranacionální a transnacionální. Za region lze považovat i samostatný stát, který představuje institucionalizovanou formu organizace společnosti. Stát, přesněji právní stát, má právem, nímž je vázán, uspořádány vztahy mezi ním a občany. Díky tomu vykonává na svém území veřejnou moc, která může mít několik podob. Základní klasifikací území Evropské unie je rozdělení území do tzv. jednotek NUTS, které mají tři, respektive pět úrovní. Jednou z těchto úrovní je úroveň NUTS 3, která v České republice představuje čtrnáct vyšších územně samosprávných celků neboli krajů.

Jednotlivé regiony se snaží o zajištění bezpečnosti na svém území. Samotný pojem bezpečnost, stejně jako pojem region, ovšem nemá jednotnou definici. Pojem vznikl z latinského slova „securitas“ neboli „bez péče/starosti“. Bezpečnost, s níž úzce souvisí pojmy hrozba, riziko a sekuritizace, lze rozdělit na bezpečnost vnitřní a vnější. Při širším pohledu na ni lze nahlížet jako na bezpečnost koho, kde a jak a vůči čemu. Jednou z existenčních funkcí státu, založeného na právu sloužícího jako nástroj regulace společenských vztahů, je zajišťování své bezpečnosti. Česká republika tohoto docílí prostřednictvím bezpečnostního systému, který má ústavněprávní zakotvení. Funkcí tohoto systému, který se skládá z několika hierarchicky uspořádaných složek, je jednotlivé složky integrovat, koordinovat a řídit.

Jednou ze složek bezpečnostního systému České republiky je ozbrojený bezpečnostní sbor Celní správa České republiky, která je podřízena Ministerstvu financí ČR. Její organizační struktura byla do konce roku 2012 třístupňová. Od 1. ledna 2013 je již pouze dvoustupňová a skládá se z Generálního ředitelství cel a patnácti celních úřadů. Základními úkoly tohoto sboru jsou ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží a dohled nad tímto zbožím, aby neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin. Pro splnění daných úkolů disponuje mnoha kompetencemi, z nichž byly pro tuto práci vybrány jen některé.

Celní správa České republiky dále představuje jeden ze subjektů veřejné správy (moci), který autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů. Tato moc je v České republice

dána na základě práva veřejného, respektive práva správního. Jednou ze složek správního práva je trestní správní právo, které upravuje základy a následky odpovědnosti za správní delikt. Za pojem delikt lze označit čin/jednání porušující zákon či jiný závazný právní předpis. Správní delikt obecně představuje protiprávní jednání fyzické či právnické osoby, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně a s nímž je spojena hrozba správní sankce trestní povahy, o které rozhoduje správní orgán. Systém správních deliktů je velmi komplikovaný a nepřehledný, každý autor je dělí dle různých hledisek.

Jak je již zmíněno výše, jedním ze základních úkolů Celní správy České republiky je ochrana a regulace domácího trhu, pro jehož plnění disponuje kompetencemi v celní oblasti. Danou problematiku upravuje mnoho správních předpisů národní i evropské úrovně. Z tohoto důvodu byly pro regionální analýzu vybrány pouze některé předpisy. Ve sledovaném období bylo projednáno všemi celními úřady celkem 14 056 deliktů porušujících vybrané předpisy z této oblasti. Nejčastěji byl porušován tzv. starý celní zákon. V této oblasti je nejdůležitějším pojmem celní řízení, které současně bylo zdrojem nejvyššího počtu spáchaných správních deliktů a přestupků. Ty byly v drtivé většině případů způsobeny předkládáním nepravdivých či dokonce falešných dokladů a nezákonným dovozem. Nejvíce deliktů, celkem 3 138, projednal Celní úřad Praha Ruzyně. Naopak nejméně deliktů bylo projednáno v Libereckém kraji. Při analýze deliktů je nutné rozlišení na delikty spáchané fyzickými osobami nebo právnickými osobami. Napříč všemi kraji bylo spácháno mnohonásobně více deliktů právnickou osobou než osobou fyzickou, výjimku tvořil Celní úřad Praha Ruzyně, kde rozdíl byl nepatrný. Tento stav byl způsoben zejména zrušením hraničních kontrol v důsledku čehož byla celní řízení zahájena převážně s osobami právnickými. Protože ale hraniční kontroly, a tedy i celní řízení s fyzickými osobami, probíhají na Celním úřadě Praha Ruzyně, tvořil právě tento úřad zmíněnou výjimku. Porušování celních předpisů ze strany právnických osob bylo ovlivněno především počtem těchto subjektů v daném regionu. V regionech s velkým počtem podnikajících subjektů, jako je Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj či Moravskoslezský kraj, se vyskytovalo také více zjištěných porušení. Svou roli na výskytu deliktů zaujímaly i nespécifikovatelné okolnosti, jako například sofistikovanost způsobu podvodného jednání, růst či pokles významu různých zájmových komodit.

Spotřební daně jsou státem zaváděny za účelem regulace ceny určitých komodit na trhu nebo za účelem zvýšení příjmů státního rozpočtu. V České republice se tyto daně vztahují na tzv. vybrané výrobky, kterými jsou minerální oleje, líh, pivo, víno a meziprodukty a tabákové výrobky. Stěžejním zákonem dané problematiky je zákon č. 353/2003 Sb.,

o spotřebních daních, který byl ve sledovaném období porušen v 6 805 případech. V roce 2015 došlo k meziročnímu nárůstu deliktů až o 111 % zapříčiněnému především změnou statistického hlediska při pohledu na porušení ustanovení uvedených v § 42 zákona o spotřebních daních. Nejvíce porušení zákona o spotřebních daních bylo projednáno s právníky osobami v oblasti tabákových výrobků, k nimž docházelo převážně v Ústeckém a Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze. Tato skutečnost byla způsobena z důvodu výskytu příhraničních tržnic v Ústeckém kraji, které jsou orientované převážně na nabídku levných cigaret na základě poptávky ze strany německých občanů, a z důvodu výskytu nejrůznějších „večerek“ ve velkých městech Středočeského kraje a v Hlavním městě Praze. Naopak nejméně deliktů projednal Celní úřad Praha Ruzyně, což je dáno tím, že tento úřad není klasickým správcem spotřebních daní jako všechny ostatní úřady. V oblasti lihu bylo zjištěno celkem 2 834 případů porušení předpisů upravujících problematiku lihu, k nimž v 55 % případů došlo v Olomouckém, Jihomoravském a Zlínském kraji zejména u fyzických osob. Tento stav byl způsoben lokalizací pěstitelských pálenic, jelikož až tři pětiny všech pálenic v České republice se nachází na území právě těchto tří krajů.

Duševní vlastnictví představuje prostředek ochrany vybraných nehmotných aktiv společnosti. Právním duševního vlastnictví je autorské právo a průmyslové vlastnictví, mezi které patří patenty, užité vzory, průmyslové vzory, ochranné známky a zeměpisná označení. Působnost celních orgánů v této oblasti upravoval do roku 2014 zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, a následně od roku 2015 pak zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy ČR v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví, díky němuž došlo od tohoto roku k výraznému poklesu počtu projednaných deliktů napříč všemi kraji. K tomuto meziročnímu poklesu o 72 % došlo z toho důvodu, že majitelé práva v naprosté většině případů začali využívat institutu zjednodušeného řízení, které umožnil zákon č. 355/2014 Sb. a které se ovšem statisticky nevykazuje jako delikt. Ve sledovaném období bylo projednáno celkem 1 450 deliktů porušujících dva výše zmíněné zákony z této oblasti, přičemž v 80 % případů se deliktu dopustila právnická osoba. K odhalování zboží porušujícího práva duševního vlastnictví docházelo především během celních řízení prováděných v kontejnerových překladištích nacházejících se v Hlavním městě Praze a České Třebové (Pardubický kraj). Jiné zboží bylo odhaleno při kontrolách vnitřního trhu, především při kontrolách tržnic nacházejících se v Hlavním městě Praze, hlavně na tržnici SAPA v Praze – Libuši, a v příhraničních oblastech Ústeckého a Plzeňského kraje.

V oblasti silniční dopravy provádí Celní správa České republiky kontroly v systému časového zpoplatnění, výkonového zpoplatnění a v oblasti nákladní silniční dopravy, především kontrolní vážení a měření jízdních souprav. Stěžejním předpisem dané oblasti je zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, který byl porušen v celkem 191 188 případech. V naprosté většině případů napříč všemi kraji byl porušen fyzickými osobami, které často nedodržely stanovené povinnosti v rámci výkonového zpoplatnění. Nejvíce deliktů jednání porušujících jmenovaný zákon bylo odhaleno ve Středočeském, Jihomoravském, Libereckém, Ústeckém a Plzeňském kraji, což bylo způsobeno počtem specializovaných hlídek oddělení kontrol zpoplatněných komunikací související s délkou zpoplatněných úseků na daném území a jejich intenzitou dopravy. Naopak nejméně deliktů bylo projednáno v Pardubickém a Zlínském kraji a v Hlavním městě Praze, což bylo dáno absencí zmíněných specializovaných hlídek, neboť tyto úřady jimi nedisponují. Žádný delikt nebyl projednán v rámci Celního úřadu Praha Ruzyně, protože tento úřad vykonává specifickou působnost, přičemž na jeho území se nenachází žádný zpoplatněný úsek. V rámci kontrol vážení a měření jízdních souprav bylo nejvíce deliktů jednání projednáno ve Zlínském a Jihomoravském kraji, v součtu 74 % všech případů. Tato skutečnost byla způsobena tím, že celní úřady v těchto dvou krajích využívají tzv. stacionární váhy, které umožňují provádění nepřetržitých kontrol.

Se stanoveným cílem diplomové práce je spojeno i hledání odpovědí na tři položené výzkumné otázky. Výzkumná otázka č. 1 zkoumá, zda se významně mění počty správních deliktů a přestupků v České republice v jednotlivých letech analyzovaného období. Odpověď na tuto otázku zní, že se počty deliktů významně mění v celní oblasti a v oblasti porušování zákona o spotřebních daních, avšak zde nejsou způsobeny změnou legislativy. V důsledku změny legislativy dochází k výrazným změnám počtu deliktů v oblasti lihu, duševního vlastnictví a v oblasti kontrol vážení a měření jízdních souprav. Naopak k výrazným změnám nedochází v oblasti porušování zákona o pozemních komunikacích. Výzkumná otázka č. 2 zjišťuje, jestli existují rozdíly v počtech porušení mezi fyzickými a právnickými osobami. Značné rozdíly existují v celní oblasti, oblasti porušování zákona o spotřebních daních a oblasti duševního vlastnictví, kde převažují delikty právnických osob, dále v oblasti porušování zákona o pozemních komunikacích a oblasti kontrol vážení a měření jízdních souprav, kde naopak převažují delikty fyzických osob. V oblasti lihu rozdíl v počtu deliktů fyzických osob a právnických osob existuje, ovšem není značný. Poslední výzkumná otázka, č. 3, zkoumá, zdali je počet správních deliktů a přestupků relativně rovnoměrně rozdělen mezi jednotlivé

celní úřady. V případě oblasti porušování zákona o spotřebních daních a zákona o pozemních komunikacích jsou delikty rovnoměrně rozděleny mezi jednotlivé celní úřady. Ve zbývajících oblastech, kterými jsou celní oblast, oblast lihu, duševního vlastnictví a kontrol vážení a měření jízdních souprav, nejsou delikty rovnoměrně rozděleny.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ALBRECHT, Hans-Jörg, 2012. Definitionen und Konzepte. In: *Bundeszentrale für politische Bildung: Politik: Innenpolitik: Innere Sicherheit* [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-verhaeltnisse-eine-sozialkunde/138618/definitionen-und-konzepte?p=all>.
- [2] BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed., 2007. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 428 s. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [3] BERNE.CZ, 2010. Daně: Druhy daní a dělení daní v ČR. *Daňový portál pro všechny* [online]. © CLASIC, 2010-2011 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.berne.cz/druhy-dani/>.
- [4] BÍNA, Jaroslav, 2009. *Celní řízení*. Brno, 55 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita – Právnická fakulta.
- [5] BOHMAN, Martin, 2007. Policie České republiky. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 143-170. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [6] BUJNOVSKÝ, Stanislav, 2018. Letiště odbavilo nejvíce cestujících za posledních 9 let: Tisková zpráva. *Letiště Ostrava, a. s.* [online]. © Letiště Ostrava, 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://www.airport-ostrava.cz/UserFiles/File/Tiskove_zpravy/TZ_Prepravni_vykony2017_Letiste_Ostrava.pdf.
- [7] BUSINESSINFO.CZ, 2007. Cla a celní řízení v mezinárodním obchodu. *BusinessInfo.cz* [online]. © CzechTrade, 1997-2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/clo-a-celni-rizeni-v-mezinarodnim-obchod-7677.html#b2>.
- [8] BUSINESSINFO.CZ, 2016a. Nový celní kodex: Usnadní celní řízení menším firmám? *BusinessInfo.cz* [online]. © CzechTrade, 1997-2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/novy-celni-kodex-usnadni-celni-rizeni-mensim-firmam-77972.html>.
- [9] BUSINESSINFO.CZ, 2016b. Nový celní zákon změnil i desítky dalších předpisů. *BusinessInfo.cz* [online]. © CzechTrade, 1997-2018 [cit. 2018-03-07].

- Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/novy-celni-zakon-zmenil-i-desitky-dalsich-predpisu-82363.html>.
- [10] BUSINESSINFO.CZ, 2018. Spotřební daň. *BusinessInfo.cz* [online]. © CzechTrade, 1997-2018 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dane/spotrebni-dan.html>.
- [11] BUZAN, Barry, Ole WAEVER, Jaap de WILDE a Ivo LUKÁŠ, 2005. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií, 267 s. ISBN 80-903333-6-2.
- [12] COGAN, Rudolf, 2004. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 440 s. ISBN 80-735-7041-6.
- [13] CS, 2015a. Mise, vize a základní hodnoty Celní správy ČR. *Celní správa ČR: O nás: Procesní řízení v CS ČR* [online]. Creative Commons [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/procesni-rizeni-v-cs-cr/Stranky/mise-vize-a-zakladni-hodnoty-celni-spravy-cr.aspx>.
- [14] CS, 2015b. O české CS. *Celní správa ČR: O nás* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.
- [15] CS, 2016a. Legislativa. *Celní správa ČR: Clo* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/legislativa/Stranky/legislativa-zakladni-informace.aspx>.
- [16] CS, 2016b. Přehled předpisů pro správu spotřebních daní, ekologických daní a biopaliv. *Celní správa ČR: Daně* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/legislativa/Stranky/prehled-predpisu-pro-spravu-spotrebnych-dani-ekologicky-dani-a-biopaliv.aspx>.
- [17] CS, 2017a. Aktivní zušlechťovací styk. *Celní správa ČR: Clo: Celní řízení: Režimy s hospodářským účinkem* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/RHU/Stranky/AZS.aspx>.
- [18] CS, 2017b. Celní řízení. *Celní správa ČR: Clo* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/Stranky/default.aspx>.
- [19] CS, 2017c. Dočasné použití. *Celní správa ČR: Clo: Celní řízení: Režimy s hospodářským účinkem* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/RHU/Stranky/docasne-pouziti.aspx>.

- [20] CS, 2017d. Pasivní zušlechťovací styk. *Celní správa ČR: Clo: Celní řízení: Režimy s hospodářským účinkem* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/RHU/Stranky/pasivni-zuslechtovaci-styk.aspx>.
- [21] CS, 2017e. Uskladňování v celním skladu. *Celní správa ČR: Clo: Celní řízení: Režimy s hospodářským účinkem* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/RHU/Stranky/celni-sklad.aspx>.
- [22] CS, 2017f. Kompetence – čím se zabývá celní správa. *Celní správa ČR: O nás* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/kompetence/Stranky/default.aspx>.
- [23] CS, 2017g. Dělená správa – pokuty, poplatky, odvody. *Celní správa ČR: Další kompetence* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/Stranky/delena-sprava-pokuty-poplatky-odvody.aspx>.
- [24] CS, 2017h. Ochrana práv duševního vlastnictví. *Celní správa ČR: Další kompetence* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/default.aspx>.
- [25] CS, 2017i. Hazardní hry. *Celní správa ČR: Další kompetence* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/hazard/Stranky/default.aspx>.
- [26] CS, 2017j. Evidence tržeb (EET). *Celní správa ČR: Další kompetence* [online]. © Creative Commons [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/eet/Stranky/default.aspx>.
- [27] CS, 2017k. *Data o počtu přestupků a správních deliktů projednaných Celní správou ČR v letech 2013-2016 s členěním podle jednotlivých zákonů, jejichž ustanovení byla porušena, podle jednotlivých celních úřadů a s rozdělením na fyzické a právnické osoby.* Materiál poskytl Celní úřad pro Karlovarský kraj na základě podané žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

- [28] CS, 2018a. Spotřební daně a jejich správa. *Celní správa ČR: Daně* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>.
- [29] CS, 2018b. Daň z lihu, pěstitelské pálení a povinné značení lihu. *Celní správa ČR: Daně: Spotřební daně* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/lih/Stranky/default.aspx>.
- [30] CS, 2018c. Informace k povinnému značení lihu. *Celní správa ČR: Daně* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/registr-znl/Stranky/default.aspx>.
- [31] CS, 2018d. Ochrana práv duševního vlastnictví. *Celní správa ČR: Další kompetence* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/default.aspx>.
- [32] CS, 2018e. Legislativa. *Celní správa ČR: Další kompetence: Ochrana duševního vlastnictví* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/legislativa.aspx>.
- [33] ČERNÝ, Jan, Eva HORZINKOVÁ a Helena KUČEROVÁ, 2011. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle platného stavu k 1. 9. 2011*. 12. vyd. Praha: Linde, 758 s. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-859-8.
- [34] ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky. In: Sbíрка zákonů České republiky, 1993.
- [35] ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1998, částka 39, s. 5386-5387.
- [36] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon České národní rady č. 2 ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1969, částka 1, s. 0016-0019.
- [37] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon České národní rady č. 13 ze dne 15. prosince 1992 Celní zákon. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1993, částka 5, s. 73-127.

- [38] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon České národní rady č. 200 ze dne 17. května 1990 o přestupcích. In: Sbírka zákonů České republiky. 1990, částka 35, s. 810-826.
- [39] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 13 ze dne 23. ledna 1997 o pozemních komunikacích. In: Sbírka zákonů České republiky. 1997, částka 3, s. 47-61.
- [40] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 17 ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 5, s. 98-123.
- [41] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení). In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 38, s. 1765-1782.
- [42] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 73, s. 3461-3474.
- [43] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 242 ze dne 14. července 2016 Celní zákon. In: Sbírka zákonů České republiky. 2016, částka 95, s. 3578-3594.
- [44] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 248 ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 73, s. 3549-3554.
- [45] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4116.
- [46] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 353 ze dne 26. září 2003 o spotřebních daních. In: Sbírka zákonů České republiky. 2003, částka 118, s. 5730-5788.
- [47] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 355 ze dne 18. prosince 2014 o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014, částka 142, s. 4700-4714.
- [48] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 634 ze dne 16. prosince 1992 o ochraně spotřebitele. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 130, s. 3811-3816.
- [49] ČSÚ, 2018. Ekonomické subjekty podle vybraných právních forem. *Veřejná databáze VDB* [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ORG01&z=T&f=TABULKA&sp=A&katalog=30831&str=v388&v=v7__null__null__null.

- [50] EC, 2017a. Free circulation. *European Commission: Taxation and Customs Union: Business: Customs Procedures: What is importation?* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-procedures/what-is-importation/free-circulation_en.
- [51] EC, 2017b. Specific use. *European Commission: Taxation and Customs Union* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/specific-use_en.
- [52] EC, 2017c. Storage. *European Commission: Taxation and Customs Union* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/storage_en.
- [53] EC, 2017d. What is customs transit. *European Commission: Taxation and Customs Union: Business: Customs Procedures* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-procedures/what-is-customs-transit_en.
- [54] EC, 2017e. What is exportation. *European Commission: Taxation and Customs Union: Business: Customs Procedures* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-procedures/what-is-exportation_en.
- [55] EC, 2018a. General overview. *European Commission: Taxation and Customs Union: Business: Excise duties on alcohol, tobacco and energy: General overview* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/general-overview_en.
- [56] EC, 2018b. Common provisions. *European Commission: Taxation and Customs Union: Business: Excise duties on alcohol, tobacco and energy: General overview: Common provisions* [online]. © European Union, 1995-2017 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/general-overview/common-provisions_en.
- [57] EC, 2018c. Patent protection in the EU. *European Commission: Growth: Industry: Intellectual property* [online]. © European Union, 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/patents/>.

- [58] EC, 2018d. Industrial design protection. *European Commission: Growth: Industry: Intellectual property* [online]. © European Union, 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/industrial-design/protection/>.
- [59] EC, 2018e. Trade mark protection in the EU. *European Commission: Growth: Industry: Intellectual property* [online]. © European Union, 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/trade-mark-protection/>.
- [60] EICHLER, Jan, 2002. Sekuritizace. In: ZEMAN, Petr, ed. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, s. 100-102. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.
- [61] EICHLER, Jan, 2007. Bezpečnostní hrozby a bezpečnostní rizika. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 33-45. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [62] EIPA, 2016. CoR: Czech Republic. *Division of Powers* [online]. European Institute of Public Administration [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Czech-Republic-intro.aspx>.
- [63] ENDREß, Christian a Nils PETERSEN, 2012. Die Dimensionen des Sicherheitsbegriffs. In: *Bundeszentrale für politische Bildung: Politik: Innenpolitik: Innere Sicherheit* [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76634/dimensionen-des-sicherheitsbegriffs?p=all>.
- [64] EUR-Lex, 2016. Common classification of territorial units for statistical purposes (NUTS). *EU law* [online]. © European Union, 1998-2018 [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:g24218>.
- [65] EUR-Lex, 2018a. Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code – document 31992R2913. *EU law* [online]. © European Union, 1998-2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31992R2913>.
- [66] EUR-Lex, 2018b. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code – document

- 32013R0952. *EU law* [online]. © European Union, 1998-2018 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0952>.
- [67] FINANCE.CZ, 2018. Spotřební daně: Vymezení daně. *Finance.cz: Daně a mzdy: Nepřímé daně* [online]. © Mladá fronta, 2017 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dph-a-spotrebni-dane/spotrebni-dane/vymezeni-dane/>.
- [68] GaREP, 2018. Regiony. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/regiony_red.html.
- [69] GŘC, 2015. Brožura o Celní správě České republiky. In: *Celní správa ČR: O české CS* [online]. Creative Commons [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.
- [70] HOĐÁNEK, Oldřich, Vladimír KRULÍK a Josef PROCHÁZKA, 2007. Ozbrojené síly České republiky. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 116-142. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [71] HORZINKOVÁ, Eva a Břetislav ČECHMÁNEK, 2003. *Přestupky a správní trestání: Právní úprava k 1. 10. 2003*. 3. dopl. vyd. Praha: Eurounion, 354 s. ISBN 80-731-7025-6.
- [72] IDNES.CZ, 2009. V Česku přibývá pěstitelských pálenic, je jich již 540. *IDNES.cz* [online]. © MAFRA, 1999-2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: https://hobby.idnes.cz/v-cesku-pribyva-pestitelskych-palenic-je-jich-jiz-540-fhk-/hobby-zahrada.aspx?c=A090810_111308_hobby-zahrada_bma.
- [73] IPODNIKATEL.CZ, 2011. Ochrana duševního vlastnictví (průmyslových práv) a podnikání. *IPodnikatel.cz* [online]. © iPodnikatel.cz, 2011-2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Ochrana-know-how/ochrana-dusevniho-vlastnictvi-prumyslovych-prav-podnikatele.html>.
- [74] JANOŠEC, Josef a Leszek F. KORZENIOWSKI, 2011. *Nauki o bezpieczeństwie*. Kraków: European Association for Security, 231 s. ISBN 978-83-61645-03-0.
- [75] JEMELKA, Luboš, 2013. *Správní řád: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 818 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-484-1.
- [76] KLOUČEK, Ondřej, 2015. Informace pro veřejnost k provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES)

- a souvisejících právních předpisů EU a ČR. In: *Ministerstvo životního prostředí: Informace pro veřejnost – CITES* [online]. Ministerstvo životního prostředí, © 2008-2015 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/informace_pro_veřejnost_cites/\\$FILE/OD_OIMZ-150601_INFO_CITES_pro_veřejnost_verze%2011_final-150526.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/informace_pro_veřejnost_cites/$FILE/OD_OIMZ-150601_INFO_CITES_pro_veřejnost_verze%2011_final-150526.pdf).
- [77] KNELANGEN, Wilhelm, 2014. Das Zusammenwachsen von innerer und äußerer Sicherheit. In: *Bundeszentrale für politische Bildung: Politik: Innenpolitik: Innere Sicherheit* [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/190542/das-zusammenwachsen-von-innerer-und-aeusserer-sicherheit>.
- [78] KOKŠTEIN, Vojtěch, 2010. *Správní delikty ve světle judikatury*. Praha. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola Praha – Katedra práva.
- [79] KOLEKTIV AUTORŮ, 1996. *Slovník cizích slov*. 2. dopl. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 366 s. ISBN 80-90-1647-8-1.
- [80] KOLEKTIV AUTORŮ, 2008. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 455 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [81] KOLEKTIV AUTORŮ, 2010. *Duševní vlastnictví: příručka osvědčených postupů: 10 praktických doporučení pro lepší integraci duševního vlastnictví do obchodní činnosti*. 1. české vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 53 s. ISBN 978-80-7282-084-9.
- [82] KOLEKTIV AUTORŮ pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR, 2015. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015* [online]. Praha, 24 s. ISBN 978-80-7441-005-5. [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>.
- [83] KOUDELKA, Zdeněk, 2001. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001: (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 423 s. ISBN 80-720-1272-X.
- [84] KURKOVÁ, Ivana, 2016. Pražští celníci zajistili hračky pro děti. *CLO-DOUANE: měsíčník Celní správy České republiky*. Plzeň: TYPOS pro GŘC, 50. (únor 2016). ISSN 0323-0023.

- [85] LINHART, Petr a Jarmil VALÁŠEK, 2007. Integrovaný záchranný systém. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 171-208. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [86] MAIER, Gunther a Franz TÖDTLING, 2012. *Regional Und Stadtkonomik 2 Regionalentwicklung Und Regionalpolitik*. 4. Aufl. Wien: Springer Verlag, 205 s. ISBN 978-321-1756-188.
- [87] MAN, Vlastislav, 2007. Ústavní úprava zajišťování bezpečnosti České republiky. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 46-72. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [88] MAREŠ, Miroslav, 2002a. Bezpečnost. In: ZEMAN, Petr, ed. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, s. 11-13. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.
- [89] MAREŠ, Miroslav, 2002b. Národní bezpečnost. In: ZEMAN, Petr, ed. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, s. 14-15. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.
- [90] MAREŠ, Miroslav, 2002c. Vnější bezpečnost. In: ZEMAN, Petr, ed. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, s. 18. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.
- [91] MAREŠ, Miroslav, 2002d. Vnitřní bezpečnost. In: ZEMAN, Petr, ed. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, s. 16-17. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.
- [92] MATEŠ, Pavel, 1995. *Základy správního práva trestního*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-717-9033-8.

- [93] MATES, Pavel a Marek STARÝ, 2009. *Základy správního práva: obecná část*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 144 s. Eupress. ISBN 978-80-7408-019-7.
- [94] MATOUŠEK, Pavel a Lenka SABELOVÁ, 2007. *Clo: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 3. 2007*. Praha: ASPI, 496 s. Meritum (ASPI). ISBN 978-80-7357-263-1.
- [95] MATOUŠKOVÁ, Zdena, 2000. *Regionální a municipální ekonomika*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 156 s. ISBN 80-245-0061-2.
- [96] MCLEOD, Saul, 2017. Maslow's Hierarchy of Needs. In: *Simply psychology: Perspectives: Humanism* [online]. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>.
- [97] MD, 2016a. Délka dálnic v provozu. *Ministerstvo dopravy ČR: Statistiky* [online]. © Ministerstvo dopravy ČR, 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Statistiky/Silnicni-doprava/Srovnani-zakladnich-ukazatelu-mezi-regiony-CR/Delka-dalnic-v-provozu>.
- [98] MD, 2016b. Délka rychlostních komunikací. *Ministerstvo dopravy ČR: Statistiky* [online]. © Ministerstvo dopravy ČR, 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Statistiky/Silnicni-doprava/Srovnani-zakladnich-ukazatelu-mezi-regiony-CR/Delka-rychlostnich-komunikaci>.
- [99] MF, 2017a. Organizační struktura. *Ministerstvo financí ČR: Základní informace* [online]. © Creative Commons, 2005-2013 [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/organizacni-struktura>.
- [100] MF, 2017b. Přímá řízené organizace. *Ministerstvo financí ČR: Základní informace* [online]. © Creative Commons, 2005-2013 [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/primo-rizene-organizace>.
- [101] MF, Odbor 25 – sekce 05, 2016. Celní správa ČR. *Ministerstvo financí ČR: Přímá řízené organizace* [online]. © Creative Commons, 2005-2013 [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/primo-rizene-organizace/celni-sprava-cr>.
- [102] MF, Odbor 25 – sekce 05, 2017. Informace i činnosti Celní správy České republiky za rok 2016. In: *Ministerstvo financí: Zpráva o činnosti Finanční správy ČR a Celní správy ČR za rok 2016* [online]. © Creative Commons, 2005-2013 [cit. 2017-11-28]. Dostupné

- z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/2016/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-cr-a-c-29142>.
- [103] MF, Odbor 29 – sekce 02, 2004 (aktualizováno 2012). Hlavní činnosti. *Ministerstvo financí ČR: Základní informace* [online]. © Creative Commons, 2005-2013 [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/hlavni-cinnosti>.
- [104] MIŠŮR, Peter a Zdeněk SVOBODA, 2007. *Instituce státní moci v ČR: úplný přehled s internetovými odkazy*. Praha: Linde, 247 s. ISBN 978-80-86131-74-0.
- [105] MV ČR, 2017. Bezpečnostní strategie ČR. *Ministerstvo vnitra České republiky: Pojmy* [online]. [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-strategie-cr.aspx>.
- [106] MYTO.CZ, 2018a. Mýtný systém. *MYTO.CZ* [online]. © NETservis, 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.myto.cz/cs/novy-uzivatel/mytny-system-1/index.html>.
- [107] MYTO.CZ, 2018b. Ke stažení. *MYTO.CZ* [online]. © NETservis, 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.myto.cz/cs/obecne-informace/ke-stazeni/index.html#zakon>.
- [108] MZV ČR, 2017. Bezpečnostní systém. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Bezpečnostní politika* [online]. [cit. 2017-11-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/bezpecnostni_system.html.
- [109] MŽP, 2017. Znáte CITES/Do You Know CITES. In: *Ministerstvo životního prostředí: CITES – publikace* [online]. © Ministerstvo životního prostředí, 2008-2015 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/ZNATE%20CITES.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/ZNATE%20CITES.pdf).
- [110] NEJEDLÝ, Jiří, 2015a. Nelegální obchod s nezačtenými tabákovými výrobky. *CLO-DOUANE: měsíčník Celní správy České republiky*. Plzeň: TYPOS pro GŘC, 49. (květen 2015). ISSN 0323-0023.
- [111] NEJEDLÝ, Jiří, 2015b. Nepoctivý prodejce. *CLO-DOUANE: měsíčník Celní správy České republiky*. Plzeň: TYPOS pro GŘC, 49. (únor 2015). ISSN 0323-0023.
- [112] PACVOŇ, Roman, 2018. Počet odbavených cestujících na Letišti Václava Havla Praha vloni vzrostl o téměř 18 %. *Letiště Václava Havla Praha, Ruzyně* [online]. [cit. 2018-03-

- 25]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/pocet-odbavenych-cestujicich-na-letisti-vaclava-havla-praha-vloni-vzrostl-o-temer-18>.
- [113] PENÍZE.CZ, 2018. Spotřební daně. *Peníze.cz: Daně* [online]. © Peníze.CZ a dodavatelé, 2000-2018 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/spotrebni-dane>.
- [114] PEŠAN, Michal, 2010. *Ochrana ekonomiky: modul F*. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 87 s. ISBN 978-80-86640-57-0.
- [115] STEJSKAL, Jan a Kateřina MAŤÁTKOVÁ, 2013. Introducing Multi-Level Governance in the Czech Republic. In: IANCU, Diana-Camelia, ed. *Local reforms in transition democracies*. Iași: Institutul European, s. 157-176. ISBN 978-973-611-935-4.
- [116] STEJSKAL, Libor, 2005. Rozšířené pojetí bezpečnosti jako výzva pro českou bezpečnostní politiku. In: BALABÁN, Miloš, ed. *Bezpečnostní budoucnost České republiky: otázky, výzvy, problémy: sborník statí ke konferenci "Česká bezpečnostní politika a její perspektivy": Praha, listopad 2005*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, s. 34-48. ISBN 80-7278-306-8.
- [117] STEJSKAL, Libor, 2007. Bezpečnost, její koncept a souvislosti. In: BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL, ed. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, s. 11-33. ISBN 978-80-246-1440-3.
- [118] ŠINDELKA, Vladimír, 2001. Definice daně. In: *Finance.cz* [online]. © Mladá fronta, 2018 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/17291-definice-dane/>.
- [119] TEMŇÁKOVÁ, Lada, 2016. Nelegální pálenice na Blanensku: Tisková zpráva Celní správy České republiky. In: *Celní správa ČR: Celní úřad pro Jihomoravský kraj: Tiskové zprávy: 2016* [online]. © Creative Commons [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-jihomoravsky-kraj/tiskove-zpravy/2016/Stranky/Neleg%C3%A1ln%C3%AD-p%C3%A1lenice-na-Blanensku.aspx>.
- [120] UNDP, 1994. *Human development report 1994* [online]. New York: Oxford University Press, 226 s. ISBN 0-19-509169-8. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf.

- [121] ÚPV, 2017a. Vynálezy/patenty. *Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslová práva* [online]. © Úřad průmyslového vlastnictví, 2008 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalez-patenty.html>.
- [122] ÚPV, 2017b. Průmyslové vzory. *Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslová práva* [online]. © Úřad průmyslového vlastnictví, 2008 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/prumyslove-vzory.html>.
- [123] ÚPV, 2017c. Ochranné známky. *Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslová práva* [online]. © Úřad průmyslového vlastnictví, 2008 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky.html>.
- [124] ÚPV, 2017d. Označení původu / Zeměpisná označení. *Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslová práva* [online]. © Úřad průmyslového vlastnictví, 2008 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni.html>.
- [125] ÚPV, 2018. Užité vzory. *Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslová práva* [online]. © Úřad průmyslového vlastnictví, 2008 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/uzitne-vzory.html>.
- [126] ÚŘAD VLÁDY ČR, 2011. Databáze č. 16 Cesta do Evropské unie: 12. Ústavní aspekty evropské integrace: II. Ústava a moderní stát: B. Suverenita státu. *Informační systém pro implementaci práva EU (ISAP)* [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/018e2ac5307fbd74802566da00413b3a?OpenDocument>.
- [127] WEISS, Tomáš, 2014. *Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 263 s. ISBN 978-80-246-2381-8.
- [128] ZEMAN, Petr, ed., 2002. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů* [online]. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie, 113 s. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/11972345-Ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu.html>.